

Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
Σύγχρονες Δημοσιογραφικές Σπουδές

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

«Η προσέγγιση των ευρωπαϊκών ειδήσεων από τα ευρωπαϊκά
Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Πώς κάλυψαν τα ελληνικά ΜΜΕ
τις ευρωεκλογές του Μαΐου 2019»

Μαρία Σιώζου

Επιβλέπων καθηγητής: Χρήστος Φραγκονικολόπουλος

Αθήνα, Φεβρουάριος 2020

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του φοιτητή («συγγραφέας/δημιουργού») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

«Η προσέγγιση των ευρωπαϊκών ειδήσεων από τα ευρωπαϊκά
Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Πώς κάλυψαν τα ελληνικά ΜΜΕ
τις ευρωεκλογές του Μαΐου 2019»

Μαρία Σιώζου

Επιβλέπων Καθηγητής

Χρήστος Φραγκονικολόπουλος

Αθήνα, Φεβρουάριος 2020

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον καθηγητή μου, κ. Χρήστο Φραγκονικολόπουλο, για την καθοδήγηση και τις χρήσιμες συμβουλές του κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Θα ήθελα, επίσης, να ευχαριστήσω την οικογένεια μου -και ιδιαίτερα τη μητέρα μου- για τη συμπαράσταση της, την εμπύχωση και τη στήριξη της σε κάθε μου βήμα.
Ό,τι είμαι, το οφείλω σε αυτή.

Περίληψη

Παρά την καθοριστική σημασία που έχουν για την καθημερινότητα των Ευρωπαίων πολιτών οι αποφάσεις που λαμβάνονται από τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ευρωπαϊκή δημοσιογραφία -η δημοσιογραφία που καλύπτει θέματα σχετικά με την ΕΕ σε ένα πλαίσιο όπου κυριαρχεί η ευρωπαϊκή και όχι η εθνική/τοπική οπτική- εξακολουθεί να μην είναι διαδεδομένη στις χώρες-μέλη της ΕΕ. Στόχος της παρούσας εργασίας είναι να καταγράψει τους λόγους που εμποδίζουν την ανάπτυξη και διάδοση της ευρωπαϊκής δημοσιογραφίας στις χώρες-μέλη της ΕΕ, να εξετάσει τον τρόπο που καλύπτονται οι ευρωπαϊκές ειδήσεις στην Ελλάδα, καθώς και να διερευνήσει πώς καλύφθηκε ένα κορυφαίο ευρωπαϊκό γεγονός -οι ευρωεκλογές του Μαΐου 2019- από δύο ελληνικές ημερήσιες εφημερίδες. Για την έρευνα ακολουθήθηκε η μέθοδος της ποσοτικής και ποιοτικής ανάλυσης περιεχομένου των δύο εφημερίδων και συγκεκριμένα όλων των δημοσιευμάτων που αναφέρονταν στο θέμα των ευρωεκλογών σε ένα χρονικό διάστημα που κάλυψε συνολικά τέσσερις εβδομάδες, και συγκεκριμένα τις τρεις τελευταίες εβδομάδες της προεκλογικής περιόδου και την εβδομάδα που ακολούθησε μετά τη διεξαγωγή των ευρωεκλογών. Τα ποσοτικά στοιχεία που προέκυψαν είναι ενδεικτικά για τη σημασία που δόθηκε από τα ελληνικά Μέσα στις ευρωεκλογές, ενώ τα ποιοτικά στοιχεία συνέβαλαν στην εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τον τρόπο που οι δύο εφημερίδες πλαισίωσαν τις ειδήσεις που σχετίζονταν με τις ευρωεκλογές, δηλαδή πώς προσέγγισαν, πού εστίασαν και πώς επέλεξαν να παρουσιάσουν στο αναγνωστικό κοινό τις ειδήσεις που αφορούσαν τις εκλογές για την ανάδειξη των νέων μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Λέξεις – Κλειδιά

Ευρωπαϊκή Ένωση, Ευρωκοινοβούλιο, Ευρωεκλογές, Εθνικά ΜΜΕ, Ευρωπαϊκή δημοσιογραφία, Εσωτερικοποίηση

“Approaches to European news by European Media. Greek Media coverage of the May 2019 European Parliament Elections”

Maria Siozou

Abstract

Decisions made by the European institutions have a large influence on the day-to-day life of European citizens. However, European journalism, meaning journalism which covers issues regarding the European Union and prefers a European perspective to a national / regional one, continues to be limited in the member states of the EU. The purpose of this dissertation is to record obstacles to the development and dissemination of European journalism in the EU countries. A case study of news coverage by two Greek daily newspapers is presented. This research includes a quantitative and qualitative analysis of all articles during the three final weeks before and one week after the May 2019 European Parliament elections. The quantitative analysis is indicative of the importance offered by Greek media to the euro-elections, while the qualitative analysis allows for insights into the way the two dailies framed the news: Approaches, focus and presentation of the European election coverage are discussed.

Keywords

European Union, European Parliament, European Parliament Elections, National Media, European Journalism, National Media, Domestication

Πίνακας Περιεχομένων

Περίληψη	v
Abstract	vi
Πίνακας Περιεχομένων.....	vii
Κατάλογος Γραφημάτων	viii
Κατάλογος Πινάκων	ix
Κατάλογος Εικόνων	x
Συντομογραφίες & Ακρωνύμια.....	xi
1 Εισαγωγή.....	1
1.1 Λίγα λόγια για την ΕΕ.....	3
1.2 Η σημασία των ευρωπαϊκών ειδήσεων.....	4
1.3 Πώς καλύπτονται σήμερα οι ευρωπαϊκές ειδήσεις	5
1.3.1 Η εθνική οπτική	5
1.3.2 Η κυκλική κάλυψη	8
1.4 Τα εμπόδια άνθησης της ευρωπαϊκής δημοσιογραφίας	9
1.4.1 Η ευρωπαϊκή δημόσια σφαίρα και το έλλειμμα δημοκρατίας στην ΕΕ.....	9
1.4.2 Έλλειψη ενδιαφέροντος.....	12
1.4.3 Ανακρίβειες.....	15
1.4.4 Η γλώσσα.....	15
1.4.5 Οικονομικοί λόγοι.....	17
1.4.6 Σύμβολα.....	18
1.5 Μπορεί να υπάρξει ευρωπαϊκή δημοσιογραφία;.....	19
2 Οι ευρωπαϊκές ειδήσεις στην Ελλάδα.....	22
2.1 Εσωτερικοποίηση	23
2.2 Επιφανειακή κάλυψη.....	25
2.3 Απουσία καταρτισμένων δημοσιογράφων.....	25
2.4 Η φύση του Μέσου.....	26
2.5 Πολιτικές επιρροές	27
2.6 Εξάρτηση από τα πρακτορεία ειδήσεων.....	27
2.7 Οι Έλληνες και το Brexit.....	29
2.8 Οικονομική κρίση και μεταναστευτικό σε Ελλάδα και Γερμανία	30
3 Οι ευρωεκλογές του Μαΐου 2019 σε δύο ελληνικά έντυπα - Μελέτη περίπτωσης....	33
3.1 Εισαγωγή	33
3.2 Μεθοδολογία.....	35
3.3 Ευρήματα	37
3.3.1 Ποσοτικά χαρακτηριστικά.....	37
3.3.2 Πλαισίωση των Ευρωεκλογών.....	39
3.3.3 Η κάλυψη των ειδήσεων ανά έντυπο	43
3.4 Συμπεράσματα	55
4 Επίλογος.....	57
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	60
Παράρτημα Ι	62
Παράρτημα ΙΙ	66

Κατάλογος Γραφημάτων

Γράφημα 1 – Δημοσιεύματα ανά ημέρα.....	38
Γράφημα 2 – Δημοσιεύματα ανά εβδομάδα	38
Γράφημα 3 – Δημοσιεύματα ανά θεματολογία.....	40
Γράφημα 4 – Ποσοστό ανά θεματολογία	41
Γράφημα 5 – Δημοσιεύματα ανά εφημερίδα	44
Γράφημα 6 – Δημοσιεύματα ανά εβδομάδα και ανά εφημερίδα	44
Γράφημα 7 – Δημοσιεύματα ανά θεματολογία και ανά εφημερίδα.....	45
Γράφημα 8 – Είδη δημοσιευμάτων (α).....	45
Γράφημα 9 – Είδη δημοσιευμάτων (β).....	46
Γράφημα 10 – Είδη δημοσιευμάτων ανά ημέρα	47
Γράφημα 11 – Δημοσιεύματα ανά είδος και ανά εφημερίδα.....	47
Γράφημα 12 – Οι συντάκτες των δημοσιευμάτων	48
Γράφημα 13 – Οι συντάκτες των δημοσιευμάτων ανά εφημερίδα	48
Γράφημα 14 – Αριθμός δημοσιευμάτων και δηλώσεις	49
Γράφημα 15 – Ποσοστό δημοσιευμάτων και δηλώσεις	50
Γράφημα 16 – Δημοσιεύματα που περιέχουν δηλώσεις.....	50
Γράφημα 17 – Αναφορές στα πρωτοσέλιδα	51
Γράφημα 18 – Αναφορές στο πρωτοσέλιδο ανά ημέρα	51

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1 - Αριθμός και ποσοστό δημοσιευμάτων ανά θεματολογία	42
Πίνακας 2 - Αριθμός δημοσιευμάτων ανά εβδομάδα και ανά θεματολογία	43

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 1 – Πρωτοσέλιδο ΤΑ ΝΕΑ 24-26/05/2019.....	52
Εικόνα 2 – Πρωτοσέλιδο ΕΦ.ΣΥΝ. 25-26/05/2019.....	53
Εικόνα 3 – Πρωτοσέλιδο ΤΑ ΝΕΑ 27/05/2019.....	54
Εικόνα 4 – Πρωτοσέλιδο ΕΦ.ΣΥΝ 27/05/2019.....	55

Μαρία Σιώζου

*Η προσέγγιση των ευρωπαϊκών ειδήσεων από τα ευρωπαϊκά Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
Πώς κάλυψαν τα ελληνικά ΜΜΕ τις ευρωεκλογές του Μαΐου 2019*

Συνομογραφίες & Ακρωνύμια

ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΦ.ΣΥΝ	Εφημερίδα των Συντακτών
ΜΜΕ	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

1 Εισαγωγή

Με τον όρο «ευρωπαϊκή ειδησεογραφία» εννοούμε τη δημοσιογραφία, η οποία ασχολείται συστηματικά με την κάλυψη των υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υιοθετώντας μία ευρωπαϊκή, και όχι τοπική, οπτική. Παρά τη σταδιακή διεύρυνση της ΕΕ, τη συνεχή επέκταση των αρμοδιοτήτων της και την ενίσχυση του ρόλου των θεσμικών οργάνων της, η ευρωπαϊκή δημοσιογραφία δεν έχει ακολουθήσει αντίστοιχη πορεία.

Η παρούσα εργασία αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια: Στο πρώτο κεφάλαιο, επιχειρείται να καταγραφεί ο τρόπος που καλύπτονται σήμερα οι ευρωπαϊκές ειδήσεις και οι λόγοι που εμποδίζουν την περαιτέρω άνθηση της. Είναι κοινή διαπίστωση ότι οι αποφάσεις που λαμβάνονται στις Βρυξέλλες είναι καθοριστικές για την καθημερινότητα των Ευρωπαίων πολιτών. Ωστόσο, οι ευρωπαϊκές ειδήσεις δεν έχουν σταθερή, καθημερινή παρουσία στα δελτία ειδήσεων (Melchior, 2017), η κάλυψη τους περιορίζεται σε μεγάλα γεγονότα, όπως είναι οι Σύνοδοι Κορυφής, η παρουσία τους στα δελτία ειδήσεων είναι «κυκλική», δηλαδή οι ειδήσεις εμφανίζονται πιο συχνά πριν και κατά τη διάρκεια του γεγονότος και εξαφανίζονται αμέσως μετά, (de Vreese, 2001), ενώ όταν τελικά προβάλλονται στα δελτία ειδήσεων, χαρακτηρίζονται από το φαινόμενο της εσωτερικοποίησης, δηλαδή εστιάζουν στο εσωτερικό της χώρας, στις εθνικές αγωνίες και ανησυχίες (Φραγκονικολόπουλος, 2016). Τα ΜΜΕ της κάθε χώρας στοχεύουν στο δικό τους εθνικό κοινό (Clausen, 2003), παράγοντας ειδήσεις που δεν απευθύνονται σε Ευρωπαίους πολίτες αλλά στους πολίτες της χώρας όπου προβάλλονται, με εξαίρεση τα Παγκόσμια Δίκτυα Ενημέρωσης και τα διεθνή έντυπα, όπως Reuters, CNN, Associated Press, Financial Times, Guardian κ.α. (Lloyd & Marconi, 2014).

Η απουσία της δημοσιογραφίας που θέτει την ΕΕ -και όχι το έθνος- στο επίκεντρο εμποδίζει την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής δημόσιας σφαίρας, κάτι που κατ' επέκταση οδηγεί και σε έλλειμμα δημοκρατίας στους κόλπους της ΕΕ (Machill, Beiler, & Fischer, 2006; Baisnée, 2002). Μία σειρά ακαδημαϊκών μελετών αποδίδουν τη δυσκολία ανάπτυξης και διάδοσης της ευρωπαϊκής δημοσιογραφίας, στην πολυπλοκότητα που χαρακτηρίζει τη δομή και τη λήψη αποφάσεων στην ΕΕ. Άλλοι λόγοι που εμποδίζουν την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής δημοσιογραφίας είναι η έλλειψη ενδιαφέροντος από την πλευρά του κοινού για τις ευρωπαϊκές υποθέσεις, η έλλειψη γνώσεων για τα ευρωπαϊκά θέματα τόσο από το κοινό

όσο και από την πλευρά των επαγγελματιών του χώρου των ΜΜΕ, η απουσία μίας κοινής ευρωπαϊκής γλώσσας, η πολιτισμική ανομοιογένεια μεταξύ των Ευρωπαίων πολιτών, οι οικονομικοί περιορισμοί που εμποδίζουν τα Μέσα να επενδύσουν στην ευρωπαϊκή δημοσιογραφία (Lauk, 2009; Lloyd & Marconi, 2014; Melchior, 2017; Russ-Mohl, 2003; Baisnée, 2002).

Το δεύτερο κεφάλαιο εστιάζει στην Ελλάδα και στον τρόπο που προβάλλονται οι ευρωπαϊκές ειδήσεις στη χώρα μας. Παρουσιάζονται τα ευρήματα προηγούμενων ακαδημαϊκών ερευνών, όπου διαπιστώνεται ότι η τακτική που ακολουθείται στην Ελλάδα, δε διαφέρει από αυτή που εφαρμόζεται και στις υπόλοιπες χώρες-μέλη της ΕΕ. Πιο συγκεκριμένα, οι μελέτες που έχουν εστιάσει στην ελληνική πραγματικότητα δείχνουν ότι οι ευρωπαϊκές ειδήσεις που προβάλλονται από τα ελληνικά ΜΜΕ δε διακρίνονται για την ευρωπαϊκή οπτική, αλλά αντίθετα εστιάζουν στα εσωτερικά ζητήματα (Frangonikolopoulos & Papadopoulou, 2019; Θεοδοσιάδου, Κωσταρέλλα, & Τσαντόπουλος, 2005). Επιπλέον, και στην περίπτωση της Ελλάδας επικρατεί η πεποίθηση ότι οι ευρωπαϊκές ειδήσεις δεν προσελκύουν το ενδιαφέρον του κοινού, με αποτέλεσμα οι επαγγελματίες των ΜΜΕ να μην επιλέγουν να προβάλουν αυτές τις ειδήσεις, και τελικά το κοινό να μη μαθαίνει ποτέ αρκετά καλά τι πραγματικά συμβαίνει στις Βρυξέλλες, ώστε να ενδιαφερθεί για τις ευρωπαϊκές υποθέσεις. Η κατάσταση αυτή, στην οποία έχει εγκλωβιστεί η ευρωπαϊκή δημοσιογραφία, παρομοιάζεται συχνά με έναν φαύλο κύκλο (Frangonikolopoulos & Papadopoulou, 2019; Melchior, 2017).

Το τρίτο μέρος της εργασίας αποτελεί μία μελέτη περίπτωσης. Ειδικότερα, διερευνήθηκε ο τρόπος που καλύφθηκε ένα κορυφαίο ευρωπαϊκό γεγονός -οι ευρωεκλογές του Μαΐου 2019- από δύο ελληνικές ημερήσιες εφημερίδες. Συνολικά, εξετάστηκαν 598 δημοσιεύματα και με τη μέθοδο της ποσοτικής ανάλυσης επιχειρήθηκε να καταγραφεί η σημασία που δόθηκε από τα δύο έντυπα στις ευρωεκλογές. Μέσω της ποιοτικής ανάλυσης εξήχθησαν συμπεράσματα για την πλαisiώση των ειδήσεων σχετικά με τις ευρωεκλογές, δηλαδή πώς επέλεξαν τα δύο έντυπα να παρουσιάσουν στο αναγνωστικό κοινό τις ευρωεκλογές και ποια θέματα κυριάρχησαν.

Στο τέλος της εργασίας παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της έρευνας και στον επίλογο διατυπώνονται προτάσεις σχετικά με τις δυνατότητες που υπάρχουν για την περαιτέρω ανάπτυξη της ευρωπαϊκής δημοσιογραφίας.

1.1 Λίγα λόγια για την ΕΕ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μία από τις μεγαλύτερες πολιτικές και οικονομικές οντότητες στον κόσμο. Κατέχει κεντρική θέση στην πολιτική και οικονομική ζωή των κρατών μελών της, λαμβάνοντας αποφάσεις που επηρεάζουν την καθημερινότητα των τουλάχιστον 440 εκατομμυρίων κατοίκων της. Ο τρόπος που είναι δομημένη και λειτουργεί, αποτελεί παγκόσμια πρωτοτυπία. Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ένας διακρατικός, διεθνής οργανισμός, που φέρει, ωστόσο, αρκετά χαρακτηριστικά ενός ομόσπονδου οργάνου. Αυτό το διακρατικό μοντέλο συνεργασίας έχει εξασφαλίσει εδώ και δεκαετίες την ειρήνη και τη σταθερότητα στην Ευρώπη, το σεβασμό στις πολιτικές ελευθερίες και τα κοινωνικά δικαιώματα των πολιτών και έχει καλλιεργήσει αξίες όπως το σεβασμό στη διαφορετικότητα.

Τα θεμέλια για αυτό που γνωρίζουμε σήμερα ως ΕΕ μπήκαν το 1957, όταν έξι κράτη (Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ολλανδία, Βέλγιο και Λουξεμβούργο) υπέγραψαν τη συνθήκη της Ρώμης, δημιουργώντας την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, η οποία αργότερα εξελίχθηκε σε Ευρωπαϊκή Ένωση. Η πρώτη διεύρυνση έλαβε χώρα το 1973 με την προσθήκη τριών χωρών (Μεγάλη Βρετανία, Ιρλανδία, Δανία). Έκτοτε, η προσθήκη νέων κρατών-μελών στην Ευρωπαϊκή Ένωση συνεχίστηκε, φτάνοντας σταδιακά τα 28 κράτη-μέλη, ενώ συνεχίζονται οι διαπραγματεύσεις για τη μελλοντική διεύρυνση της ΕΕ με την προσθήκη ακόμη δύο χωρών των Δυτικών Βαλκανίων, της Αλβανίας και της Βόρειας Μακεδονίας.

Ωστόσο, για πρώτη φορά στην ιστορία της, η Ευρωπαϊκή Ένωση μικραίνει. Πλέον, η ΕΕ αριθμεί 27 χώρες-μέλη μετά την αποχώρηση της Μεγάλης Βρετανίας από την ΕΕ, που ακολούθησε την επικράτηση του Brexit στο δημοψήφισμα του 2016 στη Βρετανία και τις πολύμηνες διαπραγματεύσεις μεταξύ των δύο πλευρών για τις λεπτομέρειες αποχώρησης.

Τα τελευταία χρόνια η ΕΕ βρίσκεται αντιμέτωπη με ένα ισχυρό κύμα αμφισβήτησης και ευρωσκεπτικισμού. Σε χώρες με έντονο ευρωσκεπτικισμό, ακούγονται φωνές που

εναντιώνονται στον τρόπο που λειτουργεί η ΕΕ και στην περαιτέρω επέκταση της Ένωσης, ενώ ακραίες απόψεις υποστηρίζουν ακόμη και τη διάλυση της, με το επιχείρημα ότι η ΕΕ - σε συνδυασμό με την παγκοσμιοποίηση- αύξησαν τις ανισότητες μεταξύ των πολιτών και περιθωριοποίησαν μεγάλα κομμάτια των κοινωνιών.

1.2 Η σημασία των ευρωπαϊκών ειδήσεων

Παρά τις φωνές αμφισβήτησης και παρά τα διαφορετικά πολιτικά συμφέροντα που μπορεί να έχουν οι χώρες που την απαρτίζουν, η ΕΕ έχει καταφέρει -κυρίως τις τελευταίες δύο δεκαετίες- να καταστεί μία σημαντική πολιτική δύναμη στην Ευρώπη. Μεγάλο μέρος των πολιτικών αποφάσεων που εφαρμόζονται σε εθνικό επίπεδο, λαμβάνονται στις Βρυξέλλες -και όχι από τις κυβερνήσεις της κάθε χώρας- και έχουν καθοριστική επιρροή στην καθημερινότητα των Ευρωπαίων πολιτών. Αυτή η πολιτική πραγματικότητα καθιστά επιτακτική την ανάγκη κάλυψης των ειδήσεων που προέρχονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, σε τέτοιο βαθμό και με τέτοιο τρόπο, ώστε οι πολίτες όλων των κρατών-μελών να κατανοούν τη σημασία του έργου και τους διαφορετικούς ρόλους των ευρωπαϊκών οργάνων, και κυρίως της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Ευρωκοινοβουλίου και του Συμβουλίου των Υπουργών.

«Οι περισσότεροι πολίτες δε μπορούν να ξεχωρίσουν τα διάφορα θεσμικά όργανα της ΕΕ. Αντιλαμβάνονται ως μία ξεχωριστή οντότητα την ΕΕ και ως μία δεύτερη οντότητα τη χώρα τους» (Melchior, 2017, σ. 06), παρά το γεγονός ότι ένα σημαντικό μέρος της εθνικής νομοθεσίας στο κάθε κράτος-μέλος, έχει προηγουμένως αποφασιστεί σε επίπεδο ΕΕ.

Σήμερα, περισσότεροι από 1.300 επαγγελματίες των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης εργάζονται ως διαπιστευμένοι ανταποκριτές στη βελγική πρωτεύουσα. Από αυτούς, περίπου 900 εργάζονται ως δημοσιογράφοι σε ραδιοτηλεοπτικά Μέσα, εφημερίδες και ιστοσελίδες, ενώ οι υπόλοιποι είναι φωτογράφοι, εικονολήπτες, παραγωγοί και τεχνικοί. Οι ανταποκριτές των Βρυξελλών εκπροσωπούν περισσότερους από 450 ειδησεογραφικούς οργανισμούς σε όλο τον κόσμο, από σχεδόν 60 χώρες, όπως Καζακστάν, Μεξικό, Σενεγάλη, Ιαπωνία, Κίνα, ΗΠΑ και φυσικά όλες τις χώρες της Ευρώπης. Η Γερμανία είναι η χώρα που διατηρεί στις Βρυξέλλες το μεγαλύτερο σώμα ανταποκριτών (150 άτομα) και ακολουθούν οι: Βρετανία, Γαλλία, Ισπανία, Ιταλία και Δανία. Περισσότεροι από 200 δημοσιογράφοι

εργάζονται ως ελεύθεροι επαγγελματίες, ποσοστό που αυξάνεται συνεχώς τα τελευταία χρόνια λόγω της οικονομικής κρίσης (International Press Association and the International Press Center Residence Palace, 2018-2019).

1.3 Πώς καλύπτονται σήμερα οι ευρωπαϊκές ειδήσεις

Ο κρίσιμος ρόλος, τον οποίο πλέον διαδραματίζει η Ευρωπαϊκή Ένωση στη χάραξη πολιτικών και στη διαμόρφωση των οικονομικών συνθηκών στις χώρες-μέλη της, δεν αποτυπώνεται στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Παρά τη σημασία που έχουν οι ευρωπαϊκές εξελίξεις για την καθημερινότητα των Ευρωπαίων πολιτών, τα ευρωπαϊκά θέματα δεν καταφέρνουν να έχουν σταθερή, καθημερινή προβολή από τα ΜΜΕ. Αντιθέτως, τα ΜΜΕ καλύπτουν ένα μικρό μέρος των ευρωπαϊκών ειδήσεων, δεν προβάλλουν το έργο που παράγεται καθημερινά από τα όργανα της ΕΕ, αλλά επικεντρώνονται μόνο σε «μεγάλα» ή έκτακτα θέματα, όπως είναι οι Σύνοδοι Κορυφής ή η κρίση χρέους στην Ευρωζώνη, με αποτέλεσμα οι πολίτες να μη γνωρίζουν το έργο των ευρωπαϊκών οργάνων και τη σημασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σύμφωνα με τη Sigrid Melchior, τα Μέσα Ενημέρωσης αποτελούν το συνδετικό κρίκο μεταξύ των πολιτικών και των πολιτών και έχουν τη δύναμη και την αρμοδιότητα να ερευνούν, να εξηγούν, να ερμηνεύουν και να αποκαλύπτουν. Ωστόσο, αυτή η διαδικασία δεν καταφέρνει να λειτουργήσει στους κόλπους της ΕΕ. Το αποτέλεσμα είναι οι Ευρωπαίοι πολίτες να παραμένουν ανενημέρωτοι για τα πολιτικά θέματα, τα οποία αποφασίζονται στις Βρυξέλλες, και τα οποία τελικά επηρεάζουν τις ζωές όλων των Ευρωπαίων πολιτών περισσότερο από αρκετές πολιτικές αποφάσεις που λαμβάνονται σε εθνικό επίπεδο (Melchior, 2017, σ. 07).

1.3.1 Η εθνική οπτική

Σύμφωνα με ακαδημαϊκές μελέτες, οι ευρωπαϊκές ειδήσεις που καταφέρνουν να βρουν μία θέση στα δελτία ειδήσεων, προσαρμόζονται στις εθνικές αγωνίες και ανησυχίες της χώρας, στην οποία προβάλλονται. Πρόκειται για μία διαδικασία «εσωτερικοποίησης» των ειδήσεων, από την οποία απουσιάζει η ευρωπαϊκή οπτική και η προσπάθεια κατανόησης της ΕΕ.

Παρότι η τεχνολογική εξέλιξη των τελευταίων δεκαετιών έχει επιφέρει σημαντικές αλλαγές στον τομέα της ενημέρωσης και τα Μέσα Ενημέρωσης διαθέτουν πλέον τα μέσα εκείνα που τους επιτρέπουν τη συνεχή μετάδοση πληροφοριών σε 24ωρη βάση, σε πραγματικό χρόνο, από το ένα μέρος του κόσμου στο άλλο, ωστόσο οι ευρωπαϊκές και διεθνείς ειδήσεις χαρακτηρίζονται από το φαινόμενο της «εσωτερικοποίησης», δηλαδή από την προσαρμογή τους στις εθνικές αφηγήσεις, πεποιθήσεις και αγώνιες (Φραγκονικολόπουλος, 2012, σ. 48).

Σύμφωνα με τη Lisbeth Clausen (2003), η έννοια της εσωτερικοποίησης είναι εμπνευσμένη από την έρευνα των Gurevitch, Levy & Roeh (1991) σχετικά με τον τρόπο που παράγονται οι ειδήσεις και πώς αυτές γίνονται δεκτές από το κοινό. Πιο συγκεκριμένα, όπως αναφέρει η Lisbeth Clausen (2003, σ. 106), η μελέτη των Gurevitch κ.α. υποστηρίζει ότι για να θεωρήσουν οι επαγγελματίες των ΜΜΕ ένα γεγονός ως άξιο να γίνει είδηση, θα πρέπει να τοποθετηθεί σε ένα αφηγηματικό πλαίσιο, το οποίο θα είναι ήδη οικείο και αναγνωρίσιμο τόσο από τους ίδιους, όσο και από το κοινό, με το οποίο μοιράζονται την ίδια εθνική κουλτούρα. Πρόκειται για μία στρατηγική κατά την οποία τα Μέσα στοχεύουν στο τοπικό τους κοινό (Clausen, 2003, σ. 107).

Η προσαρμογή των ειδήσεων στις εθνικές αφηγήσεις δεν αφορά μόνο τις διεθνείς ειδήσεις, αλλά και τις ευρωπαϊκές. Ο τρόπος που πλαισιώνονται οι ευρωπαϊκές ειδήσεις από τα περισσότερα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και παρουσιάζονται στο κοινό δεν ενισχύει την ευρωπαϊκή οπτική και αντίληψη, αλλά συνήθως πρόκειται για «εξευρωπαϊσμένες» εθνικές ειδήσεις. Χαρακτηριστικά ο Jorg Trenz (2004) αναφέρει: «Οι ευρωπαϊκές ειδήσεις μπαίνουν στη σφαίρα των εθνικών Μέσων Ενημέρωσης από την πίσω πόρτα και κρύβονται πίσω από τις εθνικές ειδήσεις. Υπό αυτή την έννοια, οι εξευρωπαϊσμένες ειδήσεις ενισχύουν την τάση προς την εσωτερικοποίηση των ευρωπαϊκών θεμάτων» (Trenz, 2004, σ. 296).

Όπως αναφέρουν οι Lloyd και Marconi στην εισαγωγή του βιβλίου τους Reporting the EU (2014, σ. 05), οι περισσότεροι ειδησεογραφικοί οργανισμοί, όταν μεταδίδουν ειδήσεις που σχετίζονται με την ΕΕ, παράγουν ειδησεογραφικό προϊόν, το οποίο δεν απευθύνεται γενικά σε Ευρωπαίους πολίτες, αλλά σε πολίτες ευρωπαϊκών χωρών, δηλαδή σε Γάλλους, Δανούς, Πολωνούς κ.α. Επιπλέον, τα περισσότερα Μέσα καλύπτουν τις ευρωπαϊκές ειδήσεις εστιάζοντας στο κατά πόσο οι ευρωπαϊκοί θεσμοί λειτουργούν υπέρ ή κατά των

συμφερόντων της χώρας τους. «Το ζητούμενο είναι: τι κάνει η ΕΕ για εμάς και σε εμάς; Οι δημοσιογράφοι που καλούνται να καλύψουν τα θέματα της ΕΕ, ή αλλιώς την “Ευρώπη”, κάνουν κάτι που φαίνεται να έρχεται με έναν φυσικό τρόπο: φέρνουν το έθνος μαζί τους» (Lloyd & Marconi, 2014, σ. 05).

Ωστόσο, αυτός ο εθνοκεντρικός τρόπος κάλυψης των ειδήσεων περιορίζεται στην κριτική προσέγγιση του κατά πόσο οι θεσμοί είναι χρήσιμοι στα εθνικά συμφέροντα, με αποτέλεσμα να μην επιτρέπει να αναδειχτεί ένα σημαντικό μέρος του τι πραγματικά προσφέρουν οι ευρωπαϊκοί θεσμοί. «Ποιοι είναι κερδισμένοι και ποιοι χαμένοι, οι αντίπαλοι και οι σύμμαχοι, τι πέτυχαν οι υπουργοί -και κυρίως ο πρωθυπουργός- στις συναντήσεις τους στις Βρυξέλλες... Έτσι, η Ευρώπη γίνεται μία προέκταση του έθνους και είναι απλά ένας χώρος, στον οποίο το έθνος συζητά με τον εαυτό του – ή ένας χώρος, τον οποίο η κάθε χώρα μπορεί να κατηγορήσει όταν κάτι πάει στραβά» (Lloyd & Marconi, 2014, σ. 05).

Για τους Lloyd και Marconi, μόνη εξαίρεση στην προσέγγιση των ειδήσεων με τη λογική ότι όλα είναι εθνικά, αποτελούν τα διακρατικά μέσα ενημέρωσης, τα Παγκόσμια Δίκτυα Ενημέρωσης, όπως Reuters, Bloomberg, Associated Press και AFP, οι διεθνείς οικονομικές εφημερίδες, όπως Economist, Financial Times και Wall Street Journal και -σε μικρότερη έκταση- τα διεθνή τηλεοπτικά δίκτυα, όπως BBC, CNN κ.α. Αυτοί οι οργανισμοί έχουν ως αποστολή -και ως επιχειρηματικό μοντέλο- την κάλυψη της διεθνούς ειδησεογραφίας με έναν τρόπο, ο οποίος χαρακτηρίζεται λίγο ή καθόλου από εθνικές προσεγγίσεις: «ειδήσεις από κανέναν τόπο» (Lloyd & Marconi, 2014, σ. 05).

Συνεπώς, παρότι βρισκόμαστε στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, παρατηρείται ότι τα ΜΜΕ εστιάζουν ολοένα και περισσότερο σε εθνικές λογικές. Ο Stephan Russ-Mohl (2003, σ. 205) κάνει χαρακτηριστικά λόγο για «το παράδοξο του Bütler», όπως ο ίδιος το ονομάζει. Ο Hugo Bütler, συντάκτης στην εφημερίδα Neue Zürcher Zeitung, θεωρούσε ότι πρόκειται για ένα από τα μεγαλύτερα οξύμωρα της εποχής το γεγονός ότι στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, όπου τα όρια και τα σύνορα γίνονται ολοένα και πιο θολά, ωστόσο τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης εστιάζουν σε θέματα τοπικού ενδιαφέροντος.

1.3.2 Η κυκλική κάλυψη

Ο ρόλος των ΜΜΕ στον τρόπο κάλυψης των ευρωπαϊκών ειδήσεων αναδεικνύεται ιδιαίτερα σημαντικός, καθώς, σύμφωνα με έρευνες, όταν πρόκειται για διεθνή θέματα, τα ΜΜΕ επηρεάζουν περισσότερο την κοινή γνώμη σε σύγκριση με όταν πρόκειται για εθνικά θέματα, για τα οποία οι πολίτες έχουν ένα ευρύτερο πεδίο γνώσης (de Vreese, 2001, σ. 284). Έτσι, οι πολίτες σε όλη την Ευρώπη εξαρτώνται από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, προκειμένου να λάβουν πληροφορίες σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Σε περιόδους ρουτίνας -όταν δηλαδή δεν είναι σε εξέλιξη κάποιο έκτακτο ή προγραμματισμένο σημαντικό γεγονός, όπως είναι οι ευρωπαϊκές Σύνοδοι Κορυφής- οι ειδήσεις που έρχονται από τις Βρυξέλλες είναι οι πρώτες που εξαφανίζονται από τις σελίδων των εφημερίδων και από τα προγράμματα των τηλεοράσεων (Lloyd & Marconi, 2014, σ. 02). Σε αυτές τις περιόδους ρουτίνας, τα θέματα, τα οποία προβάλλονται, αφορούν κυρίως τον τομέα της οικονομίας ή άλλους πολύ συγκεκριμένους τομείς, όπως είναι η διεύρυνση της ΕΕ.

Αντίθετα, το ενδιαφέρον των Μέσων Ενημέρωσης αυξάνεται σε περιόδους κρίσεων ή όταν είναι σε εξέλιξη κάποιο σημαντικό γεγονός, όπως οι Σύνοδοι Κορυφής και οι εκλογές για την ανάδειξη των νέων μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Ωστόσο, παρότι τα μεγάλα ευρωπαϊκά γεγονότα καταφέρνουν να βρουν μια θέση στην ατζέντα των Μέσων Ενημέρωσης, παρατηρείται ότι η ποσότητα των ευρωπαϊκών θεμάτων δεν αυξάνεται, καθώς αυτές οι ειδήσεις αντικαθιστούν άλλες ευρωπαϊκές ειδήσεις, πολιτικές ή οικονομικές (de Vreese, 2001, σ. 285).

Η έρευνα του Claes de Vreese (2001) έδειξε, επίσης, ότι η εστίαση των ΜΜΕ στις ευρωπαϊκές ειδήσεις είναι «κυκλική», δηλαδή το ενδιαφέρον κορυφώνεται όταν το γεγονός –όπως για παράδειγμα μία Σύνοδος Κορυφής- είναι σε εξέλιξη και εξαφανίζεται την επομένη του γεγονότος. Φαίνεται, δηλαδή, ότι η Ευρώπη είναι ορατή στα εθνικά Μέσα μόνο σε ό,τι αφορά γεγονότα-κλειδιά. Η παρουσία των ευρωπαϊκών ειδήσεων είναι περισσότερο συγκυριακή, δεν υπάρχει συνέπεια/σταθερότητα στην παρουσία τους στα Μέσα, αλλά η κάλυψη καθορίζεται και εξαρτάται από τα γεγονότα.

1.4 Τα εμπόδια άνθησης της ευρωπαϊκής δημοσιογραφίας

1.4.1 Η ευρωπαϊκή δημόσια σφαίρα και το έλλειμμα δημοκρατίας στην ΕΕ

Για πολλούς ερευνητές, η ανάπτυξη της ευρωπαϊκής δημοσιογραφίας συνδέεται άμεσα με τη συζήτηση γύρω από την ύπαρξη ή μη της «ευρωπαϊκής δημόσιας σφαίρας». Σύμφωνα με τον Jürgen Habermas, ο οποίος θεωρείται ο πατέρας της έννοιας, με τον όρο δημόσια σφαίρα εννοούμε ένα τμήμα της κοινωνικής μας ζωής, όπου διαμορφώνεται μέρος της κοινής γνώμης και όπου μπορούν να συμμετέχουν ελεύθερα όλοι οι πολίτες και να συζητούν θέματα γενικού ενδιαφέροντος. Αυτού του είδους η επικοινωνία απαιτεί συγκεκριμένα μέσα μετάδοσης των πληροφοριών. Οι εφημερίδες και τα περιοδικά, το ραδιόφωνο και η τηλεόραση είναι τα Μέσα της δημόσιας σφαίρας (Habermas, 1974, σ. 49).

Σύμφωνα με τη Silke Adam (2015), οι δημόσιες σφαίρες είναι αρένες, στις οποίες συζητιούνται πολιτικά ζητήματα και θέσεις και μάλιστα στις δημοκρατίες αποτελούν έναν κρίσιμο μηχανισμό, καθώς συνδέουν τους πολιτικούς με τους πολίτες, καθιστώντας πιο ξεκάθαρες τόσο τις αποφάσεις των πολιτικών «ελίτ» όσο και τις ανησυχίες των πολιτών.

Συνεπώς, η ευρωπαϊκή δημόσια σφαίρα γίνεται αντιληπτή ως «μία έννοια που περιλαμβάνει όλους τους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου ο Τύπος και κυρίως τα εθνικά Μέσα Ενημέρωσης έχουν το καθήκον να ενημερώνουν τους πολίτες για τις πολιτικές εξελίξεις στους κόλπους της ΕΕ» (Baisnée, 2007, σ. 499).

Όπως αναφέρει η Silke Adam (2015, σσ. 2 - 3), δύο απόψεις έχουν αναπτυχθεί σχετικά με τον τρόπο που μπορεί να γίνει αντιληπτή η ευρωπαϊκή δημόσια σφαίρα. Η πρώτη άποψη υποστηρίζει την ύπαρξη μίας παν-ευρωπαϊκής δημόσιας σφαίρας, η οποία απλώνεται στα κράτη-μέλη. Βασίζεται στα ευρωπαϊκά Μέσα Ενημέρωσης και απαιτεί μία κοινή γλώσσα και μία κοινή ταυτότητα μεταξύ των πολιτών και των κρατών-μελών. Μοιάζει σε χαρακτηριστικά με την εθνική δημόσια σφαίρα, καθώς το κοινό είναι ομογενοποιημένο, ωστόσο φαίνεται ότι αυτή η άποψη δε λαμβάνει υπόψιν τον πολυεπίπεδο και πολυδιάστατο χαρακτήρα των χωρών που απαρτίζουν την ΕΕ. Η δεύτερη άποψη, η οποία έχει προσελκύσει περισσότερο το ενδιαφέρον των μελετητών, υποστηρίζει ότι η ευρωπαϊκή δημόσια σφαίρα θα προκύψει από τον εξευρωπαϊσμό των εθνικών δημόσιων σφαιρών. Η

κεντρική ιδέα, σε αυτή την περίπτωση, είναι ότι οι εθνικές δημόσιες σφαίρες είναι ανοιχτές σε διάλογο για τα θέματα που έχουν ευρωπαϊκή διάσταση.

Ωστόσο, διατυπώνεται συχνά η άποψη ότι δεν υπάρχει ευρωπαϊκή δημόσια σφαίρα, γεγονός το οποίο έχει ως αποτέλεσμα να καταγράφεται σημαντικό δημοκρατικό έλλειμμα στους κόλπους της ΕΕ.

Σύμφωνα με την Err Lauk (2009, σ. 77), παρότι έχουν ανιχνευτεί κάποια σημάδια ανάδυσης της ευρωπαϊκής δημόσιας σφαίρας, οι περισσότερες μελέτες υποστηρίζουν ότι η ύπαρξη μίας αυτόνομης, δημοκρατικής και ανοιχτής ευρωπαϊκής δημόσιας σφαίρας είναι πολύ δύσκολο να υλοποιηθεί.

«Είναι σχετικά εύκολο –αναφέρει ο Olivier Baisnée (2007, σ. 494)- να βρει κανείς αναφορές, όπου διατυπώνονται αμφιβολίες για την ύπαρξη της ευρωπαϊκής δημόσιας σφαίρας». Προσθέτει ότι ακόμα κι αν η ευρωπαϊκή δημόσια σφαίρα «ακόμα λείπει» ή «τώρα δημιουργείται» ή «αναδύεται», αυτομάτως αυτό μάς οδηγεί να σκεφτούμε με όρους «ελλείματος», είτε αυτό είναι δημοκρατικό, είτε επικοινωνιακό (Baisnée, 2007, σ. 496).

Ακόμη και ο Jürgen Habermas, σε άρθρο του στη γαλλική εφημερίδα Le Monde το Δεκέμβριο του 2006¹, προχωρά στην παραδοχή ότι η έννοια που ο ίδιος επινόησε τη δεκαετία του '60 δε βρίσκει εφαρμογή στην ΕΕ, γράφοντας χαρακτηριστικά ότι «η ευρωπαϊκή δημόσια σφαίρα δεν υπάρχει» (Habermas, Construire une Europe politique, 2006). Συγκεκριμένα αναφέρει ότι οι χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης απέτυχαν στον τομέα της Δημοκρατίας, καθώς οι πολιτικές αποφάσεις είναι καθημερινά όλο και περισσότερες και όλο και πιο σημαντικές, μεταφέρονται στα διάφορα εθνικά δίκαια μέσα από μία διαδικασία, η οποία υπερισχύει της εθνικής πολιτικής και της εθνικής δημόσιας σφαίρας και οι Ευρωπαίοι πολίτες δεν έχουν φωνή, αφού δεν υπάρχει ευρωπαϊκή δημόσια σφαίρα (Habermas, 2006).

Τη σύνδεση μεταξύ δημόσιας σφαίρας και ποιότητας δημοκρατίας κάνει και η Silke Adam (2015, σ. 01), η οποία αναφέρει ότι η ευρωπαϊκή δημόσια σφαίρα επηρεάζει την ποιότητα

---

¹ https://www.lemonde.fr/idees/article/2006/12/27/construire-une-europe-politique-par-jurgen-habermas_849693_3232.html

της δημοκρατίας στην ΕΕ. Μία δημοκρατική Ένωση απαιτεί μία αρένα πολιτικής διαβούλευσης και συζήτησης επί των θεμάτων που αποφασίζονται σε υπερεθνικό επίπεδο. Χωρίς μία τέτοια αρένα, οι θεσμικές μεταρρυθμίσεις της ΕΕ -παρότι έχουν στόχο να κάνουν την ΕΕ πιο δημοκρατική- είναι καταδικασμένες να αποτύχουν. Άλλωστε, όπως υποστηρίζει, προϋπόθεση για να επιτύχει μία δημοκρατική μεταρρύθμιση είναι ένας μηχανισμός, ο οποίος θα συνδέει τους πολιτικούς με τους πολίτες και θα κάνει πιο διαφανείς τις αποφάσεις και τις διαδικασίες, κάτω από τις οποίες λαμβάνονται.

Ανάλογη είναι και η θέση των Machill, Bailer και Fischer (2006), οι οποίοι υποστηρίζουν ότι η συζήτηση γύρω από την ύπαρξη ευρωπαϊκής δημόσιας σφαίρας είναι αλληλένδετη με το έλλειμμα δημοκρατίας στην ΕΕ. Και «αδιαμφισβήτητα» όπως αναφέρουν χαρακτηριστικά, στην ΕΕ υπάρχει έλλειμμα δημοκρατίας. Υποστηρίζουν ότι αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι τα κράτη-μέλη της ΕΕ παραχωρούν όλο και περισσότερες κρατικές ευθύνες σε θεσμούς όπως το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο των Υπουργών ή την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, χωρίς να έχουν τη δημοκρατική νομιμοποίηση από τους πολίτες της Ευρώπης. Εξηγούν ότι πολλές ευρωπαϊκές οδηγίες ενσωματώνονται στις εθνικές νομοθεσίες χωρίς να απαιτείται η συμφωνία των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, τα οποία έχουν εκλεγεί άμεσα από τους Ευρωπαίους πολίτες (Machill, Beiler, & Fischer, 2006, σ. 03).

Για τον Olivier Baisnée (2002) το δημοκρατικό έλλειμμα των Βρυξελλών αποδίδεται σε μεγάλο βαθμό στην πολυπλοκότητα λήψης των ευρωπαϊκών αποφάσεων και στην απουσία επαρκούς επικοινωνιακής πολιτικής από την πλευρά των θεσμών. Ο ίδιος περιγράφει ως εξής την εντύπωση που δίνει η ΕΕ σχετικά με τον τρόπο που είναι δομημένη και λαμβάνει αποφάσεις: «Δυσνόητες αποφάσεις που λαμβάνονται από άγνωστους πολιτικούς ή τεχνοκράτες σε πολιτικό και θεσμικό επίπεδο και κανείς δε μπορεί να καταλάβει» (Baisnée, 2002, σ. 108).

Όπως υποστηρίζει, «υπάρχει ένα πολιτικό προσωπικό στις Βρυξέλλες, υπάρχουν αγώνες για εξουσία, διαμάχες για τη χάραξη πολιτικών, προβεβλημένοι και αφανείς Επίτροποι. Και όμως, αυτές οι πλευρές λαμβάνουν ελάχιστη δημοσιότητα στις εφημερίδες σε σύγκριση με τον τρόπο που θα προβάλλονταν αντίστοιχες εθνικές πολιτικές ιστορίες. Χωρίς αυτό να σημαίνει ότι οι ευρωπαϊκές πολιτικές ειδήσεις θα πρέπει να καταλαμβάνουν τον ίδιο χώρο

και την ίδια θέση που καταλαμβάνουν στα Μέσα οι εθνικές ειδήσεις, ωστόσο το αδιαμφισβήτητο στοιχείο σχετικά με τις ευρωπαϊκές ειδήσεις είναι ότι αυτές οι πραγματικές πολιτικές διαμάχες, οι μάχες και οι πρωταγωνιστές τους, μετά βίας κερδίζουν χρόνο και χώρο στα Μέσα Ενημέρωσης... «Και αν δεν αλλάξει αυτή η κατάσταση και η ΕΕ δεν αποκτήσει κοινωνική υπόσταση, τόσο θα παραμένει ένα «ψυχρό τέρας» στη γνώμη των Ευρωπαίων» (Baisnée, 2002, σ. 108).

Σύμφωνα με τη Sigrid Melchior (2017), για να λειτουργήσει η Δημοκρατία, θα πρέπει όλοι να κατανοούμε πώς, πότε και γιατί λαμβάνονται οι εκάστοτε πολιτικές αποφάσεις, καθώς σε διαφορετική περίπτωση δε μπορεί να υπάρξει εποικοδομητικός πολιτικός διάλογος, αλλά ούτε οι πολιτικοί μπορούν να λογοδοτήσουν για τα έργα τους. «Το γεγονός ότι τόσο λίγοι δημοσιογράφοι ασχολούνται με τις αποφάσεις που λαμβάνονται σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι επικίνδυνο για τις Δημοκρατίες μας», αναφέρει χαρακτηριστικά (Melchior, 2017, σ. 07).

1.4.2 Έλλειψη ενδιαφέροντος

Συχνά διατυπώνεται η άποψη ότι ένας ακόμη λόγος που εμποδίζει τη διάδοση της ευρωπαϊκής δημοσιογραφίας είναι ότι τα ευρωπαϊκά θέματα δεν προσελκύουν το ενδιαφέρον του κοινού, καθώς η Ευρώπη είναι υπερβολικά τεχνοκρατική.

Για τους Lloyd και Marconi (2014, σ. 02) υπάρχει μεν αφθονία πληροφοριών που αφορά την Ευρωπαϊκή Ένωση, ωστόσο το πρόβλημα έγκειται στο ευρύ κοινό, το οποίο ενδιαφέρεται μόνο σποραδικά για την ευρωπαϊκή πολιτική και τους θεσμούς. Οι ευρωπαϊκοί θεσμοί δημοσιεύουν δελτία τύπου και ανακοινώσεις, με πολλές πληροφορίες για τη δράση τους και τη δράση των Ευρωπαίων Επιτρόπων. Οι δεξαμενές σκέψης στις Βρυξέλλες δημοσιεύουν σειρά αναλύσεων. Τα εξειδικευμένα έντυπα και οι ιστοσελίδες είναι επικαιροποιημένα και μπορεί κανείς να διαβάσει έγκυρες πληροφορίες. Αυτές οι πηγές προσφέρουν ικανοποιητική κάλυψη των ευρωπαϊκών ειδήσεων, όμως δεν καταφέρνουν να προσελκύσουν το ενδιαφέρον του ευρύτερου κοινού, παρά μόνο το ενδιαφέρον των πολιτικών, διπλωματικών και ακαδημαϊκών «ελίτ».

Οι Lloyd και Marconi (2014) υποστηρίζουν ότι ένας λόγος αδυναμίας προσέλκυσης του ενδιαφέροντος του κοινού είναι ο τρόπος που είναι δομημένη η ΕΕ. Οι διαδικασίες που

ακολουθούνται στο πλαίσιο λειτουργίας της ΕΕ -και κυρίως της Ευρωπαϊκής Επιτροπής- είναι αργές, πολύπλοκες και δύσκολο να γίνουν κατανοητές από τον απλό, καθημερινό, μέσο Ευρωπαίο πολίτη. Πολλά από τα θέματα, με τα οποία καταπιάνεται η ΕΕ, είναι τεχνικά και εξειδικευμένα. Ακόμα και οι αποφάσεις που έχουν έναν σημαντικό αντίκτυπο στην καθημερινότητα των Ευρωπαίων πολιτών -είτε θετικό, είτε αρνητικό- περνούν από τόσα στάδια, που μπορεί να μεσολαβήσουν ακόμα και χρόνια από την ώρα της εξαγγελίας τους μέχρι τη στιγμή της υλοποίησής τους. Και αυτή η πραγματικότητα καθιστά πολύ δύσκολη τη διατήρηση του ενδιαφέροντος του κοινού. Σύμφωνα με τους ίδιους, η κάλυψη των ευρωπαϊκών ειδήσεων είναι εκ φύσεως προβληματική -κυρίως για τα λαϊκά Μέσα και ιδιαίτερα για την τηλεόραση- καθώς εάν χάσουν έστω για μία στιγμή το ενδιαφέρον του κοινού, θα χάσουν τον τηλεθεατή (2014, σ. 03).

Οι ίδιοι υποστηρίζουν επίσης ότι η κάλυψη των ευρωπαϊκών ειδήσεων είναι δύσκολη γιατί η ΕΕ και οι ευρωπαϊκοί θεσμοί -περιλαμβανομένου τις περισσότερες φορές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου- στερούνται σημαντικά σε δραματικές ιστορίες, φιλονικίες, μεγάλες και ευρέως γνωστές προσωπικότητες. Επιπλέον, οι δημοσιογράφοι καλούνται να ασχοληθούν με αξιωματούχους, οι οποίοι συνεχώς μετακινούνται από τα πόστα τους και οι οποίοι είναι -και παραμένουν- άγνωστοι στους περισσότερους Ευρωπαίους πολίτες (Lloyd & Marconi, 2014, σ. 03).

Σύμφωνα με τη Sigrd Melchior (2017), η ευρωπαϊκή δημοσιογραφία έχει εγκλωβιστεί σε έναν φαύλο κύκλο. Από τη μία πλευρά, οι επαγγελματίες των Μέσων Ενημέρωσης δε μεταδίδουν ειδήσεις από τις Βρυξέλλες θεωρώντας ότι το κοινό δε θέλει να τις διαβάσει, αφού η ΕΕ θεωρείται βαρετή και δύσκολη. Από την άλλη πλευρά, οι πολιτικοί δεν είναι διατεθειμένοι να φωτίσουν τις σκοτεινές πλευρές της ΕΕ, καθώς κάτι τέτοιο δε θα τους φέρει περισσότερες ψήφους. Διερωτάται, λοιπόν, η S.Melchior πώς μπορεί το ευρύ κοινό να αρχίσει να πιστεύει ότι η ΕΕ είναι σημαντική και ενδιαφέρουσα, όταν τα Μέσα Ενημέρωσης δε μεταδίδουν ειδήσεις σχετικά με την ΕΕ και οι πολιτικοί δε μιλούν για την ΕΕ. Σύμφωνα με την ίδια, οι πιθανότητες είναι μικρές (Melchior, 2017, σ. 04). Από τη στιγμή που οι δημοσιογράφοι δε μεταδίδουν ευρωπαϊκές ειδήσεις με έναν τρόπο που θα προσελκύσει το ενδιαφέρον του αναγνώστη, το κοινό είναι ελάχιστα ευαισθητοποιημένο σχετικά με τα ευρωπαϊκά θέματα. «Καμία τηλεοπτική εκπομπή δεν προβάλλει τις πολιτικές κόντρες στην ΕΕ. Κανένα τραγούδι δεν έχει γραφτεί για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Πολλοί

Ευρωπαίοι πολίτες ξέρουν πολύ περισσότερα για την πολιτική ζωή στο Λευκό Οίκο στις ΗΠΑ παρά για την πολιτική ζωή στις Βρυξέλλες» (Melchior, 2017, σ. 04).

Κατά τους Φραγκονικολόπουλο και Παναγιώτου (2019), για αυτή την ελλιπή και ανεπαρκή επικοινωνία γύρω από τα ευρωπαϊκά ζητήματα, έχουν μερίδιο ευθύνης όλες οι εμπλεκόμενες ομάδες ενδιαφέροντος, συμπεριλαμβανομένων των ευρωπαϊκών θεσμών, των πολιτών, των Μέσων Ενημέρωσης και των εθνικών κυβερνήσεων.

Σε ό,τι αφορά τους πολιτικούς, παρότι η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση έχει επιφέρει αλλαγές στα εσωτερικά θεσμικά σχήματα των κρατών-μελών, ωστόσο οι πολιτικοί είναι διστακτικοί στο να εντάσσουν τα θέματα της ΕΕ στις εθνικές πολιτικές συζητήσεις. Επιπλέον, εκτός από την απουσία δημόσιου διαλόγου σε εθνικό επίπεδο για θέματα που αφορούν την ΕΕ, σε πολλές περιπτώσεις οι πολιτικοί κατηγορούν την ΕΕ για πολιτικές που οι εθνικές κυβερνήσεις υιοθετούν (Φραγκονικολόπουλος & Παναγιώτου, 2019, σσ. 03-04). «Αν το ευρωπαϊκό μέτρο είναι δημοφιλές, οι κυβερνήσεις τείνουν να διατυμπανίσουν σαν δική τους πρωτοβουλία τον εθνικό νόμο ή το διάταγμα που εφαρμόζει την απόφαση της ΕΕ, αποφεύγοντας να αναφέρουν το κοινό πλαίσιο της ενέργειας. Αντίθετα, αν το μέτρο δεν είναι δημοφιλές, οι κυβερνήσεις τείνουν να καταλογίζουν στις «Βρυξέλλες» την ευθύνη για μία ενέργεια, την οποία οι ίδιες αποφάσισαν ή/και ενθάρρυναν στο ευρωπαϊκό Συμβούλιο» (Παπανδρόπουλος, 2017)².

Σύμφωνα με τους Φραγκονικολόπουλο και Παναγιώτου (2019), η απουσία διαλόγου για τα ευρωπαϊκά θέματα οφείλεται και στα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα –και κυρίως στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωκοινοβούλιο και το ευρωπαϊκό Συμβούλιο- τα οποία δεν έχουν μία κοινή πολιτική πληροφόρησης. Η πληροφόρηση που δημοσιεύουν στις σελίδες τους μοιάζει να απευθύνεται σε άτομα που ήδη γνωρίζουν καλά τις διαδικασίες και τις πολιτικές της ΕΕ, παρά στον μέσο Ευρωπαίο πολίτη. Επίσης, «η πληροφόρηση της Επιτροπής αντικατοπτρίζει περισσότερο τις προτάσεις της, παρά τις πολιτικές που αποφασίζονται από τις κυβερνήσεις των κρατών-μελών και το Κοινοβούλιο των λαών της ΕΕ. Επομένως, οι δημοσιογράφοι, και μέσω αυτών οι πολίτες, μένουν με την όχι και τόσο λανθασμένη εντύπωση ότι οι δραστηριότητες πληροφόρησης της Επιτροπής αποσκοπούν

---

² <https://www.europeanbusiness.gr/page.asp?pid=2995>

στην προαγωγή των δικών της πολιτικών και όχι των κοινών πολιτικών των κρατών-μελών» (Παπανδρόπουλος, 2017).

1.4.3 Ανακρίβειες

Πολλές φορές ο τρόπος που οι δημοσιογράφοι προβάλλουν τις ευρωπαϊκές ειδήσεις, απομακρύνει τους πολίτες από τα θέματα που σχετίζονται με την ΕΕ. Ο τρόπος που λειτουργούν οι ευρωπαϊκοί θεσμοί δεν είναι πολύπλοκος μόνο για τους πολίτες, αλλά και για τους δημοσιογράφους, οι οποίοι συχνά δεν έχουν την απαραίτητη γνώση και εκπαίδευση πάνω σε αυτά τα θέματα. Σύμφωνα με τη Sigrid Melchior (2017), συχνά μπορεί κανείς να εντοπίσει στις ειδήσεις δυσνόητες νομικές ορολογίες και πολιτικές διατυπώσεις, που δε βοηθούν το κοινό να κατανοήσει αυτά που διαβάζει.

Αντίστοιχα, παρατηρείται ένα ακόμη λάθος στον τρόπο που οι δημοσιογράφοι μεταδίδουν τις ευρωπαϊκές ειδήσεις και αφορά την προσπάθεια απλούστευσης της πληροφορίας, που ωστόσο γίνεται σε τέτοιο βαθμό, με αποτέλεσμα να παραλείπονται βασικά σημεία της είδησης και η μεταδιδόμενη πληροφορία να καθίσταται ανακριβής. Πολύ συχνά, επίσης, τα ΜΜΕ δεν αφιερώνουν για τις ευρωπαϊκές ειδήσεις το χρόνο που απαιτείται, για να καλύψουν όλα τα βήματα της ευρωπαϊκής νομοθετικής διαδικασίας και να παράσχουν στους αναγνώστες τους την ενημέρωση που θα είχαν αντίστοιχα για μία εξέλιξη σε εθνικό επίπεδο. «Η επιφανειακή και ανακριβής κάλυψη των ευρωπαϊκών ειδήσεων ενισχύει ακόμα περισσότερο την επικρατούσα πεποίθηση ότι οι ευρωπαϊκές διεργασίες και πολιτικές αποφάσεις σε επίπεδο ΕΕ είναι απόμακρες, ψυχρές, παράξενες, ακόμα και εχθρικές» (Melchior, 2017, σ. 04).

1.4.4 Η γλώσσα

Μία σημαντική προϋπόθεση για την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής δημοσιογραφίας και της ευρωπαϊκής δημόσιας σφαίρας είναι η ύπαρξη μίας κοινής γλώσσας, με την οποία οι πολίτες της ΕΕ θα μπορούν να επικοινωνούν μεταξύ τους. Ωστόσο, κάτι τέτοιο απουσιάζει από την ΕΕ.

Για την Erp Lauk (2009) ένα σοβαρό εμπόδιο για τη δημιουργία πανευρωπαϊκών Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης είναι το γεγονός ότι δεν υπάρχει μία κοινή γλώσσα, την οποία να κατανοούν εξίσου καλά όλοι οι Ευρωπαίοι πολίτες. Και αυτή η γλωσσική διαφορετικότητα

αποτελεί εμπόδιο στην ενθάρρυνση των πολιτών να συμμετάσχουν και να παρακολουθήσουν τις εξελίξεις που αφορούν την ευρωπαϊκή δημόσια σφαίρα (Lauk, 2009, σ. 77).

Ανάλογο είναι και το σκεπτικό του Richard Rose (2005), ο οποίος αναφέρει ότι «η επικοινωνία πέρα από τα εθνικά σύνορα απαιτεί μια κοινή γλώσσα και ένα δίκτυο ανθρώπων που να μπορούν να κατανοήσουν ο ένας τον άλλο. Αν οι άνθρωποι μοιράζονται μια κοινή γλώσσα, η επικοινωνία είναι συμμετρική, αλλά η επικοινωνία είναι ασύμμετρη αν οι συμμετέχοντες δεν κατανοούν ο ένας τη θέση του άλλου, αν δηλαδή δεν υπάρχει αμοιβαία κατανόηση. Ωστόσο, σε έναν κόσμο στον οποίο χρησιμοποιούνται 140 γλώσσες, η ύπαρξη μίας κοινής γλώσσας είναι προβληματική και το ίδιο είναι και η αμοιβαία κατανόηση διεθνών ζητημάτων» (Rose, 2005, σ. 04). Σήμερα, στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπάρχουν 24 επίσημα αναγνωρισμένες γλώσσες (Eurostat, Οκτώβριος 2019)³.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat (Απρίλιος 2019), το 2016 περισσότεροι από ένας στους τρεις (35,4%) ενήλικες Ευρωπαίους πολίτες, ηλικίας από 25 έως 64 ετών, που κατοικούν σε κάποια από τις χώρες-μέλη της ΕΕ, δε γνώριζαν καμία ξένη γλώσσα πέραν της μητρικής τους γλώσσας. Ένα αντίστοιχο ποσοστό Ευρωπαίων πολιτών (35,2%) ανέφεραν ότι ήξεραν μόνο μία ξένη γλώσσα, ενώ μόλις ένας στους πέντε (21%) δήλωσε ότι ήξερε δύο ξένες γλώσσες⁴.

Ο Stephan Russ-Mohl (2003) υποστηρίζει ότι δεν είναι μόνο η γλώσσα που υψώνει εμπόδια στην ανάδυση και άνθιση της ευρωπαϊκής δημοσιογραφίας, αλλά κατ' επέκταση οι διαφορετικές κουλτούρες μεταξύ των λαών της Ευρώπης. Ο ίδιος υποστηρίζει κατηγορηματικά ότι δεν υπάρχει ευρωπαϊκή δημοσιογραφία στην Ευρώπη. Όπως εξηγεί, στο πεδίο της ενημέρωσης κυριαρχούν τα εθνικά Μέσα Ενημέρωσης, τα οποία παράγουν ειδησεογραφικό προϊόν, το οποίο απευθύνεται στο ευρύ κοινό. «Και αυτό το ευρύ κοινό δεν απαρτίζεται, δυστυχώς, από κοσμοπολίτες πολύγλωσσους Ευρωπαίους. Είναι Σουηδοί, Ρώσοι, Πολωνοί, Γάλλοι, Ιταλοί, Ελβετοί και Γερμανοί. Δεν είναι μόνο τα σύνορα που

³ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Foreign_language_learning_statistics

⁴ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Foreign_language_skills_statistics#Number_of_foreign_languages_known

βάζει η γλώσσα, είναι κυρίως οι διαφορετικές πολιτιστικές ταυτότητες που καθιστούν αβέβαιη -αν όχι αδύνατη- την ευρωπαϊκή δημοσιογραφία.» (Russ-Mohl, 2003, σ. 205).

Για τον Olivier Baisnée (2002), το διαφορετικό πολιτιστικό υπόβαθρο που εμποδίζει την ανάδυση της ευρωπαϊκής δημοσιογραφίας δεν περιορίζεται μόνο στις διαφορετικές κουλτούρες των Ευρωπαίων πολιτών, αλλά αφορά και τους επαγγελματίες των ειδήσεων. Ειδικότερα, ο Baisnée αναφέρεται στο σώμα των ανταποκριτών, οι οποίοι καλύπτουν τις ευρωπαϊκές ειδήσεις. Όπως υποστηρίζει, οι ανταποκριτές που έχουν έδρα τις Βρυξέλλες πολύ συχνά λέγεται ότι αποτελούν έναν «μικρόκοσμο», ωστόσο αυτό δε σημαίνει ότι έχει προκύψει ένα είδος «ευρω-δημοσιογραφίας» με τις δικές της ομογενοποιημένες πρακτικές. Αντίθετα, υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί «μικρόκοσμοι» ανταποκριτών στις Βρυξέλλες, που ακολουθούν τις αρχές των ειδησεογραφικών οργανισμών και των χωρών, από όπου προέρχονται. «Πέρα από το εμπόδιο της γλώσσας, είναι οι διαφορετικές επαγγελματικές και πολιτικές κουλτούρες που καθορίζουν τον τρόπο κάλυψης, οργάνωσης και μετάδοσης των ειδήσεων που σχετίζονται με την ΕΕ» (Baisnée, 2002, σ. 116).

Η απουσία ομογενοποιημένης δημοσιογραφικής κουλτούρας στις χώρες της ΕΕ σχετίζεται με τον τρόπο που οι δημοσιογράφοι αντιλαμβάνονται τους εαυτούς τους και το έργο τους, πώς οργανώνουν τη δουλειά τους, πώς αξιολογούν τις ειδήσεις, πώς κρίνονται από τους άλλους. «Όλα αυτά διαμορφώνουν μία κατάσταση, στην οποία ένας Γερμανός δημοσιογράφος μπορεί να αντιλαμβάνεται τον όρο “είδηση” με διαφορετικό τρόπο σε σύγκριση με έναν Ισπανό ή έναν Βρετανό δημοσιογράφο» (Machill, Beiler, & Fischer, 2006, σ. 05).

1.4.5 Οικονομικοί λόγοι

Πέρα από τα εμπόδια που δημιουργεί η απουσία μίας κοινής ευρωπαϊκής γλώσσας, δε μπορεί να αγνοηθεί ούτε ο παράγοντας της οικονομικής βιωσιμότητας των Μέσων, ο οποίος εμποδίζει την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής δημοσιογραφίας. Οι οικονομικοί περιορισμοί σημαίνουν ότι πολλά εθνικά Μέσα δε μπορούν να ανταποκριθούν στο οικονομικό βάρος που έχει η διατήρηση μόνιμου γραφείου ή σταθερού ανταποκριτή στις Βρυξέλλες. Ως αποτέλεσμα, τα Μέσα και οι δημοσιογράφοι που δε βρίσκονται στη βελγική πρωτεύουσα δε μπορούν να επιτύχουν τη σταθερή κάλυψη των ευρωπαϊκών θεμάτων, παρά μόνο τη μετάδοση σημαντικών γεγονότων. Τα Μέσα είναι πιο πιθανό να εστιάσουν στην εθνική

διάσταση των θεμάτων, όταν δεν έχουν πρόσβαση σε δημοσιογράφους που βρίσκονται στις Βρυξέλλες (Firmstone, 2008, σ. 432).

Για τον Stephan Russ-Mohl (2003) δεν είναι μόνοι οι οικονομικοί λόγοι που τα Μέσα Ενημέρωσης εστιάζουν όλο και περισσότερο σε θέματα τοπικού ενδιαφέροντος. Δεν αμφισβητεί ότι είναι πιο συμφέρον οικονομικά για μία επιχείρηση να διατηρεί στη μισθοδοσία έναν τοπικό ρεπόρτερ παρά έναν ανταποκριτή στο Τόκιο. Ωστόσο, «τα Μέσα εστιάζουν επίσης στην τοπική δημοσιογραφία, γιατί το κοινό ενδιαφέρεται πολύ περισσότερο για τις τοπικές ειδήσεις σε σύγκριση με τις ειδήσεις από το Τόκιο» (Russ-Mohl, 2003, σ. 205). Επιπλέον, για τον ίδιο, αυτή η συμπεριφορά είναι μία κοινή ανθρώπινη αντίδραση απέναντι σε μία απειλή: «Οι δυνάμεις της παγκοσμιοποίησης φαντάζουν απειλητικές και απροσμέτρητες. Αντί να τις αντιμετωπίσουμε, αποσυρόμαστε νοερά σε γνώριμα και οικεία μέρη» (Russ-Mohl, 2003, σ. 206). Έτσι, όπως εξηγεί, γίνεται ολοένα και πιο δύσκολο να βρεθεί κοινό που να ενδιαφέρεται αρκετά για τις εξωτερικές ειδήσεις, ώστε κατ' επέκταση τα ΜΜΕ να επενδύσουν στην ουσιαστική κάλυψη διεθνών ή ευρωπαϊκών ειδήσεων.

1.4.6 Σύμβολα

Για τον Olivier Baisnée (2002) αξίζει να αναφερθούν οι επιπτώσεις που έχει στη δημοσιογραφική δουλειά η απουσία ευρωπαϊκών πολιτικών συμβόλων. Όπως υποστηρίζει, πέρα από την έλλειψη πληροφόρησης σχετικά με το τι συνεπάγεται η ευρωπαϊκή πολιτική ζωή, η ΕΕ πάσχει από έλλειψη αναγνωρίσιμων πολιτικών συμβόλων, κάτι που στην πράξη εμποδίζει την αποτελεσματική, ευρεία κατανόηση της ευρωπαϊκής πολιτικής και των τρεχουσών ευρωπαϊκών πολιτικών υποθέσεων. «Για παράδειγμα, ενώ το άσπρο χαλίκι της αυλής του Matignon είναι άμεσα αναγνωρίσιμο από οποιονδήποτε Γάλλο θεατή, τα κτίρια του Breydel ή του Berlaymont δε σημαίνουν τίποτα για τον μέσο Ευρωπαίο πολίτη» (Baisnée, 2002, σ. 113). Στην πραγματικότητα, όπως προσθέτει, υπάρχουν πολύ λίγα συμβολικά και αναγνωρίσιμα σημεία, τα οποία θα διευκόλυναν το κοινό να καταλαβαίνει αμέσως την πολιτική πραγματικότητα της ΕΕ.

1.5 Μπορεί να υπάρξει ευρωπαϊκή δημοσιογραφία;

Παρά τον ευρωσκεπτικισμό που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια, η πλειοψηφία των Ευρωπαίων πολιτών διατηρεί θετικά συναισθήματα σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως προκύπτει από έρευνα του Ευρωβαρόμετρου, που διενεργήθηκε τον Απρίλιο του 2019, έναν μήνα πριν από τη διεξαγωγή των Ευρωεκλογών. Συγκεκριμένα, η πλειοψηφία των Ευρωπαίων πολιτών νιώθει ελπίδα ή εμπιστοσύνη όταν σκέφτονται σχετικά με την ΕΕ (Ευρωβαρόμετρο, 2019, σ. 04) και πιστεύουν ότι αυτά που ενώνουν τους Ευρωπαίους πολίτες είναι πιο σημαντικά από αυτά που τους χωρίζουν (Ευρωβαρόμετρο, 2019, σ. 12)⁵.

Για τρίτη συνεχόμενη χρονιά, το ποσοστό των Ευρωπαίων πολιτών που στηρίζει τη συμμετοχή της χώρας του στην ΕΕ παραμένει σε ιστορικά υψηλά επίπεδα, παρά τις προκλήσεις, τις οποίες αντιμετωπίζει η Ένωση τα τελευταία χρόνια (τρομοκρατία, μεταναστευτικό, Brexit). Σύμφωνα με τη φθινοπωρινή έρευνα του Ευρωβαρομέτρου⁶ που εκπονήθηκε για λογαριασμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου λίγους μήνες μετά τη διεξαγωγή των Ευρωεκλογών του 2019, σχεδόν έξι στους δέκα Ευρωπαίους (59%) τάσσονται υπέρ της συμμετοχής της χώρας τους στην ΕΕ (Parlemeter, 2019, σ. 07).

Παρουσιάζει επίσης ενδιαφέρον το γεγονός ότι περίπου τα τρία τέταρτα των Ευρωπαίων πολιτών (77%) δηλώνουν ότι θα ήθελαν να λαμβάνουν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις δραστηριότητες των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων. Οι πολίτες δήλωσαν ότι θα ήθελαν να έχουν καλύτερη ενημέρωση για τον αντίκτυπο της ευρωπαϊκής νομοθεσίας στη χώρα τους, για το τι κάνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τι έχει κάνει ή έχει αλλάξει η ΕΕ στην πόλη, την περιοχή ή τη χώρα τους, και για τις δραστηριότητες των ευρωβουλευτών στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (Parlemeter, 2019, σ. 21).

Συνεπώς, οι Ευρωπαίοι πολίτες θα ήθελαν να έχουν καλύτερη ενημέρωση γύρω από το έργο του ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των υπόλοιπων θεσμικών οργάνων της ΕΕ. Τα ΜΜΕ μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στη γεφύρωση αυτού του επικοινωνιακού

⁵ <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/files/be-heard/eurobarometer/2019/emotions-and-political-engagement-towards-the-eu/report/en-flash-2019.pdf>

⁶ <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/files/be-heard/eurobarometer/2019/parlemeter-2019-heeding-the-call-beyond-the-vote/executive-summary/el-executive-summary.pdf>

κενού μεταξύ της ΕΕ και των πολιτών της και στην αντιμετώπιση του δημοκρατικού ελλείμματος στην ΕΕ (Firmstone, 2008, σ. 423).

Όσο η ΕΕ αποκτά όλο και πιο ενεργό ρόλο στην καθημερινότητα του Ευρωπαίου πολίτη, τα ΜΜΕ καλούνται να εντάξουν αυτή τη νέα πραγματικότητα στην καθημερινή ρουτίνα τους. Σύμφωνα με τους Φραγκονικολόπουλο και Παναγιώτου (2019), οι δημοσιογράφοι που καλύπτουν θέματα σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να μεταδίδουν τις ειδήσεις με τέτοιο τρόπο, ώστε να διευκολύνουν τους πολίτες να κατανοήσουν με ποιο τρόπο συνδέεται η χώρα τους με την ΕΕ. Να αυξήσουν την παρουσία των ευρωπαϊκών θεμάτων και του έργου των ευρωπαϊκών θεσμών στην καθημερινότητα τους και να παρουσιάζουν ισορροπημένα και σταθμισμένα την πολύπλοκη διαδικασία λήψης και υιοθέτησης των πολιτικών αποφάσεων (Φραγκονικολόπουλος & Παναγιώτου, 2019, σ. 11).

Σύμφωνα με τους ίδιους (Φραγκονικολόπουλος & Παναγιώτου, 2019), τα ΜΜΕ δεν έχουν αναπτύξει λογικές και πρακτικές που θα ενθάρρυναν τη δημιουργία μίας ευρωπαϊκής οπτικής (Φραγκονικολόπουλος & Παναγιώτου, 2019, σ. 07), παρότι η ΕΕ μπορεί να προσφέρει ένα νέο ορίζοντα στη δημοσιογραφία. Αναφέρουν χαρακτηριστικά ότι ζούμε στην εποχή των πανευρωπαϊκών μέσων ενημέρωσης, αλλά όχι των ευρωπαϊκών ειδήσεων, σε μία εποχή όπου τα άγνωστα ζητήματα είναι περισσότερα από τα γνωστά και το εγγώριο πρότυπο ειδήσεων κυριαρχεί έναντι της ευρωπαϊκής οπτικής (2019, σ. 158). Οι δημοσιογράφοι θα πρέπει να επενδύσουν στην ευρωπαϊκή οπτική, καθώς αυτή «δεν αποσκοπεί στη δημιουργία μίας πανευρωπαϊκής ηθικής και πολιτισμικής ομογενοποίησης, αλλά σε ένα μοντέλο πολιτικής και επικοινωνίας που διασυνδέει τους ανθρώπους και τις πρακτικές τους εντός της ΕΕ, που αναδεικνύει την αλληλεξάρτηση μεταξύ κρατών-μελών, ευρωπαϊκών υπερεθνικών θεσμών, πολιτικών και κοινωνίας πολιτών» (Φραγκονικολόπουλος & Παναγιώτου, 2019, σ. 15).

Στη σημασία και στο ρόλο που μπορούν να παίξουν τα Μέσα Ενημέρωσης και η δημοσιογραφία στην ανάπτυξη της ευρωπαϊκής κουλτούρας και ταυτότητας αναφέρεται και ο Stephan Russ-Mohl (2003). «Μπορεί οι πολιτικοί να φτιάχνουν ευρωπαϊκούς κανόνες στις Βρυξέλλες και στο Στρασβούργο, αλλά είναι τα Μέσα Ενημέρωσης, που θα δημιουργήσουν, θα καθορίσουν και θα εμφυσήσουν την Ευρώπη στο μυαλό, στην καρδιά και στην ψυχή των Ευρωπαίων πολιτών» (Russ-Mohl, 2003, σ. 207).

Διαπιστώνοντας την ελλιπή κάλυψη των ευρωπαϊκών ειδήσεων, η Sigrid Melchior (2017) αναφέρει: «Το ότι η ΕΕ είναι σημαντική δεν είναι μία γνώμη, είναι γεγονός». Και μία λύση ώστε να δοθεί στα ευρωπαϊκά θέματα η προβολή που τους αρμόζει είναι να ξεκινήσουν οι δημοσιογράφοι να ενσωματώνουν την ευρωπαϊκή διάσταση στα καθημερινά τους ρεπορτάζ, καθώς «σήμερα δεν υπάρχει σχεδόν καμία πλευρά της πολιτικής ζωής που να μην έχει και ευρωπαϊκή διάσταση» (Melchior, 2017, σ. 07).

Εκτός από τα ΜΜΕ, είναι και η ίδια η ΕΕ, τα κράτη-μέλη και οι πολιτικοί, οι οποίοι μπορούν να συμβάλουν, ώστε να αναπτυχθεί η ευρωπαϊκή οπτική και κουλτούρα. Σύμφωνα με τον Χρήστο Φραγκονικολόπουλο (2016), η ΕΕ θα πρέπει να ενισχύσει το ενδιαφέρον των πολιτών, υιοθετώντας έναν τρόπο σκέψης και λόγου, που θα αναγνωρίζει ότι η ΕΕ και τα κράτη-μέλη δεν αποτελούν δύο ξεχωριστούς κόσμους. Για να είναι εφικτή η δημιουργία μίας ευρωπαϊκής ταυτότητας, θα πρέπει να αλλάξει και η συνιστώσα της αλληλεγγύης μεταξύ των πολιτών μέσα από τη δημιουργία ενός πανευρωπαϊκού χώρου επικοινωνίας.

Για μία τέτοια διεθνοποίηση των πολιτών οι εθνικές κυβερνήσεις θα πρέπει να ενημερώνουν το λαό τους για τις διαμάχες που πυροδοτούν τα ευρωπαϊκά θέματα και στα άλλα κράτη-μέλη. Αν ενημερώνουν μόνο για τα όσα αφορούν τη μακρινή σκηνή των Βρυξελλών αναφορικά με τον δικό τους λαό, με αυτό τον τρόπο καλλιεργούν την αδιαφορία και την απάθεια των πολιτών για την ΕΕ (Φραγκονικολόπουλος, 2016, σσ. 231-232).

Συνεπώς, τα κράτη-μέλη θα πρέπει να επινοήσουν έναν τρόπο δημοκρατικής πολιτικής συζήτησης για τα κρίσιμα ευρωπαϊκά ζητήματα, ώστε να προσελκύουν το ενδιαφέρον των πολιτών τους και να τους πείσουν ότι η ΕΕ είναι σημαντικό να συνεχίσει να υφίσταται και να αναπτύσσεται (Φραγκονικολόπουλος, 2016, σ. 232).

2 Οι ευρωπαϊκές ειδήσεις στην Ελλάδα

Η Ελλάδα είναι μέλος της ευρωπαϊκής οικογένειας εδώ και περίπου τέσσερις δεκαετίες, ωστόσο τα τελευταία χρόνια καταγράφεται μείωση του ποσοστού εμπιστοσύνης των Ελλήνων προς την ΕΕ. Σύμφωνα με το εαρινό Ευρωβαρόμετρο (2019, σ. 05), το 42% των Ελλήνων δήλωσαν ότι το πρώτο πράγμα που τους έρχεται στο μυαλό όταν σκέφτονται την ΕΕ είναι «αμφιβολίες», ποσοστό που αποτελεί το δεύτερο υψηλότερο στην ΕΕ μετά τους πολίτες της Τσεχίας (51%). Μόλις το 20% των Ελλήνων δήλωσαν ότι νιώθουν «ελπίδα» όταν σκέφτονται την ΕΕ⁷.

Παρόλα αυτά, σύμφωνα με τη φθινοπωρινή έρευνα του Ευρωβαρόμετρου (Parlemeter, 2019, σ. 22), σχεδόν ένας στους δύο Έλληνες (47%) ενδιαφέρονται να ενημερώνονται περισσότερο σχετικά με το τι έχει κάνει συγκεκριμένα ή τι έχει αλλάξει η ΕΕ στην πόλη τους, την περιφέρειά τους ή τη χώρα τους⁸.

Τα ΜΜΕ και οι δημοσιογράφοι μπορούν να έχουν σημαντικό ρόλο στην προσπάθεια γεφύρωσης της απόστασης μεταξύ της ΕΕ και των πολιτών της και να συμβάλουν στον περιορισμό του δημοκρατικού ελλείμματος και στην ανάδυση της ευρωπαϊκής δημόσιας σφαίρας, προβάλλοντας τις ευρωπαϊκές ειδήσεις με τρόπο που θα ενισχύεται η διαφάνεια και η κατανόηση του κοινού γύρω από τα ευρωπαϊκά θέματα.

Σύμφωνα με έρευνα των Θεοδοσιάδου, Κωσταρέλλα και Τσαντόπουλου (2005), οι ευρωπαϊκές ειδήσεις δεν εμφανίζονται συχνά στα ελληνικά Μέσα Ενημέρωσης, ιδίως σε περιόδους ήπιας ειδησεογραφίας. Συγκεκριμένα, στην έρευνα εξετάστηκε ο τρόπος που καλύπτονται τα ευρωπαϊκά θέματα από τα ελληνικά ΜΜΕ, όταν δεν είναι σε εξέλιξη κάποιο έκτακτο ή σημαντικό γεγονός, όπως είναι μία Σύνοδος Κορυφής, οι παράγοντες που επηρεάζουν και τελικά καθορίζουν το περιεχόμενο των ευρωπαϊκών ειδήσεων και κατά πόσο τελικά ο τρόπος που προβάλλονται οι ευρωπαϊκές ειδήσεις από τα ελληνικά Μέσα διακρίνεται από μία «ευρωπαϊκή οπτική». Στο πλαίσιο της έρευνας, εξετάστηκαν επίσης οι κυριότερες πηγές, από τις οποίες τα ελληνικά ΜΜΕ αντλούν πληροφορίες σχετικά με την

⁷ <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/files/be-heard/eurobarometer/2019/emotions-and-political-engagement-towards-the-eu/report/en-flash-2019.pdf>

⁸ <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/files/be-heard/eurobarometer/2019/parlemeter-2019-heeding-the-call-beyond-the-vote/executive-summary/el-executive-summary.pdf>

Ευρώπη, τα κριτήρια επιλογής των ευρωπαϊκών ειδήσεων, οι τομείς τους οποίους κυρίως καλύπτουν οι ευρωπαϊκές ειδήσεις και η συχνότητα κατά την οποία γίνονται πρώτο θέμα. Όπως προέκυψε, οι ευρωπαϊκές ειδήσεις δεν έχουν τακτική παρουσία στα ελληνικά ΜΜΕ. Μάλιστα, οι ευρωπαϊκές ειδήσεις γίνονταν κύριο θέμα μόλις μία φορά το μήνα για το 82% των εφημερίδων στην Ελλάδα, ποσοστό που μειώνεται στο 57% σε ό,τι αφορά τους τηλεοπτικούς σταθμούς (Kostarella, Theodosiadou, & Tsantopoulos, 2005, σ. 19).

2.1 Εσωτερικοποίηση

Η τακτική της εσωτερικοποίησης των ευρωπαϊκών ειδήσεων είναι συχνό φαινόμενο και στη χώρα μας, καθώς ο παράγοντας «Ελλάδα» αναδεικνύεται καθοριστικός για το αν τελικά μία ευρωπαϊκή είδηση θα καταφέρει να προβληθεί από τα ελληνικά Μέσα. Οι Φραγκονικολόπουλος και Παπαδοπούλου (2019) ερεύνησαν τον τρόπο, με τον οποίο μεταδίδονται οι ευρωπαϊκές ειδήσεις στην Ελλάδα, εστιάζοντας ωστόσο στις θέσεις και απόψεις των Ελλήνων ανταποκριτών⁹. Προέκυψε ότι αν σε μία είδηση υπάρχει η εθνική διάσταση, τότε υπάρχουν και μεγαλύτερες πιθανότητες αυτή η είδηση να τραβήξει την προσοχή των ελληνικών Μέσων Ενημέρωσης. Οι Έλληνες ανταποκριτές εξηγούν ότι πολλοί επαγγελματίες των ΜΜΕ πιστεύουν ότι αν μία είδηση δεν είναι «εξελληνισμένη» - εάν δηλαδή ο δημοσιογράφος δεν της δώσει ελληνοκεντρική διάσταση- τότε το κοινό δε θα ενδιαφερθεί ποτέ για αυτή. Επισημαίνουν ότι μπορεί η εσωτερικοποίηση των ευρωπαϊκών ειδήσεων να είναι κατανοητή ως έναν βαθμό, ωστόσο ελλοχεύει ο κίνδυνος αυτή η τάση να οδηγήσει σε μονόπλευρη και μονομερή παρουσίαση των ειδήσεων. Χαρακτηριστική είναι η δήλωση ανταποκριτή, ο οποίος συμμετείχε στην έρευνα, ότι μερικές φορές χρειάστηκε να παρακαλέσει τον αρχισυντάκτη του για να δημοσιευτούν οι ανταποκρίσεις του, οι οποίες δεν περιείχαν κανένα στοιχείο για τον αντίκτυπο μίας ευρωπαϊκής είδησης στην Ελλάδα (2019, σ. 07).

Η Μαρία Ψαρά, ανταποκρίτρια της εφημερίδας ΕΘΝΟΣ στις Βρυξέλλες, μιλώντας στο Εργαστήριο που πραγματοποίησε το 2018 η Έδρα Jean Monnet στην Αθήνα¹⁰ σε συνεργασία με Έλληνες δημοσιογράφους και ανταποκριτές και θέμα «Η Ελλάδα στις

⁹ http://jeanmonnetchair.jour.auth.gr/?page_id=386

¹⁰ http://jeanmonnetchair.jour.auth.gr/?page_id=1021

ευρωπαϊκές ειδήσεις και η Ευρωπαϊκή Ένωση στις ελληνικές ειδήσεις – Ο κόσμος των ευρωπαϊκών και ελληνικών ειδήσεων», αναφέρει χαρακτηριστικά (παράρτημα Ι):

Ως ανταποκρίτρια είμαι υποχρεωμένη να δίνω στην Αθήνα ό,τι έχει σχέση με την Ελλάδα, κυρίως τα οικονομικά και πολιτικά. Αλλά οτιδήποτε άλλο εμπίπτει στη δική μου διακριτική ευχέρεια. Τα Μέσα στην Αθήνα δε μου ζητάνε να καλύψω ευρωπαϊκά θέματα. Το κάνω επειδή θέλω, επειδή πιστεύω ότι έτσι πρέπει να γίνεται, επειδή είναι ενδιαφέροντα, επειδή νιώθω ότι κάνω λογοκρισία αν δεν τα καλύψω και αν καλύψω μόνο ελληνικά θέματα. Εγώ προσπαθώ να καλύπτω όσα περιλαμβάνονται στον όρο «EU affairs», και από αυτή την άποψη θεωρώ τον εαυτό μου τυχερό που στα μέσα που εργάζομαι τα δέχονται αυτά τα θέματα.... Στοιχείμα των ανταποκριτών πιστεύω ότι είναι να αυξήσουν το ενδιαφέρον του ελληνικού κοινού για την ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έτσι ώστε να παραμείνουν χρήσιμοι στο μέλλον. Γιατί όταν δε θα υπάρχει το ελληνικό πρόγραμμα, τι θα λέμε; Υπάρχουν όμως τόσα πράγματα που γίνονται εδώ, τόσες ενδιαφέρουσες ιστορίες, τόσο κρίσιμες αποφάσεις για την καθημερινότητα μας, που είναι δύσκολο να μην τις καλύψεις αν πραγματικά ενδιαφέρεσαι για τη δουλειά σου. Εδώ λοιπόν χτυπάει η καρδιά της Ευρώπης, όντως, ωστόσο είναι και θέμα νοοτροπίας των Μέσων που πρέπει να μετεξελιχθεί.

Στην ίδια έρευνα, πολλοί ανταποκριτές εκφράζουν την άποψη ότι ο «εξελληνισμός» των ευρωπαϊκών ειδήσεων, σε συνδυασμό με την αραιή και αποσπασματική προβολή τους, είναι βασικές αιτίες που έχουν οδηγήσει στην ελλιπή εικόνα των Ελλήνων πολιτών γύρω από τις ευρωπαϊκές ειδήσεις. Λόγω της τάσης των Μέσων να προβάλλουν τις ευρωπαϊκές ειδήσεις εστιάζοντας στα εσωτερικά της Ελλάδας, όπως εξηγούν, παραμερίζονται πολλά σοβαρά και ουσιώδη ζητήματα, που θα μπορούσαν να έχουν καταλυτική σημασία στην κατανόηση του τρόπου που εξελίσσεται ένα ευρωπαϊκό θέμα. Συμπληρώνουν ότι ένα κοινό, που δεν είναι σωστά πληροφορημένο, καταλήγει να έχει στρεβλή εικόνα για τα ευρωπαϊκά θέματα και να έχει προσδοκίες που δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, κάτι που οδηγεί σε απογοήτευση και κατ' επέκταση σε λανθασμένες πολιτικές αποφάσεις (Frangonikolopoulos & Papadopoulou, 2019, σ. 09).

Ενισχυτικά ως προς την άποψη ότι υπάρχει μία έντονη τάση εσωτερικοποίησης των ευρωπαϊκών θεμάτων από τα ελληνικά Μέσα, είναι και τα συμπεράσματα της έρευνας των Κωσταρέλλα, Θεοδοσιάδου και Τσαντόπουλου για τον τρόπο που καλύφθηκαν οι Ευρωεκλογές του 2004 από τα ελληνικά Μέσα, και συγκεκριμένα από τέσσερις ελληνικές εφημερίδες: Ελεύθερος Τύπος, Ελευθεροτυπία, Τα Νέα και Καθημερινή (The coverage of the European Elections 2004 by the Greek press, 2005).

Όπως προέκυψε, οι ειδήσεις που σχετίζονταν με τις Ευρωεκλογές αντιμετωπίζονταν ως «εσωτερικές ειδήσεις», καθώς ο κεντρικός άξονας ήταν η ελληνική πολιτική σκηνή, όπου τα δύο μεγάλα κόμματα (ΝΔ, ΠΑΣΟΚ) κοντράρονταν στο πλαίσιο μίας ακόμα πολιτικής εκλογικής μάχης. Το θέμα που κυριαρχούσε στα περισσότερα δημοσιεύματα σχετικά με τις Ευρωεκλογές ήταν τα ελληνικά πολιτικά κόμματα και ποιο θα επικρατήσει τελικά στην κάλπη. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα έναν διάλογο χωρίς καμία αναφορά στην Ευρώπη και στα ανοιχτά ευρωπαϊκά ζητήματα (Kostarella, Theodosiadou, & Tsantopoulos, 2005, σσ. 11-12).

2.2 Επιφανειακή κάλυψη

Η έρευνα των Φραγκονικολόπουλου και Παπαδοπούλου (2019) αναδεικνύει και την επιφανειακή κάλυψη των ευρωπαϊκών ειδήσεων από τα ελληνικά Μέσα. Η πλειοψηφία των Ελλήνων ανταποκριτών εξέφρασε την άποψη ότι τα ελληνικά ΜΜΕ παρουσιάζουν μόλις ένα μικρό μέρος των ευρωπαϊκών ειδήσεων. Επιπλέον, τα ελληνικά Μέσα χρησιμοποιούν πολύπλοκη γλώσσα και δύσκολη ορολογία όταν καλύπτουν τις ευρωπαϊκές ειδήσεις, γεγονός που δυσκολεύει το κοινό να κατανοήσει πλήρως τη σημασία των ειδήσεων που παρακολουθούν. Ενισχυτική ως προς αυτό είναι και η άποψη των ανταποκριτών ότι τα ελληνικά Μέσα καλύπτουν τις ευρωπαϊκές ειδήσεις αποσπασματικά, χωρίς οι ειδήσεις να έχουν συνέχεια και ροή, χωρίς τα Μέσα να αφιερώνουν χρόνο σε αυτές και χωρίς να μπαίνουν στην ουσία των εξελίξεων, ώστε οι ευρωπαϊκές ειδήσεις να αποκτούν νόημα και να γίνεται κατανοητή η σημασία τους (Frangonikolopoulos & Papadopoulou, 2019, σ. 06).

2.3 Απουσία καταρτισμένων δημοσιογράφων

Εκτός από την επιφανειακή κάλυψη των ευρωπαϊκών θεμάτων από τα ελληνικά ΜΜΕ, ένας ακόμη παράγοντας που μπορεί να συντελέσει στην ελλιπή γνώση των πολιτών πάνω στα ευρωπαϊκά ζητήματα είναι η έλλειψη γνώσεων και εκπαίδευσης από την πλευρά των δημοσιογράφων πάνω στα θέματα αυτά, όπως προκύπτει από την έρευνα των Φραγκονικολόπουλου και Παπαδοπούλου (2019). Σύμφωνα με την άποψη ανταποκριτή που συμμετείχε στην έρευνα, κάποιοι δημοσιογράφοι, οι οποίοι καλύπτουν τα θέματα της ΕΕ δεν είναι εξειδικευμένοι και δεν έχουν το απαιτούμενο εκπαιδευτικό υπόβαθρο, ώστε

να δουλέψουν τις διεθνείς ειδήσεις. Δεν αντιλαμβάνονται πόσο σημαντική μπορεί να είναι μία εξέλιξη σχετικά με την ΕΕ και, κατά συνέπεια, δε μπορούν να μεταδώσουν τη σημασία της και να την εξηγήσουν επαρκώς στο κοινό. Το αποτέλεσμα είναι το κοινό να μη δίνει σημασία όταν ακούει για τις Βρυξέλλες και την Ευρώπη (2019, σ. 09).

2.4 Η φύση του Μέσου

Η παρουσία που ευρωπαϊκών ειδήσεων εξαρτάται και από τη φύση των Μέσων. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, τα λαϊκά Μέσα -και ιδίως η τηλεόραση- δεν προβάλλουν συχνά τις ευρωπαϊκές ειδήσεις, καθώς θεωρούνται αντιδημοφιλείς και δυσνόητες (Lloyd & Marconi, 2014, σ. 03). Ωστόσο, για να βρουν οι ευρωπαϊκές ειδήσεις μία θέση στα φύλλα των εφημερίδων ή στα τηλεοπτικά δελτία ειδήσεων θα πρέπει να έχουν χαρακτηριστικά, που θα τις καθιστούν πιο ελκυστικές.

Η έρευνα των Θεοδοσιάδου, Κωσταρέλλα και Τσαντόπουλου (Η κάλυψη των θεμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης από Έλληνες δημοσιογράφους, 2005) έδειξε ότι για την τηλεόραση το βασικό κριτήριο ώστε μία πληροφορία από τις Βρυξέλλες να αξιοποιηθεί και να προβληθεί ως είδηση αποτελεί το εθνικό ενδιαφέρον και η εμβέλεια του γεγονότος. Ακολουθεί η δημοτικότητα/δημοφιλία των προσώπων που εμπλέκονται και τέλος το ασυνήθιστο γεγονός. Παρατηρείται, ωστόσο, μία διαφοροποίηση σε ό,τι αφορά τις εφημερίδες, καθώς για τα έντυπα Μέσα το πρώτο κριτήριο επιλογής των ευρωπαϊκών ειδήσεων είναι η εμβέλεια του γεγονότος ανεξάρτητα αν έχει διεθνή ή εθνική επιρροή, στη συνέχεια το εθνικό ενδιαφέρον, και μετά η δημοφιλία των προσώπων και η ασυνήθιστή είδηση/πληροφορία (Θεοδοσιάδου, Κωσταρέλλα, & Τσαντόπουλος, 2005, σ. 13).

Η Μαρία Χούκλη, δημοσιογράφος του Ρ/Φ σταθμού Αθήνα 9,84, μιλώντας στο Εργαστήριο που πραγματοποίησε το 2018 η Έδρα Jean Monnet στην Αθήνα¹¹ σε συνεργασία με Έλληνες δημοσιογράφους και ανταποκριτές και θέμα «Η Ελλάδα στις ευρωπαϊκές ειδήσεις και η Ευρωπαϊκή Ένωση στις ελληνικές ειδήσεις – Ο κόσμος των ευρωπαϊκών και ελληνικών ειδήσεων» αναφέρει (παράρτημα II):

¹¹ http://jeanmonnetchair.jour.auth.gr/?page_id=1021

Η επιλογή των ειδήσεων και η ένταξη τους υπαγορεύεται από τη φύση του Μέσου. Άλλες ειδήσεις επιλέγουμε για το ραδιόφωνο, για την τηλεόραση, για ένα εξειδικευμένο μέσο, για τα κοινωνικά δίκτυα. Ως γενική τάση, τα εγχώρια μέσα ενημέρωσης δίνουν μεγαλύτερη βαρύτητα σε ειδήσεις αμιγώς ελληνικού ενδιαφέροντος και πολύ λιγότερο σε ειδήσεις αμιγώς διεθνούς ενδιαφέροντος. Πολλά Μέσα υποκύπτουν στην ανάγκη να θυσιάσουν την είδηση για τη «μη είδηση». Τι φταίει; Φταίει ο ανταγωνισμός, το ανέλεγκτο πεδίο, το επίπεδο κατάρτισης των δημοσιογράφων και των επικεφαλής των τμημάτων των διεθνών ειδήσεων που μπορεί να μην έχουν την πνευματική σκευή, το μορφωτικό επίπεδο, το ενδιαφέρον και την εξειδίκευση να καταλάβουν τι είναι αυτό το οποίο έρχεται ως τηλεγράφημα και να μπορέσουν να το αναδείξουν; Οι λέξεις που περιγράφουν τη μιντιακή πραγματικότητα και στον τομέα των διεθνών ειδήσεων είναι εντυπωσιασμός, οφθαλμολαγνεία, είναι ευτέλεια, είναι κινδυνολογία, «τιποτολογία», troll, τα fake news, όλα αυτά. Βεβαίως, δε θέλω να είμαι ισοπεδωτική. Προφανώς και αν ψάξουμε, θα βρούμε εξαιρετα ρεπορτάζ, εξαιρετες αναλύσεις.

2.5 Πολιτικές επιρροές

Οι πολιτικές επιρροές που δέχονται τα ελληνικά Μέσα Ενημέρωσης είναι ένας παράγοντας που δε μπορεί να αγνοηθεί σε ό,τι αφορά τον τρόπο που οι ευρωπαϊκές ειδήσεις προβάλλονται στο ελληνικό κοινό. Όπως ανέφεραν οι περισσότεροι ανταποκριτές στην έρευνα των Φραγκονικολόπουλου και Παπαδοπούλου (2019, σ. 07), στις περισσότερες περιπτώσεις ο τρόπος που παρουσιάζονται οι ευρωπαϊκές ειδήσεις από τα ελληνικά Μέσα Ενημέρωσης έχει δεχτεί επιρροές, οι οποίες είναι κυρίως πολιτικές. Για τους ίδιους, οι ειδήσεις προβάλλονται μέσα από αυτό το πρίσμα, το οποίο τελικά περισσότερο διαστρεβλώνει παρά δια φωτίζει.

2.6 Εξάρτηση από τα πρακτορεία ειδήσεων

Η οικονομική κρίση που ξεκίνησε το 2008 επηρέασε σημαντικά και τον κλάδο των ΜΜΕ στην Ελλάδα, με αποτέλεσμα να επηρεαστεί και ο κλάδος των Ελλήνων ανταποκριτών. Οι συμμετέχοντες ανταποκριτές στην ανωτέρω έρευνα (Frangonikolopoulos & Papadopoulou, 2019) περιέγραψαν μία ζοφερή εικόνα, εξηγώντας ότι τα ελληνικά ΜΜΕ περικλύπτουν τον αριθμό των ανταποκριτών, καθώς θεωρούνται «είδος πολυτελείας» και τελικά τα Μέσα προτιμούν να εξαρτώντας από τα πρακτορεία των ειδήσεων για την άντληση ευρωπαϊκών θεμάτων.

Η εξάρτηση των ελληνικών Μέσων από τα πρακτορεία ειδήσεων διαπιστώνεται και στην έρευνα των Θεοδοσιάδου, Κωσταρέλλα και Τσαντόπουλου (2005). Σύμφωνα με τα ευρήματα, η κυριότερη πηγή άντλησης πληροφοριών γύρω από τα ευρωπαϊκά θέματα για τα ελληνικά τηλεοπτικά δίκτυα είναι τα διεθνή πρακτορεία ειδήσεων και ακολουθούν οι ανταποκριτές, το διαδίκτυο και τα διεθνή ειδησεογραφικά δίκτυα. Αντίστοιχα, για τα ελληνικά έντυπα, βασική πηγή άντλησης πληροφοριών είναι -και σε αυτή την περίπτωση- τα διεθνή πρακτορεία ειδήσεων και ακολουθούν το διαδίκτυο, οι ανταποκριτές και τα διεθνή ειδησεογραφικά δίκτυα (Θεοδοσιάδου, Κωσταρέλλα, & Τσαντόπουλος, 2005, σ. 12).

Η έντονη πεποίθηση μεταξύ των επαγγελματιών του χώρου των ΜΜΕ ότι τα ευρωπαϊκά θέματα είναι αντιδημοφιλή, οδήγησε -κυρίως από το 2000- στη συρρίκνωση του σώματος των μόνιμων ανταποκριτών στις Βρυξέλλες, γεγονός που συνέβαλε στην αυξημένη εξάρτηση των Μέσων Ενημέρωσης από ελεύθερους επαγγελματίες και διαμορφωτές γνώμης. Επιπροσθέτως, η οικονομική κρίση ανάγκασε τα ειδησεογραφικά Μέσα να προχωρήσουν σε περικοπές. Έτσι οι χώρες που επλήγησαν περισσότερο από την οικονομική κρίση έμειναν με περιορισμένη κάλυψη στα ευρωπαϊκά θέματα, παρότι ήταν αυτές που χρειάζονταν περισσότερο τις ειδήσεις και τις αναλύσεις (Lloyd & Marconi, 2014, σ. 04).

Στο πλαίσιο της έρευνας των Φραγκονικολόπουλου και Παπαδοπούλου (2019), πολλοί ανταποκριτές μίλησαν για έναν φαύλο κύκλο θέλοντας να περιγράψουν την κατάσταση στα ελληνικά Μέσα:

Ο επικεφαλής των ειδήσεων δεν πιστεύει σε καμία περίπτωση ότι το κοινό ενδιαφέρεται για τις διεθνείς ειδήσεις και συνεπώς αφιερώνει πολύ λίγο χρόνο σε αυτές, προβάλλοντας αποσπασματικές πληροφορίες. Ως αποτέλεσμα είναι πολύ δύσκολο για το κοινό να αποκτήσει μία ευρεία και πλήρη εικόνα για τις ευρωπαϊκές ειδήσεις. Και κατ' επέκταση είναι λογικό για το κοινό να χάνει το ενδιαφέρον του για τις διεθνείς και ευρωπαϊκές ειδήσεις και έτσι να επιβεβαιώνεται η αρχική εκτίμηση του αρχισυντάκτη (Frangonikolopoulos & Papadopoulou, 2019, σ. 10).

2.7 Οι Έλληνες και το Brexit

Η άποψη ότι τα ελληνικά Μέσα δεν ενδιαφέρονται για τις ευρωπαϊκές και διεθνείς ειδήσεις διατυπώνεται συχνά από τους επαγγελματίες των ΜΜΕ, όπως προκύπτει και από έρευνα των Φραγκονικολόπουλου και Χρονάκη (2018), στην οποία εξετάστηκε η οπτική οκτώ επαγγελματιών των Μέσων Ενημέρωσης -ανταποκριτών σε χώρες του εξωτερικού αλλά και συντακτών εξωτερικών ειδήσεων στην Αθήνα- σχετικά με τον τρόπο που αντιμετωπίζουν τα ελληνικά Μέσα την ευρωπαϊκή και διεθνή ειδησεογραφία, αλλά και ειδικότερα τις μεγάλες προκλήσεις, με τις οποίες βρίσκεται αντιμέτωπη η ΕΕ, όπως είναι το Brexit.

Όπως ανέφερε ένας από τους ερωτώμενους:

Η κρίση στα Μέσα Ενημέρωσης δεν έχει να κάνει με το αν έχουμε καλούς ή κακούς δημοσιογράφους, αλλά αφορά το γεγονός ότι τα Μέσα στην Ελλάδα δεν ενδιαφέρονται να επενδύσουν στην καλή ειδησεογραφία... Οι δημοσιογράφοι αναπαράγουν τις ειδήσεις του Associated Press, γιατί δεν έχουν τα μέσα να κάνουν πρωτογενή έρευνα και δεν υπάρχει ενδιαφέρον να γίνει κάποια επένδυση στη σωστή παραγωγή ειδήσεων (Fragonikolopoulos & Chronaki, 2018, σσ. 08, 13).

Ένας άλλος συμμετέχων στην έρευνα, ο οποίος εργάζεται σε εθνικό Μέσο στην Αθήνα αναφέρει χαρακτηριστικά για τα ελληνικά Μέσα:

Κάνουν φθηνή δημοσιογραφία, μεταδίδουν εύπεπτες ειδήσεις, γράφουν για ασήμαντες πληροφορίες, όπως ότι η πρωθυπουργός Μεί γελοιοποιήθηκε χορεύοντας (2018, σ. 09).

Σχεδόν όλοι οι συμμετέχοντες στην έρευνα υπογράμμισαν την έλλειψη ενδιαφέροντος από την πλευρά των ελληνικών ΜΜΕ για το Brexit, εξηγώντας ότι υπάρχει μία γενικότερη έλλειψη ενδιαφέροντος για το τι γίνεται στον κόσμο ή στους κόλπους της ΕΕ εάν η είδηση δεν έχει ελληνικές πολιτικές ή οικονομικές προεκτάσεις. Διατυπώνεται, επίσης, η άποψη ότι η περιορισμένη κάλυψη του Brexit δεν είναι μόνο ελληνικό φαινόμενο, αλλά ότι:

«η δημοσιογραφία στις περισσότερες χώρες υιοθετεί μία επαρχιώτικη οπτική του κόσμου». (2018, σ. 09).

Και σε αυτή την έρευνα (Fragonikolopoulos & Chronaki, 2018), οι δημοσιογράφοι παραδέχτηκαν ότι υπάρχουν επαγγελματίες στο χώρο των ΜΜΕ, οι οποίοι δεν έχουν επαρκείς γνώσεις σχετικά με τις ευρωπαϊκές υποθέσεις, εάν αυτές δε συνδέονται με την

Ελλάδα (2018, σ. 07). Ωστόσο, η έλλειψη γνώσεων των επαγγελματιών του χώρου δεν περιορίζεται μόνο σε αυτό. Όπως αναφέρει ένας από τους συμμετέχοντες στην έρευνα, οι διεθνείς ειδήσεις -και ιδίως οι οικονομικές- είναι κάτι που συνεχώς αλλάζει. Και ο δημοσιογράφος θα πρέπει να διαβάζει συνεχώς, να είναι καλά ενημερωμένος και να γνωρίζει τι συμβαίνει.

Επίσης, ένας ακόμη συμμετέχων ανέφερε ότι υπάρχουν πολλοί δημοσιογράφοι που καλύπτουν διεθνείς ειδήσεις, χωρίς να γνωρίζουν ξένες γλώσσες (Fragonikolopoulos & Chronaki, 2018, σ. 12).

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, το επικοινωνιακό κενό μεταξύ των ευρωπαϊκών θεσμών και των Ευρωπαίων πολιτών αποδίδεται μεταξύ άλλων στο γεγονός ότι τα ευρωπαϊκά θέματα θεωρούνται ελκυστικά, δεν περιέχουν το στοιχείο του δράματος, είναι δυσνόητα ακόμα και για τους ίδιους τους δημοσιογράφους (Baisnée, 2002; Lloyd & Marconi, 2014; Melchior, 2017). Για τους συμμετέχοντες στην έρευνα των Φραγκονικολόπουλου και Χρονάκη (2018), το έλλειμμα επικοινωνίας στην ΕΕ αποτελεί ένα ακόμα εμπόδιο για τη μετάδοση των ευρωπαϊκών ειδήσεων. Ο τρόπος που λειτουργεί η ΕΕ δημιουργεί την αίσθηση ότι είναι απόμακρη, ότι κρατά σε απόσταση τους πολίτες, λαμβάνει σε βάρος τους σκληρές αποφάσεις και αυτό οδηγεί πιο εύκολα στη δαιμονοποίηση των Ευρωπαίων αξιωματούχων.

Οι πολίτες είναι πεπεισμένοι ότι η ΕΕ λαμβάνει αυτές τις αποφάσεις γιατί οι ηγέτες και οι παρατάξεις ψάχνουν για αποδιοπομπαίους τράγους. Και ακριβώς επειδή οι Βρυξέλλες είναι μακριά είναι εύκολο για τα Μέσα και για τους πολιτικούς να βάλουν στο στόχαστρο τις «κακές Βρυξέλλες» (Fragonikolopoulos & Chronaki, 2018, σ. 15)

2.8 Οικονομική κρίση και μεταναστευτικό σε Ελλάδα και Γερμανία

Ο τρόπος που διεξάγεται ο δημόσιος διάλογος γύρω από ένα κοινό ευρωπαϊκό ζήτημα διαφέρει από χώρα σε χώρα. Και αυτό γιατί διαφέρει ο τρόπος που λειτουργούν τα Μέσα, ο οποίος εξαρτάται μεταξύ άλλων από παράγοντες, όπως τη γενική τάση και στάση της χώρας απέναντι στην ΕΕ, τα δομικά χαρακτηριστικά των μιντιακών συστημάτων της κάθε χώρας, το πολιτιστικό υπόβαθρο, το ιδεολογικό υπόβαθρο των Μέσων, την ιδιοκτησία και (Poulakidakos & Frangonikolopoulos, 2019, σ. 04).

Ο εντοπισμός ομοιοτήτων και διαφορών στο δημόσιο διάλογο σε Ελλάδα και Γερμανία σχετικά με θέματα που αφορούν την ΕΕ και ειδικότερα την οικονομική και προσφυγική κρίση, ήταν το αντικείμενο έρευνας των Πουλακιδάκου και Φραγκονικολόπουλου (2019).

Η ποσοτική έρευνα εντόπισε κοινά στοιχεία, αλλά και διαφορές, μεταξύ των εθνικών σφαιρών των δύο χωρών, σχετικά με την αξιολόγηση της ΕΕ, τις πολιτικές που εφαρμόζει για την αντιμετώπιση των κρίσεων και τον ρόλο που διαδραματίζουν κυρίως τα πολιτικά πρόσωπα και οι δημοσιογράφοι στη διαμόρφωση του δημόσιου διαλόγου. Πιο συγκεκριμένα, εξετάστηκαν οι ιστοσελίδες δύο ελληνικών εφημερίδων (kathimerini.gr και efsyn.gr) και δύο γερμανικών (Frankfurter Allgemeine Zeitung και Süddeutsche Zeitung) δηλαδή δύο εφημερίδων συντηρητικών πεποιθήσεων και δύο αριστερών πεποιθήσεων, αντίστοιχα. Η έρευνα εστίασε στα δημοσιεύματα που αφορούσαν την οικονομική κρίση και το μεταναστευτικό, για ένα διάστημα περίπου ενάμιση έτους, από τις αρχές του 2016 έως τον Ιούνιο του 2017.

Όπως προέκυψε, οι ελληνικές ιστοσελίδες υιοθετούν μία πιο θετική στάση απέναντι στην ΕΕ, σε σύγκριση με τις γερμανικές ιστοσελίδες, αν και η τάση και στις δύο περιπτώσεις - όπως επισημαίνεται- είναι ότι και οι δύο πλευρές τείνουν προς την ουδετερότητα (Poulakidakos & Frangonikolopoulos, 2019, σ. 11). Παρατηρείται, επίσης, ότι διατυπώσεις που αξιολογούν το έργο της ΕΕ εκφράζονται κυρίως από τα ελληνικά Μέσα και από τις αριστερής ιδεολογίας ιστοσελίδες, σε σύγκριση με τα γερμανικά ή τα δεξιών πεποιθήσεων Μέσα.

Αυτή η μετριασμένη αρνητική στάση των γερμανικών Μέσων και η μετριοπαθής θετική στάση των ελληνικών Μέσων, σε συνδυασμό με την απουσία έκφρασης γνώμης για τους κορυφαίους θεσμούς της ΕΕ μπορεί να έχει διττή ερμηνεία. Από τη μία πλευρά μπορεί να αποδυναμώνεται η έννοια της «κοινής ευρωπαϊκής προοπτικής, αφού οι πληροφορίες που μεταδίδονται δεν αναφέρονται συγκεκριμένα στους ευρωπαϊκούς θεσμούς και στο πραγματικό τους έργο και τον ρόλο τους μέσα στους κόλπους της ΕΕ. Η απουσία μετάδοσης σαφών πληροφοριών για το τι κάνει ο κάθε θεσμός μπορεί να υπονομεύει τις γνώσεις του κοινού για το εσωτερικό σύστημα στην ΕΕ και να απομακρύνει τους πολίτες από αυτή. Από την άλλη πλευρά, ωστόσο, η απουσία αρνητικών αναφορών για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα μπορεί να προωθεί ένα

σκεπτικό μη αμφισβήτησης για την ΕΕ και για τον ρόλο της ως υπερεθνικός θεσμός (Poulakidakos & Frangonikolopoulos, 2019, σ. 12).

Σε ό,τι αφορά την οικονομική κρίση, είναι η εθνικότητα και όχι η ιδεολογία που διαφοροποιούν τον τρόπο μετάδοσης των ειδήσεων. Οι ελληνικές ιστοσελίδες εμφανίζονται να αξιολογούν εμφανώς πιο θετικά –σε σύγκριση με τις γερμανικές- τις εφαρμοζόμενες ευρωπαϊκές οικονομικές πολιτικές. Αξίζει όμως να σημειωθεί ότι αυτή η τάση συμπίπτει χρονικά με τη συζήτηση στην Ελλάδα για έξοδο από τα Μνημόνια μετά από χρόνια οικονομικής ύφεσης.

Σχετικά με τις ευρωπαϊκές πολιτικές για την αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης, οι γερμανικές ιστοσελίδες εμφανίζονται και σε αυτή την περίπτωση πιο επικριτικές απέναντι στην ΕΕ, σε σύγκριση με τις ελληνικές ιστοσελίδες, οι οποίες πάντως υιοθετούν μία πιο ουδέτερη προσέγγιση.

3 Οι ευρωεκλογές του Μαΐου 2019 σε δύο ελληνικά έντυπα - Μελέτη περίπτωσης

3.1 Εισαγωγή

Οι Ευρωεκλογές αποτελούν ίσως την πιο σημαντική στιγμή για τη Δημοκρατία και τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και για το λόγο αυτό έχει ενδιαφέρον να διερευνηθεί ο τρόπος που καλύφθηκε στην Ελλάδα αυτό το σημαντικό ευρωπαϊκό θέμα.

Η έρευνα που ακολουθεί έχει στόχο να εξετάσει τον τρόπο, με τον οποίο καλύφθηκε από δύο ελληνικές εφημερίδες το θέμα των Ευρωεκλογών του Μαΐου 2019 στην Ελλάδα, καθώς η φύση των εντύπων είναι τέτοια, που επιτρέπει πιο εκτεταμένη κάλυψη και βαθύτερες αναλύσεις γύρω από την επικαιρότητα. Για την έρευνα επελέγησαν δύο εθνικές, ημερήσιες, απογευματινές εφημερίδες, *ΤΑ ΝΕΑ* και η *Εφημερίδα των Συντακτών*. Η έρευνα καλύπτει χρονικό διάστημα διάρκειας ενός μηνός και συγκεκριμένα από το Σάββατο 4 Μαΐου 2019 έως την Κυριακή 2 Ιουνίου 2019, δηλαδή τρεις εβδομάδες πριν και μία εβδομάδα μετά τη διεξαγωγή των Ευρωεκλογών¹².

Και οι δύο εφημερίδες εκδίδουν έξι φύλλα την εβδομάδα. Κυκλοφορούν καθημερινά από Δευτέρα έως Παρασκευή, ενώ κάθε Σάββατο εκδίδουν το φύλλο του Σαββατοκύριακου. Στην παρούσα έρευνα, αναλύθηκαν 24 φύλλα της εφημερίδας *ΤΑ ΝΕΑ* που κυκλοφόρησαν κατά τη διάρκεια των τεσσάρων υπό εξέταση εβδομάδων (η εφημερίδα εξέδωσε ένα κοινό φύλλο πριν από τις Ευρωεκλογές, που κάλυπτε το διάστημα Παρασκευή, Σάββατο και Κυριακή 24, 25 και 26 Μαΐου 2019) και 25 φύλλα της *Εφημερίδας των Συντακτών* (η εφημερίδα εξέδωσε κανονικά το φύλλο της Παρασκευής 24 Μαΐου 2019 και ακολούθησε η έκδοση του Σαββατοκύριακου 25 και 26 Μαΐου 2019). Στο πλαίσιο της έρευνας, αναλύθηκαν όλα τα δημοσιεύματα (ρεπορτάζ, σχόλια, συνεντεύξεις κ.α.), τα οποία σχετίζονταν με τις ευρωεκλογές και δημοσιεύτηκαν από τις δύο εφημερίδες κατά το χρονικό διάστημα που αναφέρθηκε.

Για τη διεξαγωγή της έρευνας, ακολουθήθηκε η μέθοδος της ανάλυσης περιεχομένου – δηλαδή της καταγραφής των ποσοτικών και ποιοτικών χαρακτηριστικών της έντυπης

¹² Οι Ευρωεκλογές του 2019 διεξήχθησαν σε όλες τις χώρες-μέλη της ΕΕ κατά το χρονικό διάστημα από 23 έως 26 Μαΐου 2019. Στην Ελλάδα πραγματοποιήθηκαν την Κυριακή 26 Μαΐου 2019.

κάλυψης των ευρωεκλογών- προκειμένου να εξεταστεί πώς καλύφθηκαν οι ευρωεκλογές από τα δύο έντυπα Μέσα και ποια ήταν τα θέματα, στα οποία δόθηκε μεγαλύτερη βαρύτητα. Η μέθοδος της ανάλυσης περιεχομένου επιτρέπει την εξαγωγή συμπερασμάτων σε ό,τι αφορά τα πραγματικά, ποσοτικά χαρακτηριστικά των δημοσιευμάτων (όπως είναι η συχνότητα και η θέση τους στο Μέσο), κάτι που αναδεικνύει τη σημασία που δίνεται στις ευρωεκλογές από τις ελληνικές εφημερίδες. Η ποιοτική ανάλυση του περιεχομένου αφορά τον τρόπο πλαισίωσης των δημοσιευμάτων. Δηλαδή, έχει στόχο να ερμηνεύσει τον τρόπο που οι ειδήσεις παρουσιάζονται στο ελληνικό κοινό. Σύμφωνα με τον Robert Entman (1993) «η πλαισίωση σχετίζεται με την επιλογή και την ανάδειξη ορισμένων πλευρών μίας αντιληπτής πραγματικότητας» (Entman, 1993, σ. 52). Η εξέταση του μηχανισμού πλαισίωσης των ειδήσεων μάς δείχνει αν υπάρχει ένας κοινός κανόνας τον οποίο ακολουθούν τα Μέσα προκειμένου να καλύψουν ένα συγκεκριμένο ζήτημα, ποιες πλευρές μίας είδησης θεωρούν πιο σημαντικές, ποιες επιλέγουν και με ποιο τρόπο τελικά τις προβάλλουν στο κοινό.

Σημείο εκκίνησης για την έρευνα αποτέλεσε η θεωρία του De Vreese (2001) περί κυκλικού μοντέλου. Διερευνήθηκε, δηλαδή, πόσο συχνά εμφανίζονται στις δύο εφημερίδες δημοσιεύματα σχετικά με τις ευρωεκλογές, κατά πόσο ο αριθμός των δημοσιευμάτων αυξάνεται καθώς πλησιάζει η ημέρα των ευρωεκλογών, εάν ο αριθμός των δημοσιευμάτων κορυφώνεται τη συγκεκριμένη ημέρα και πώς αποκλιμακώνονται, καθώς απομακρυνόμαστε από το κύριο γεγονός.

Ερευνήθηκε, επίσης, ο τρόπος πλαισίωσης των συγκεκριμένων δημοσιευμάτων από τα δύο έντυπα Μέσα. Εξετάστηκε, δηλαδή, η θεματολογία η οποία επιλέχθηκε, προκειμένου να προβληθούν ειδήσεις που σχετίζονταν με τις ευρωεκλογές και εάν η προσέγγιση των ειδήσεων σχετικά με τις ευρωεκλογές εστίαζε περισσότερο σε εσωτερικές πολιτικές αντιπαραθέσεις ή εάν κυριαρχούν η ευρωπαϊκή οπτική. Διερευνήθηκε επίσης η μέθοδος που ακολούθησαν οι δύο εφημερίδες, προκειμένου να καλύψουν το θέμα των ευρωπαϊκών εκλογών. Εξετάστηκε, δηλαδή, το είδος των δημοσιευμάτων (σχόλια, ρεπορτάζ, συνεντεύξεις κα), τα οποία κυριάρχησαν κατά την κάλυψη των ευρωεκλογών, καθώς και οι ομάδες (Ελληνες και ξένοι πολιτικοί, ακαδημαϊκοί, καλλιτέχνες, πολίτες κα), οι δηλώσεις των οποίων αναπαράγονται πιο συχνά στα δημοσιεύματα. Τέλος, εξετάστηκε πόσες φορές το θέμα των Ευρωεκλογών βρέθηκε στα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων, γεγονός που

καταδεικνύει τη βαρύτητα και τη σοβαρότητα που θεωρείται ότι έχουν οι ειδήσεις σχετικά με τις ευρωεκλογές.

3.2 Μεθοδολογία

Για τη διεξαγωγή της έρευνας εφαρμόστηκε η μέθοδος της ανάλυσης περιεχομένου των δύο εφημερίδων -ΤΑ ΝΕΑ και Εφημερίδα των Συντακτών- και συγκεκριμένα όλων των δημοσιευμάτων, που είχαν σχέση με τις εκλογές για την ανάδειξη των νέων μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Το χρονικό διάστημα, το οποίο επελέγη για την έρευνα, καλύπτει συνολικά τέσσερις εβδομάδες, τρεις εβδομάδες πριν και μία εβδομάδα μετά τη διεξαγωγή των ευρωεκλογών (04 Μαΐου 2019 – 02 Ιουνίου 2019).

Οι εφημερίδες επελέγησαν, καθώς πρόκειται για δύο έντυπα Μέσα που καλύπτουν δύο διαφορετικές τάσεις στο ελληνικό πολιτικό φάσμα, ενώ κατά το χρονικό διάστημα το οποίο εξετάστηκε, τα δύο έντυπα Μέσα είχαν το μεγαλύτερο αριθμό κυκλοφορίας καθημερινών απογευματινών φύλλων, όπως προκύπτει από τα στοιχεία της Ένωσης Ιδιοκτητών Ημερήσιων Εφημερίδων Αθηνών¹³.

Ως προς το περιεχόμενο, εξετάστηκαν όλα τα είδη των δημοσιευμάτων που υπήρχαν στις δύο εφημερίδες και χωρίστηκαν σε κατηγορίες (ρεπορτάζ, συνεντεύξεις, σχόλια, editorial). Συνολικά, αναλύθηκαν 598 δημοσιεύματα, εκ των οποίων τα 289 δημοσιεύτηκαν από την εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ και τα υπόλοιπα 309 δημοσιεύτηκαν από την Εφημερίδα των Συντακτών.

Επελέγησαν άρθρα που περιείχαν λέξεις, όπως ευρωεκλογές, Ευρώπη, εκλογές, ευρωβουλευτής, ευρωκοινοβούλιο. Εξαιρέθηκαν τα δημοσιεύματα, στα οποία η λέξη «ευρωεκλογές» χρησιμοποιείτο καθαρά ως χρονικός προσδιορισμός και το περιεχόμενο των δημοσιευμάτων δε σχετιζόταν με κανέναν τρόπο με τις ευρωεκλογές, την Ευρώπη ή τα ευρωπαϊκά πολιτικά κόμματα.

Τα ποσοτικά στοιχεία τα οποία προέκυψαν από την έρευνα κατηγοριοποιήθηκαν ως εξής:

Εφημερίδα:

¹³ <https://www.eihea.com.gr/index.php>

(1= ΤΑ ΝΕΑ), (2 = ΕΦ.ΣΥΝ)

Ημερομηνία:

(4-5/5/2019, 6/5/2019, 7/5/2019... 30/5/2019, 31/5/2019, 1-2/6/2019)

Θέμα:

(1= Ευρωεκλογές και ελληνικά κόμματα, 2= Ευρωεκλογές και Έλληνες υποψήφιοι, 3= Ευρωεκλογές και Ευρωπαίοι υποψήφιοι, 4= Ευρωεκλογές και λειτουργία ΕΕ, 5= Ευρωεκλογές και ευρωπαϊκά πολιτικά κόμματα, 6= Ευρωεκλογές και ευρωπαϊκές πολιτικές, 7= Ευρωεκλογές και πολίτες, 8= Ευρωεκλογές και διαδικασία, 9= Ευρωεκλογές και Brexit, 10= άλλο.

Στην κατηγορία 1 περιλήφθηκαν άρθρα τα οποία εστιάζουν κυρίως στις εσωτερικές κομματικές αντιπαραθέσεις, στη δράση, στις περιοδείες και στις ομιλίες των αρχηγών των ελληνικών πολιτικών κομμάτων, τα ντιμπέιτ και τις δημοσκοπήσεις ενόψει των εκλογών. Στις κατηγορίες 2 και 3 εντάχθηκαν δημοσιεύματα τα οποία σχετίζονται με τη δράση υποψηφίων στις ευρωεκλογές, Ελλήνων και ξένων αντίστοιχα. Στην κατηγορία 4 περιλήφθηκαν δημοσιεύματα σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας της ΕΕ, τους λόγους που δημιουργήθηκε και πώς θα έπρεπε να λειτουργεί, προκειμένου να αντιμετωπίσει τυχόν απειλές. Στην κατηγορία 5 περιλήφθηκαν δημοσιεύματα σχετικά με τα ευρωπαϊκά πολιτικά κόμματα, τις συμμαχίες και τις ιδεολογίες οι οποίες κερδίζουν έδαφος στις υπόλοιπες χώρες-μέλη της ΕΕ. Στην κατηγορία 6 εντάχθηκαν δημοσιεύματα σχετικά με τις ευρωπαϊκές πολιτικές σε τομείς όπως Κοινή Αγροτική Πολιτική, κλιματική αλλαγή, ανεργία κ.α. Στην κατηγορία 7 περιλαμβάνονται δημοσιεύματα σχετικά με τη στάση των πολιτών απέναντι στις ευρωεκλογές, ενώ στην κατηγορία 8 υπάχθηκαν δημοσιεύματα που αφορούν τη διαδικασία των ευρωεκλογών. Στην κατηγορία 9 περιλαμβάνονται μόνο δημοσιεύματα που σχετίζονταν ειδικά με την περίπτωση της Βρετανίας και τις ευρωεκλογές, δηλαδή κατά πόσο θα συμμετείχε τελικά στην ψηφοφορία για την ανάδειξη των νέων μελών του ευρωκοινοβουλίου εν μέσω διαπραγματεύσεων για την αποχώρηση από την ΕΕ, ποια κόμματα επικράτησαν (Brexit Party Vs PRO-EU Party) κ.α. Στη συγκεκριμένη κατηγορία δεν εντάχθηκαν δημοσιεύματα που αφορούσαν τις διαβουλεύσεις Βρετανίας-ΕΕ για έξοδο της χώρας από την Ένωση. Τέλος, στην κατηγορία 10 υπάχθηκαν δημοσιεύματα που δεν ανήκαν σε καμία από τις προηγούμενες κατηγορίες.

Είδος:

(1= editorial, 2= ρεπορτάζ/άρθρο, 3= συνέντευξη, 4= γνώμη/σχόλιο, 5= Γράμμα στην Ευρώπη).

Η κατηγορία «γράμμα στην Ευρώπη» αφορά σε ειδική στήλη της εφημερίδας ΤΑ ΝΕΑ, όπου ζητείτο από δημόσια πρόσωπα να «στείλουν ένα γράμμα στην Ευρώπη», στο οποίο θα εκφράζουν τους προβληματισμούς τους σχετικά με την ΕΕ. Στο σημείο της έρευνας όπου εξετάζεται το είδος των δημοσιευμάτων που κυριαρχούν στις εφημερίδες ΤΑ ΝΕΑ και Εφημερίδα των Συντακτών, η συγκεκριμένη κατηγορία έχει ενοποιηθεί με την κατηγορία 4 (γνώμη/σχόλιο), αφού πρόκειται για προσωπική γνώμη του συντάκτη του άρθρου.

3.3 Ευρήματα

3.3.1 Ποσοτικά χαρακτηριστικά

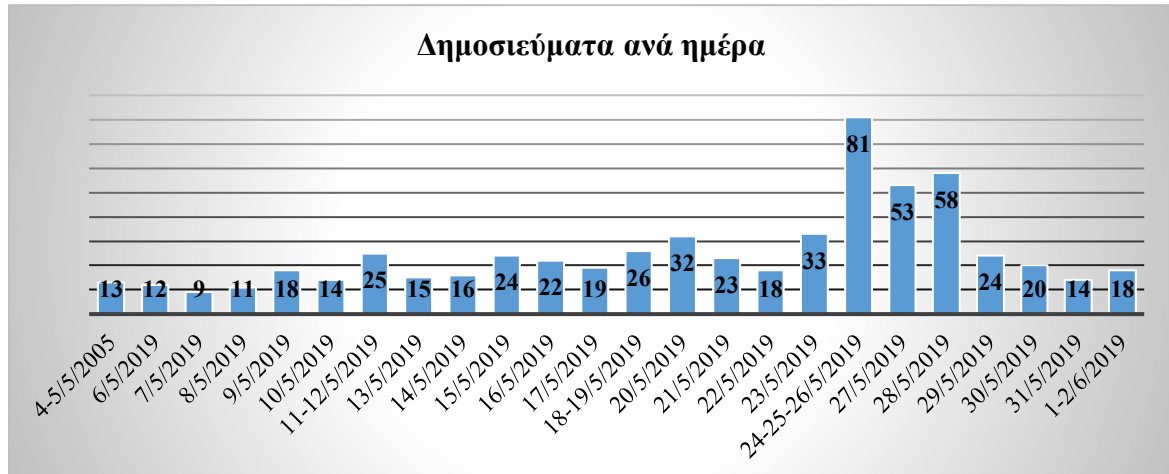
Εκκινώντας από την ανάλυση των ποσοτικών χαρακτηριστικών των δημοσιευμάτων διερευνήθηκε αρχικά πόσο συχνά εμφανίζονται δημοσιεύματα σχετικά με τις ευρωεκλογές στις εφημερίδες ΤΑ ΝΕΑ και ΕΦ.ΣΥΝ. κατά το διάστημα από τις 4 Μαΐου έως τις 2 Ιουνίου 2019.

Όπως φαίνεται και στο γράφημα 1, υπάρχει καθημερινά, από την πρώτη εβδομάδα του Μαΐου ένας σταθερός αριθμός δημοσιευμάτων που σχετίζονται με τις ευρωεκλογές. Από τη δεύτερη εβδομάδα, δηλαδή από τις 13 Μαΐου ο αριθμός αυτός αυξάνεται, καθώς πλησιάζουμε σταδιακά στην ημέρα των εκλογών (26 Μαΐου). Ο αριθμός των δημοσιευμάτων κορυφώνεται (81 δημοσιεύματα) στα φύλλα των εφημερίδων που κυκλοφόρησαν το Σαββατοκύριακο των ευρωεκλογών.

Το θέμα των ευρωεκλογών συνεχίζει να παρουσιάζει σημαντικό ενδιαφέρον και τις δύο επόμενες ημέρες των εκλογών (53 και 58 δημοσιεύματα αντίστοιχα). Οι αλλαγές που επιφέρει το αποτέλεσμα της κάλπης στο εσωτερικό πολιτικό σκηνικό, όσο και οι νέες ισορροπίες στις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ διατηρούν ψηλά το ενδιαφέρον και βρίσκονται στο επίκεντρο του ρεπορτάζ όσο και του σχολιασμού της επικαιρότητας. Από την 3^η ημέρα των εκλογών (29 Μαΐου) ο αριθμός των δημοσιευμάτων υποχωρεί αισθητά (24 δημοσιεύματα)

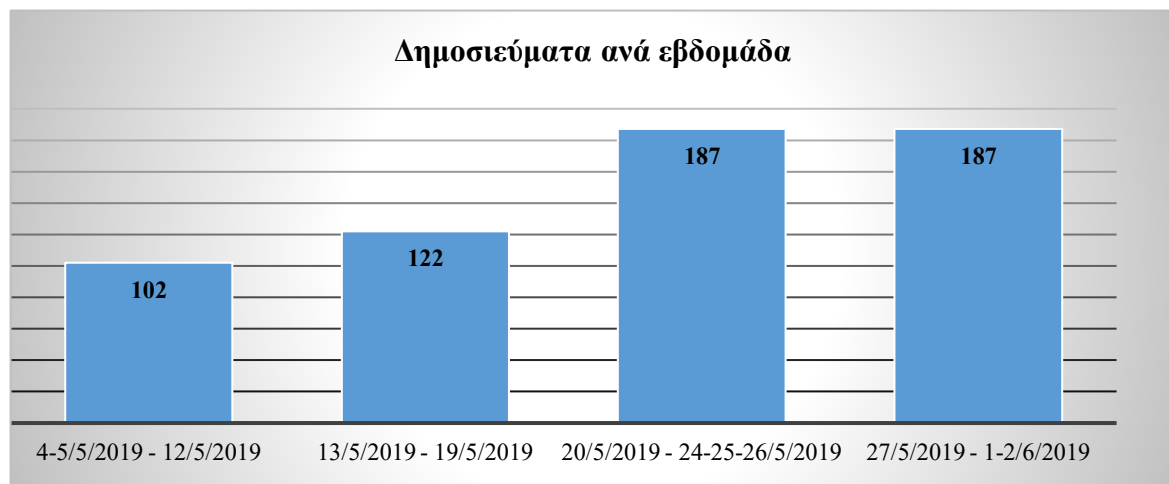

και η μείωση συνεχίζεται και τις υπόλοιπες ημέρες, με μία μικρή εξαίρεση το Σαββατοκύριακο που ακολουθεί, καθώς η έκδοση προσφέρεται για αναλύσεις και σχολιασμό.

Γράφημα 1 – Δημοσιεύματα ανά ημέρα

Αντίστοιχα, στο γράφημα 2 παρατηρούμε πώς διαμορφώνεται ο αριθμός των δημοσιευμάτων ανά εβδομάδα. Τα δημοσιεύματα αυξάνονται σταδιακά τις δύο πρώτες εβδομάδες (από 04 έως 19 Μαΐου) και κορυφώνονται την εβδομάδα των ευρωεκλογών. Παραμένουν, ωστόσο, σε εξίσου υψηλά επίπεδα και την εβδομάδα που ακολουθεί μετά τις εκλογές, γεγονός που οφείλεται στον αυξημένο αριθμό δημοσιευμάτων τις δύο ημέρες μετά τη διεξαγωγή των εκλογών, όπου αναλύεται το αποτέλεσμα της κάλπης στην Ελλάδα και την υπόλοιπη Ευρώπη, τα αίτια που οδήγησαν στην ήττα του κυβερνώντος κόμματος στη χώρα μας και στις αλλαγές που επιφέρει στο εκλογικό αποτέλεσμα στην εσωτερική πολιτική σκηνή.

Γράφημα 2 – Δημοσιεύματα ανά εβδομάδα

3.3.2 Πλαισίωση των Ευρωεκλογών

Ακολούθως διερευνήθηκε ο τρόπος που παρουσιάζονται στο αναγνωστικό κοινό τα δημοσιεύματα που σχετίζονται με τις ευρωεκλογές. Εξετάστηκε ο βαθμός εσωτερικοποίησης των ειδήσεων και συγκεκριμένα σε ποια θέματα δόθηκε μεγαλύτερη προβολή, κατά πόσο οι ειδήσεις που σχετίζονται με τις ευρωεκλογές εστίασαν στις εσωτερικές εθνικές, κομματικές πολιτικές αντιπαραθέσεις ή ανέδειξαν τις ευρωπαϊκές πολιτικές, τα ευρωπαϊκά προβλήματα και την ατζέντα την ΕΕ για την επόμενη ημέρα, που ήταν και το πραγματικό διακύβευμα των ευρωπαϊκών εκλογών. Όπως προέκυψε, οι ειδήσεις που σχετίζονται με τις εκλογές για την ανάδειξη των νέων μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αντιμετωπίζονται κυρίως ως εσωτερικές, καθώς το θέμα που κυριάρχησε τόσο στην εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ όσο και στην Εφημερίδα των Συντακτών ήταν η δράση των ελληνικών πολιτικών κομμάτων, οι πολιτικές κόντρες κυρίως μεταξύ των δύο κυρίαρχων πολιτικών κομμάτων (ΣΥΡΙΖΑ και Νέα Δημοκρατία) και η παροχολογία.

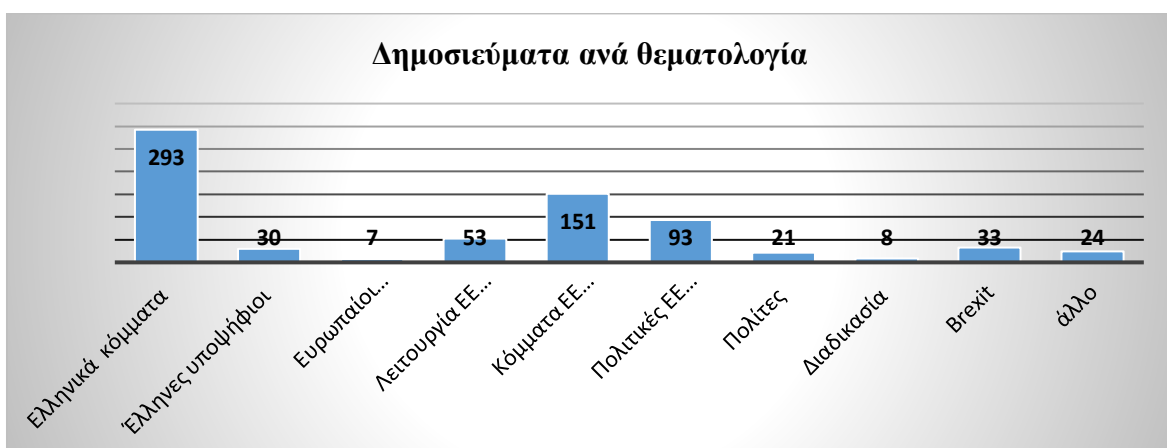
Αυτό είναι εμφανές, όπως φαίνεται στο γράφημα 3, από τον αριθμό των δημοσιευμάτων που σχετίζονται με τα ελληνικά πολιτικά κόμματα (293) και από το γεγονός ότι η ενότητα που σχετίζεται με τη δράση των πολιτικών κομμάτων στις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης, έρχεται δεύτερη και μάλιστα με μεγάλη απόσταση, με σχεδόν μισά σε αριθμό δημοσιεύματα (151). Αυτή η διαπίστωση μπορεί να εξηγηθεί σε ένα βαθμό, καθώς στην Ελλάδα διεξήχθησαν παράλληλα με τις Ευρωεκλογές και οι Περιφερειακές και οι Δημοτικές εκλογές, συνεπώς ο προεκλογικός αγώνας των πολιτικών αρχηγών για τις ευρωεκλογές ήταν κοινός με τον προεκλογικό αγώνα για τις τοπικές εκλογές.

Κατά την εβδομάδα που ακολουθεί μετά τη διεξαγωγή των εκλογών, τα δημοσιεύματα που σχετίζονται με τις ευρωεκλογές, αλλά δίνουν έμφαση στις εσωτερικές εξελίξεις και ανησυχίες εξακολουθούν να υπερέχουν σε αριθμό σε σύγκριση με εκείνα που έχουν μία καθαρά ευρωπαϊκή διάσταση. Η τάση αυτή εξηγείται, καθώς το αποτέλεσμα των εκλογών ήταν η ήττα για την κυβέρνηση και νίκη για το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης, γεγονός που πυροδότησε σειρά πολιτικών εξελίξεων και σύντομα οδήγησε στην προκήρυξη πρόωρων εθνικών εκλογών στην Ελλάδα. Συνεπώς, ο δημόσιος διάλογος εστίασε το ενδιαφέρον κυρίως σε θέματα εσωτερικού ενδιαφέροντος, γεγονός που αντανακλά στο περιεχόμενο των εφημερίδων.

Στη δεύτερη θέση έρχονται δημοσιεύματα τα οποία αφορούν τη δράση των ευρωπαϊκών πολιτικών κομμάτων και των πολιτικών τους αρχηγών, τις συμμαχίες και τους συνασπισμούς στις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης. Παρότι τα δημοσιεύματα είναι αισθητά λιγότερα από αυτά που εστιάζουν στην εσωτερική πολιτική σκηνή, ωστόσο φαίνεται να υπάρχει ενδιαφέρον γύρω από τις εξελίξεις στην Ευρώπη, λόγω της ανησυχίας που προκαλεί η άνοδος που καταγράφουν τα τελευταία χρόνια τα ακροδεξιά κόμματα σε αρκετές χώρες-μέλη της ΕΕ.

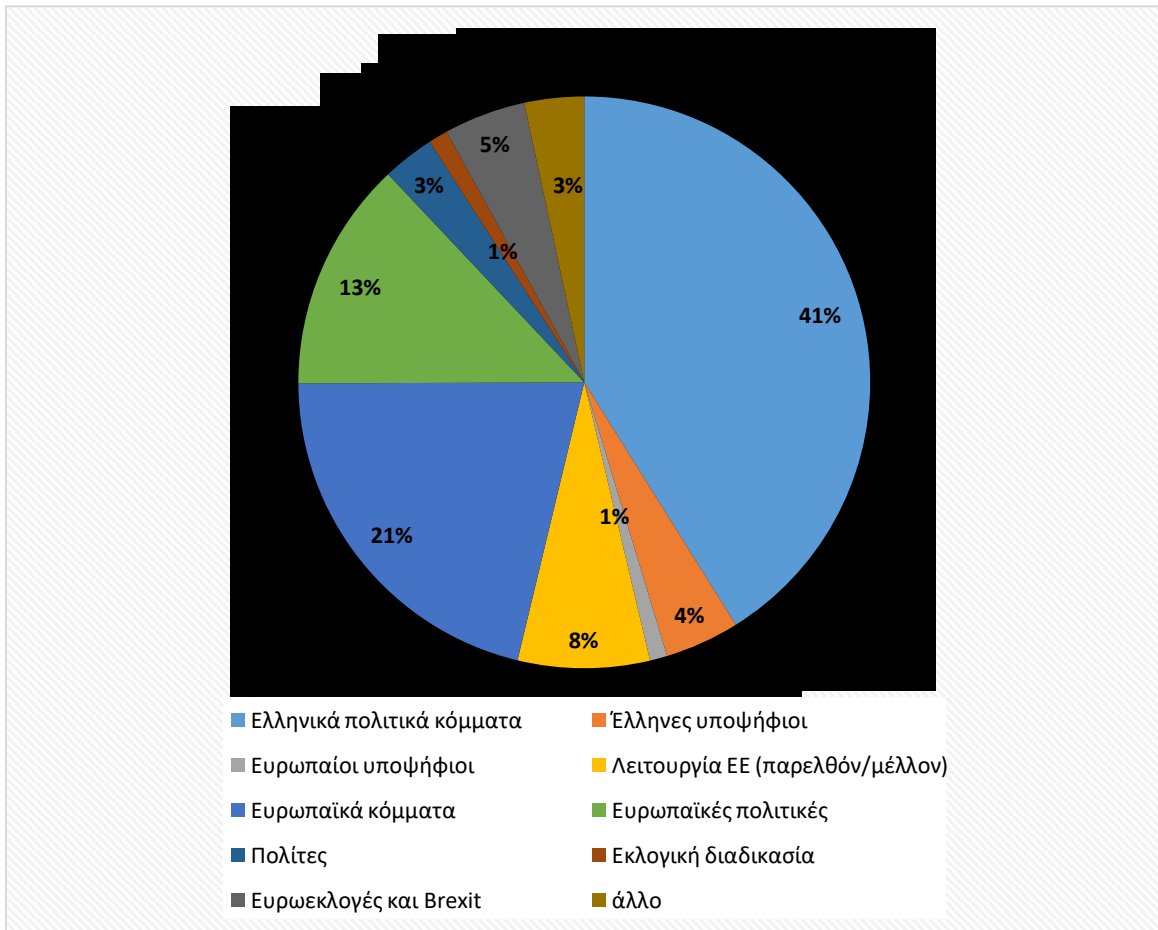
Ακολουθεί στην 3^η θέση, με σημαντική διαφορά (93 δημοσιεύματα) η κατηγορία, που σχετίζεται με θέματα, τα οποία αποτελούν το πραγματικό διακύβευμα των εκλογών, δηλαδή τις πολιτικές σε πανευρωπαϊκό επίπεδο σχετικά με τους αγρότες, την κλιματική αλλαγή, τα ανθρώπινα δικαιώματα, τις δράσεις για την καταπολέμηση της ανεργίας, τη βελτίωση του οικονομικού κλίματος στην Ευρώπη κα.

Τα θέματα που σχετίζονται με τη λειτουργία της ΕΕ παρουσιάζουν αισθητά λιγότερο ενδιαφέρον (53 δημοσιεύματα). Δεν πρόκειται για θέματα τρέχουσας επικαιρότητας, αλλά κυρίως για άρθρα σχετικά με το πώς και γιατί δημιουργήθηκε η ΕΕ, καθώς και γνώμες για το πώς θα μπορούσε να λειτουργεί πιο αποτελεσματικά η ΕΕ σήμερα και μελλοντικά. Πολύ περιορισμένο είναι επίσης το ενδιαφέρον σχετικά με τους υποψήφιους ευρωβουλευτές στην Ελλάδα και την υπόλοιπη Ευρώπη, αλλά και τη στάση και τη γνώμη των πολιτών για τα ευρωπαϊκά πράγματα.

Γράφημα 3 – Δημοσιεύματα ανά θεματολογία

Η τάση εσωτερικοποίησης των ευρωεκλογών γίνεται ακόμα πιο αισθητή με την αποτύπωση του μεριδίου που καταλαμβάνουν τα εσωτερικά θέματα στο σύνολο των δημοσιευμάτων. Όπως φαίνεται και στο γράφημα 4, τα δημοσιεύματα σχετικά με τη δράση των ελληνικών πολιτικών κομμάτων και των Ελλήνων πολιτικών αρχηγών αφορούν το 41% του συνόλου των δημοσιευμάτων σχετικά με τις ευρωεκλογές. Ακολουθούν τα δημοσιεύματα σχετικά με τη δράση των υπόλοιπων πολιτικών κομμάτων στις χώρες-μέλη της ΕΕ με ποσοστό 21%. Οι ευρωπαϊκές πολιτικές που σχετίζονται άμεσα με την καθημερινότητα του Ευρωπαίου πολίτη αναφέρονται μόλις στο 13% των δημοσιευμάτων. Επίσης, θέματα που σχετίζονται με την πορεία της ΕΕ, τη λειτουργία και τη σημασία της αναφέρονται μόλις στο 8% των δημοσιευμάτων.

Γράφημα 4 – Ποσοστό ανά θεματολογία

Στον πίνακα 1 που ακολουθεί, καταγράφεται η αντιστοίχιση αριθμού δημοσιευμάτων και του ποσοστού ανά θεματολογία. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ειδικά σε ό,τι αφορά τη θεματολογία, ως σύνολο δημοσιευμάτων προκύπτει ο πλασματικός αριθμός 713, παρότι ο πραγματικός αριθμός των δημοσιευμάτων που αναφέρονται στις ευρωεκλογές είναι 598.

Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι πολλά δημοσιεύματα (και συγκεκριμένα 115 δημοσιεύματα) αναφέρονταν σε περισσότερα από ένα θέματα και έχουν ενταχθεί σε περισσότερες από μία κατηγορίες (π.χ. το περιεχόμενό τους μπορεί να αναφερόταν τόσο στην άνοδο της ακροδεξιάς στην Ευρώπη όσο και στις πολιτικές που προωθούν τα ακροδεξιά κόμματα σε ό,τι αφορά τα δικαιώματα των πολιτών, ή τα δημοσιεύματα εστίαζαν τόσο σε Έλληνες όσο και ξένους υποψήφιους κ.α.).

	Θέμα	Αριθμός δημοσιευμάτων ΤΑ ΝΕΑ + ΕΦ.ΣΥΝ	Ποσοστό %
1	Ελληνικά πολιτικά κόμματα	293	41,09%
2	Έλληνες υποψήφιοι	30	4,20%
3	Ευρωπαίοι υποψήφιοι	7	0,98%
4	Λειτουργία ΕΕ (παρελθόν/μέλλον)	53	7,43%
5	Ευρωπαϊκά κόμματα	151	21,17%
6	Ευρωπαϊκές πολιτικές	93	13,04%
7	Πολίτες	21	2,94%
8	Εκλογική διαδικασία	8	1,12%
9	Ευρωεκλογές και Brexit	33	4,62%
10	άλλο	24	3,36%
	ΣΥΝΟΛΟ	713	100%

Πίνακας 1 - Αριθμός και ποσοστό δημοσιευμάτων ανά θεματολογία

Αντίστοιχα, στον πίνακα 2, φαίνεται πώς διανέμονται τα δημοσιεύματα ανά θεματική ενότητα, ανά εβδομάδα.

Συγκεκριμένα, σε ό,τι αφορά τα θέματα που σχετίζονται με τα ελληνικά πολιτικά κόμματα (κατηγορία 1) καταγράφεται σημαντική αύξηση του αριθμού τους ανά εβδομάδα, η οποία όμως συνεχίζεται και μετά την ημέρα των εκλογών, λόγω των εξελίξεων που πυροδοτεί το εκλογικό αποτέλεσμα στο εσωτερικό της χώρας.

Αντίστοιχα, αυξάνουν και τα δημοσιεύματα που σχετίζονται με τις διεργασίες των υπόλοιπων πολιτικών κομμάτων στις χώρες-μέλη της ΕΕ (κατηγορία 5), τόσο πριν όσο τις εκλογές, όσο και μετά, όπου περιγράφονται και αναλύονται η νέα σύνθεση στα έδρανα του

ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, οι νέες ισορροπίες και η νέα δυναμική για την Ευρώπη. Αντιθέτως, μετά την ολοκλήρωση των εκλογών, όταν δηλαδή όλα έχουν κριθεί, τα δημοσιεύματα που σχετίζονται με τις ευρωπαϊκές πολιτικές (κατηγορία 6) υποχωρούν αισθητά.

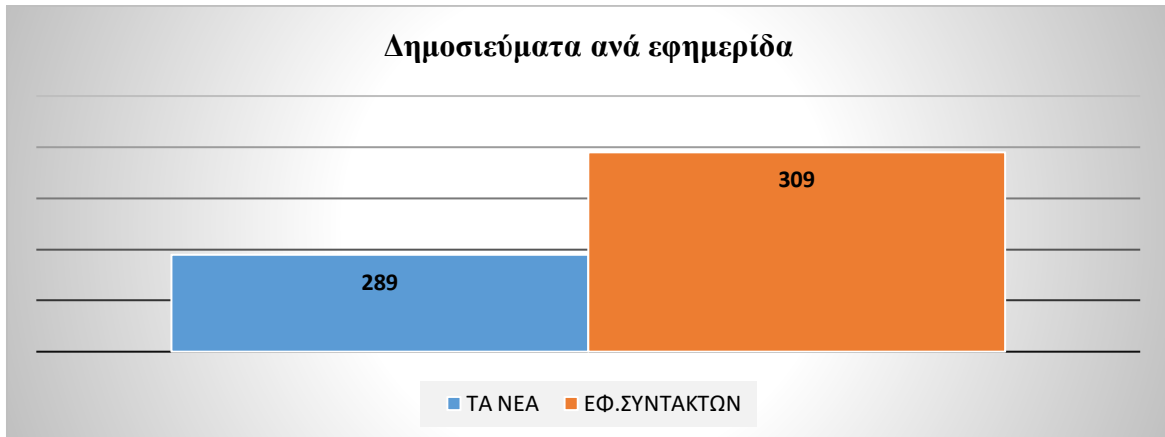
Θέμα		Αριθμός δημοσιευμάτων			
		ΤΑ ΝΕΑ + ΕΦ.ΣΥΝ			
		4-12/5/2019	13-19/5/2019	20-26/5/2019	27/5/2019 – 02/6/2019
1	Ελληνικά κόμματα	39	62	86	106
2	Έλληνες υποψήφιοι	5	11	8	6
3	Ευρωπαίοι υποψήφιοι	0	1	3	3
4	Λειτουργία ΕΕ	15	20	13	5
5	Ευρωπαϊκά κόμματα	23	27	46	55
6	Ευρωπαϊκές πολιτικές	17	22	45	9
7	Πολίτες	5	5	6	5
8	Εκλογική διαδικασία	2	3	3	0
9	Ευρωεκλογές/Brexit	10	5	10	8
10	άλλο	4	6	10	4

Πίνακας 2 - Αριθμός δημοσιευμάτων ανά εβδομάδα και ανά θεματολογία

3.3.3 Η κάλυψη των ειδήσεων ανά έντυπο

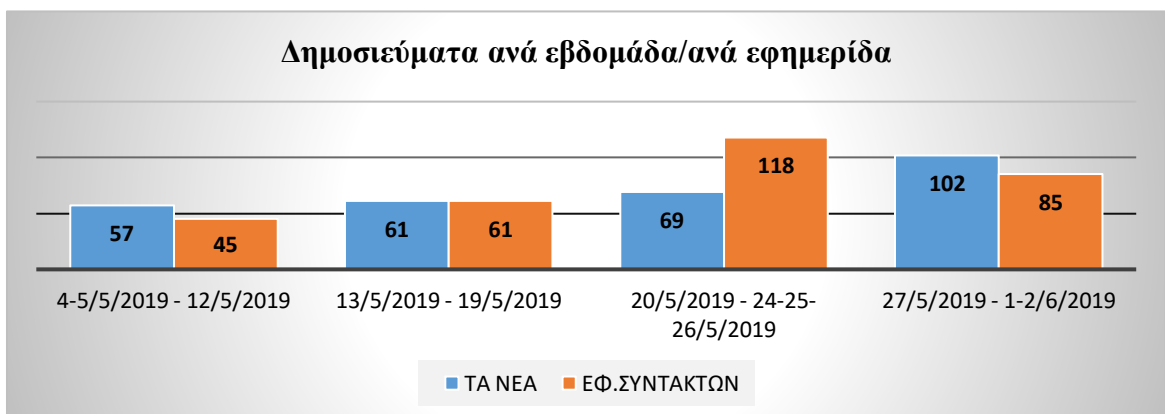
Όπως αναφέρθηκε και στην εισαγωγή της έρευνας, η Εφημερίδα των Συντακτών είναι το Μέσο, το οποίο αφιέρωσε τον περισσότερο χώρο στα φύλλα του σε σύγκριση με την εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ για δημοσιεύματα που σχετίζονταν με τις ευρωεκλογές.

Συγκεκριμένα, κατά το διάστημα από 04 Μαΐου 2019 έως 02 Ιουνίου 2019, η Εφημερίδα των Συντακτών είχε 309 δημοσιεύματα, είτε επρόκειτο για κύρια άρθρα, είτε για ρεπορτάζ, είτε για σχόλιο/γνώμη, είτε για συνέντευξη. Η εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ είχε κατά την ίδια περίοδο 289 δημοσιεύματα όλων των κατηγοριών (γράφημα 5).

Γράφημα 5 – Δημοσιεύματα ανά εφημερίδα

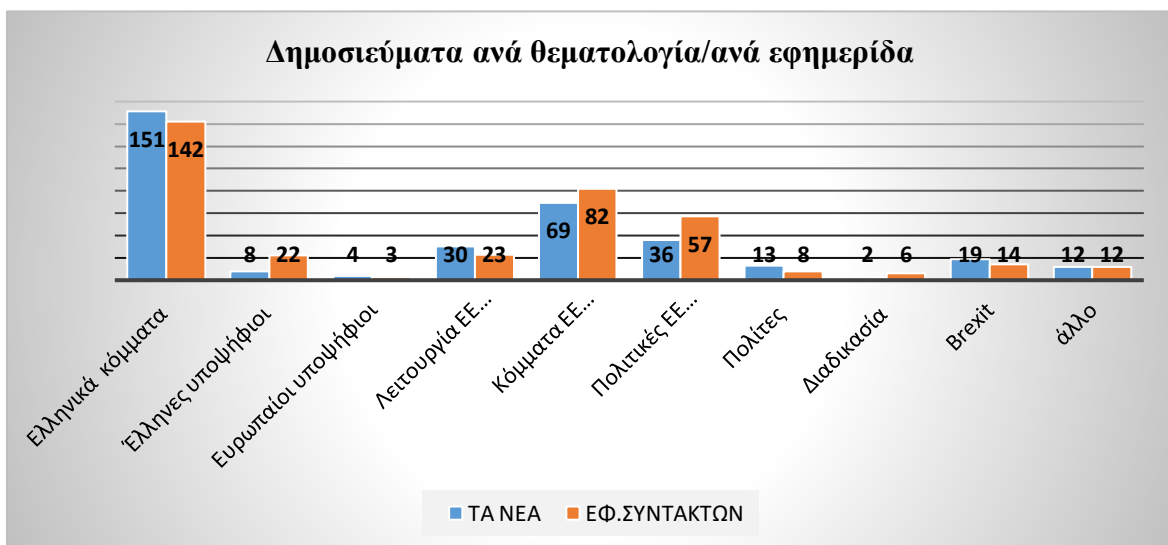
Από την εβδομαδιαία απεικόνιση (γράφημα 6) προκύπτει ότι η Εφημερίδα των Συντακτών αναφέρεται συχνά στο θέμα των ευρωεκλογών από την πρώτη εβδομάδα του Μαΐου. Το ενδιαφέρον αυτό κλιμακώνεται σταδιακά ανά εβδομάδα και κορυφώνεται στα φύλλα που κυκλοφόρησαν την 3^η εβδομάδα, δηλαδή την εβδομάδα των ευρωεκλογών. Αμέσως μετά, το ενδιαφέρον σταδιακά υποχωρεί. Αντίστοιχα, η εφημερίδα TA NEA διατηρεί σχεδόν το ίδιο ενδιαφέρον για τις ευρωεκλογές κατά τις δύο πρώτες εβδομάδες του Μαΐου. Τα δημοσιεύματα αυξάνονται ελαφρώς την εβδομάδα των εκλογών και κορυφώνονται την εβδομάδα που ακολουθεί τις ευρωεκλογές, καθώς η εφημερίδα επιλέγει να δώσει περισσότερο χώρο στις αναλύσεις γύρω από την ερμηνεία του εκλογικού αποτελέσματος και τις εξελίξεις που αυτό πυροδοτεί.

Γράφημα 6 – Δημοσιεύματα ανά εβδομάδα και ανά εφημερίδα

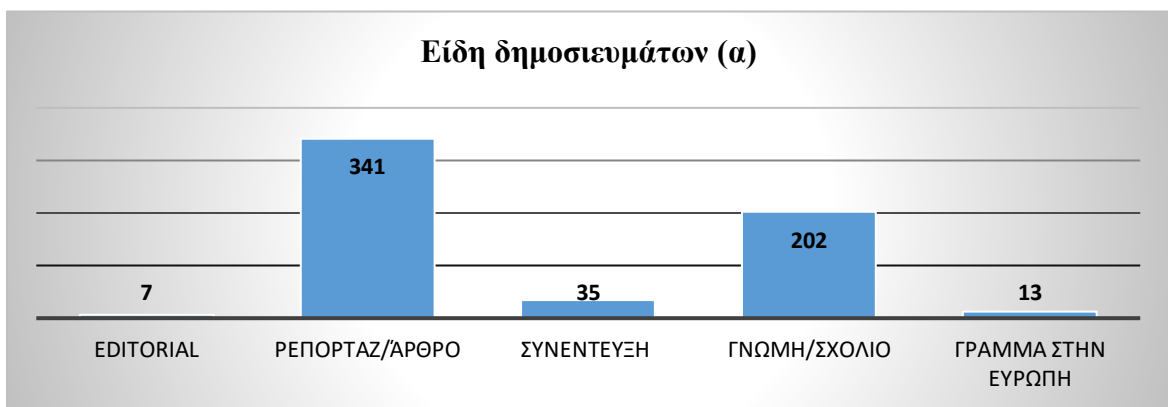
Πάντως, οι δύο εφημερίδες παρουσιάζουν ομοιότητες σχετικά με τη θεματολογία, την οποία επιλέγουν για να καλύψουν τις εξελίξεις γύρω από τις ευρωεκλογές. Στο γράφημα 7 φαίνεται ότι η κυρίαρχη οπτική και στις δύο εφημερίδες είναι η προσέγγιση των ειδήσεων

με κύριο άξονα τις εθνικές ανησυχίες, δηλαδή προβάλλεται κυρίως η δράση των ελληνικών πολιτικών κομμάτων -και κυρίως των πολιτικών αρχηγών- καθώς και στα δύο έντυπα καταγράφεται σχεδόν ο ίδιος αριθμός δημοσιευμάτων. Ακολουθούν τα δημοσιεύματα που αφορούν τα πολιτικά κόμματα στην υπόλοιπη Ευρώπη και ζητήματα που αφορούν τις ευρωπαϊκές πολιτικές σε κρίσιμους τομείς. Αντίστοιχα, τα θέματα που αφορούν τους Ευρωπαίους υποψήφιους ή τη διαδικασία των ευρωεκλογών δεν έχουν προβολή, πιθανόν γιατί θεωρείται ότι δεν ενδιαφέρουν το αναγνωστικό κοινό.

Γράφημα 7 – Δημοσιεύματα ανά θεματολογία και ανά εφημερίδα

Σε ό,τι αφορά το είδος των δημοσιευμάτων, όπως φαίνεται και στο γράφημα 8, την πρώτη θέση καταλαμβάνουν τα ρεπορτάζ/άρθρα (341 δημοσιεύματα), και στη δεύτερη θέση έρχονται τα δημοσιεύματα γνώμης/σχολιασμού. Ακολουθούν οι συνεντεύξεις είτε υποψήφιων ευρωβουλευτών, είτε λοιπών πολιτικών προσώπων, είτε ακαδημαϊκών, καλλιτεχνών κα., που μιλούν για τις ευρωεκλογές.

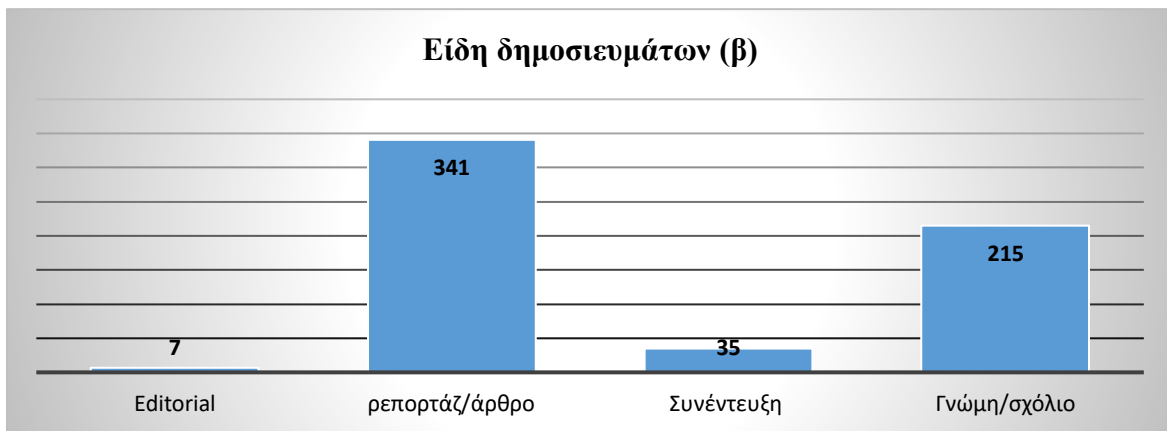

Γράφημα 8 – Είδη δημοσιευμάτων (α)

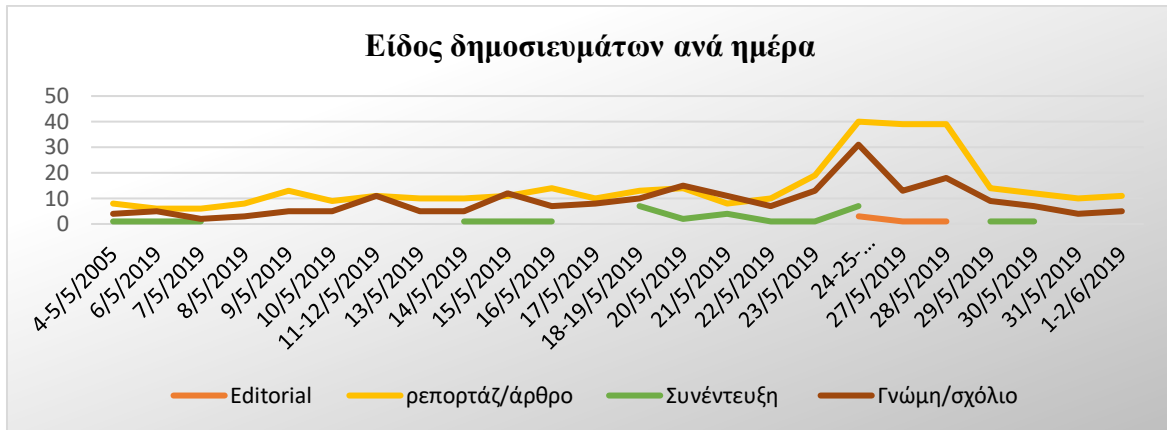
Στο ανωτέρω γράφημα (8) παρατηρούμε ότι υπάρχει μία κατηγορία, η οποία ονομάζεται «Γράμμα στην Ευρώπη». Πρόκειται για ειδική στήλη, την οποία ξεκίνησε στην εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ από την 1^η εβδομάδα του Μαΐου, και στην οποία καλούνταν διανοούμενοι και καλλιτέχνες να «στείλουν ένα γράμμα στην Ευρώπη, ένα προσωπικό κείμενο, όπου θα εξέφραζαν τους φόβους, τις προσδοκίες, τις αγωνίες και τις ελπίδες τους», όπως αναφέρει χαρακτηριστικά η εφημερίδα. Πρόκειται ουσιαστικά για προσωπική γνώμη/σχόλιο του εκάστοτε συγγραφέα και συνεπώς -για λόγους ομοιομορφίας με την εφημερίδα των Συντακτών- στο επόμενο γράφημα (9) η συγκεκριμένη στήλη έχει ενοποιηθεί με την κατηγορία σχολίων.

Επομένως, βλέπουμε ότι τα άρθρα/ρεπορτάζ είναι τα δημοσιεύματα τα οποία κυριαρχούν στο σύνολο των τεσσάρων εβδομάδων που εξετάστηκαν (341 δημοσιεύματα) και ακολουθούν τα δημοσιεύματα σχολιασμού/γνώμης (215 δημοσιεύματα). Σημαντικά μικρότερος είναι ο αριθμός των συνεντεύξεων, ενώ στην τελευταία θέση - και μάλιστα με σημαντική διαφορά από τα υπόλοιπα δημοσιεύματα- βρίσκονται τα editorials, γεγονός που καταδεικνύει ότι οι ευρωεκλογές δεν θεωρούνται κρίσιμο θέμα από την πλευρά του Τύπου.

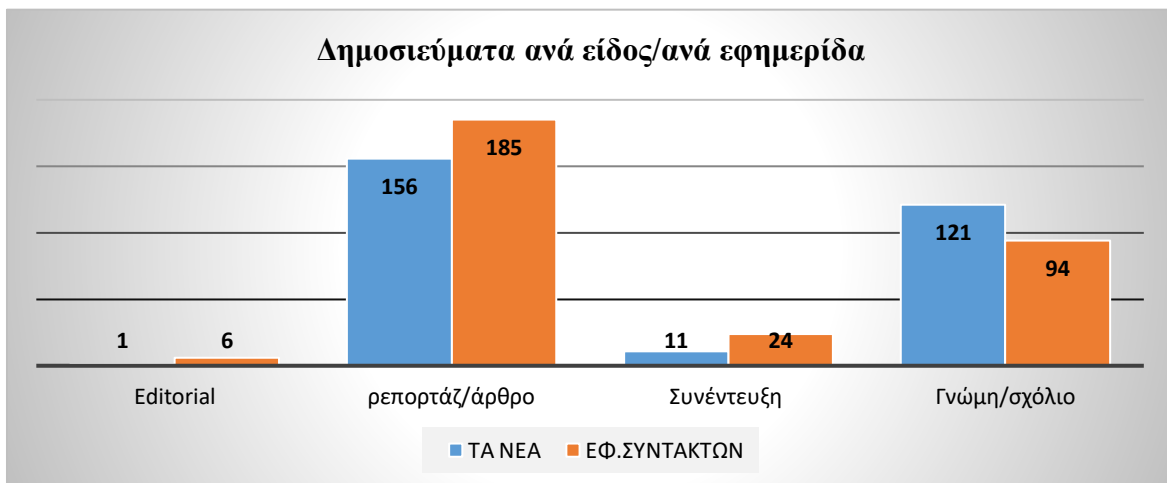
Γράφημα 9 – Είδη δημοσιευμάτων (β)

Ειδικά για τα editorials, προκύπτει ότι το θέμα των ευρωεκλογών δε βρίσκεται σχεδόν ποτέ στο επίκεντρο του κεντρικού σχολιασμού των εφημερίδων. Οι εφημερίδες αφιέρωσαν το κεντρικό τους σχόλιο στο θέμα των ευρωεκλογών, κυρίως στο φύλλο που κυκλοφόρησε κατά τη διάρκεια του Σαββατοκύριακου πριν ανοίξουν οι κάλπες (24, 25 και 26 Μαΐου 2019), καθώς και στα δύο φύλλα που ακολούθησαν τις δύο επόμενες ημέρες. Η γραμμική απεικόνιση των δημοσιευμάτων καταγράφεται στο γράφημα 10 που ακολουθεί.

Γράφημα 10 – Είδη δημοσιευμάτων ανά ημέρα

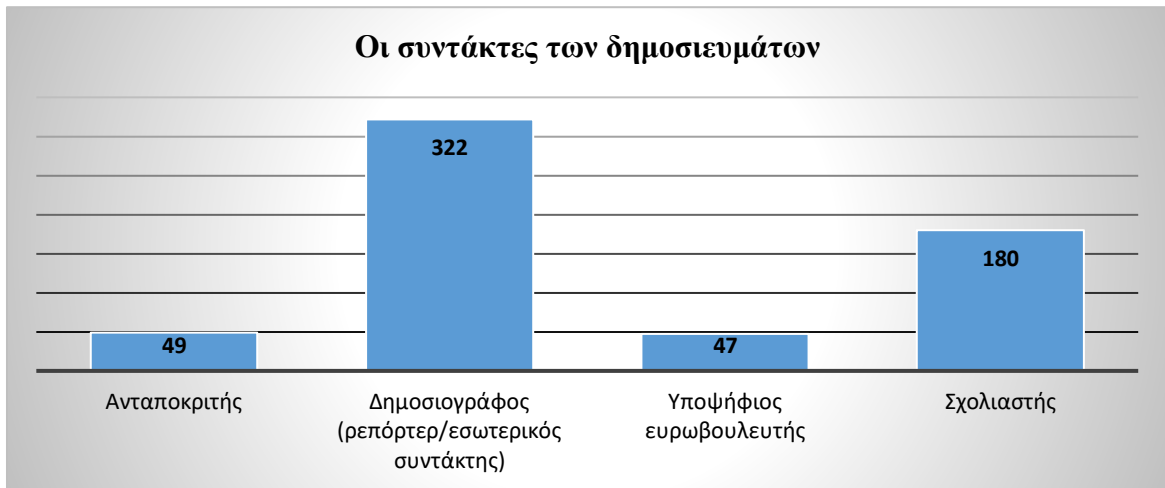
Παρατηρείται επίσης (γράφημα 11) ότι μεταξύ των δύο εντύπων δεν υπάρχει διαφοροποίηση ούτε στο είδος των δημοσιευμάτων, που επιλέγουν για να προβάλουν το θέμα των ευρωεκλογών. Τα περισσότερα δημοσιεύματα και στις δύο εφημερίδες ανήκουν στην κατηγορία των ρεπορτάζ/άρθρων και ακολουθούν τα δημοσιεύματα γνώμης/σχολιασμού. Στην τρίτη θέση βρίσκονται οι συνεντεύξεις και τελευταία είναι τα editorials.

Γράφημα 11 – Δημοσιεύματα ανά είδος και ανά εφημερίδα

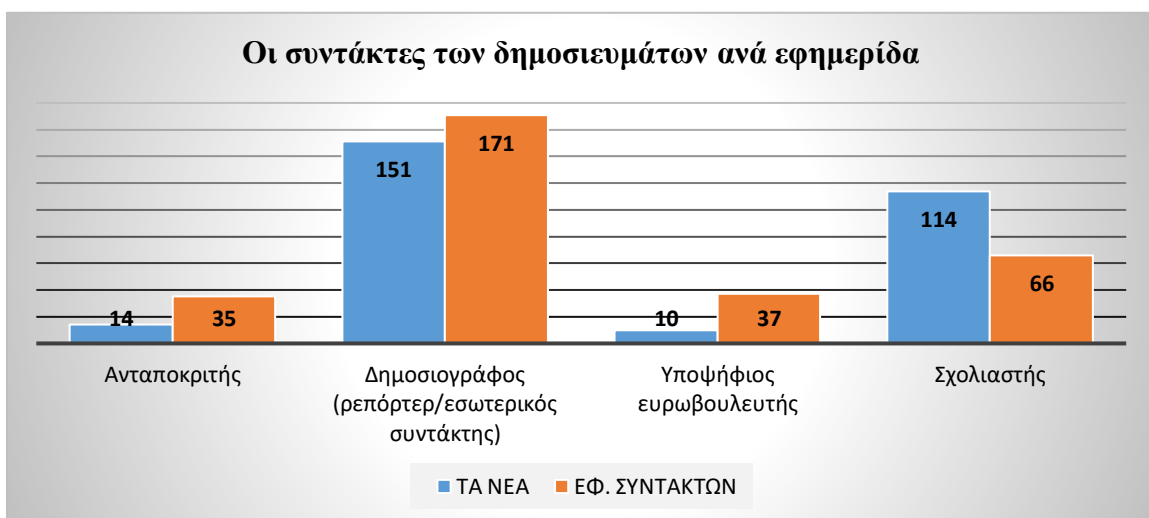
Ενδιαφέρον παρουσιάζει και ποιος συντάσσει τα σχετικά δημοσιεύματα. Καθώς η πλειοψηφία των δημοσιευμάτων αφορούν ρεπορτάζ/άρθρα, στην πρώτη θέση με 322 δημοσιεύματα βρίσκονται οι δημοσιογράφοι, είτε πρόκειται για ρεπόρτερ, είτε για εσωτερικούς συντάκτες. Παρότι τα δύο έντυπα που εξετάζονται στη συγκεκριμένη έρευνα διατηρούν ανταποκριτές σε κάποιες ευρωπαϊκές χώρες (Βέλγιο, Ιταλία, Γερμανία, Γαλλία,

Κύπρος), ωστόσο τα δημοσιεύματα που υπογράφονται από τους ανταποκριτές είναι μόλις 49, δηλαδή πολύ λίγα σε σχέση με αυτά που συντάσσονται στην έδρα των εφημερίδων, την Αθήνα. Διάφοροι σχολιαστές, είτε πρόκειται για πολιτικούς, ακαδημαϊκούς, νομικούς κ.α., υπογράφουν συνολικά 180 δημοσιεύματα. Στο διάστημα των τεσσάρων εβδομάδων φιλοξενήθηκαν και στις δύο εφημερίδες συνολικά 47 δημοσιεύματα, τα οποία υπογράφονταν από κάποιον υποψήφιο ευρωβουλευτή (γράφημα 12).

Γράφημα 12 – Οι συντάκτες των δημοσιευμάτων

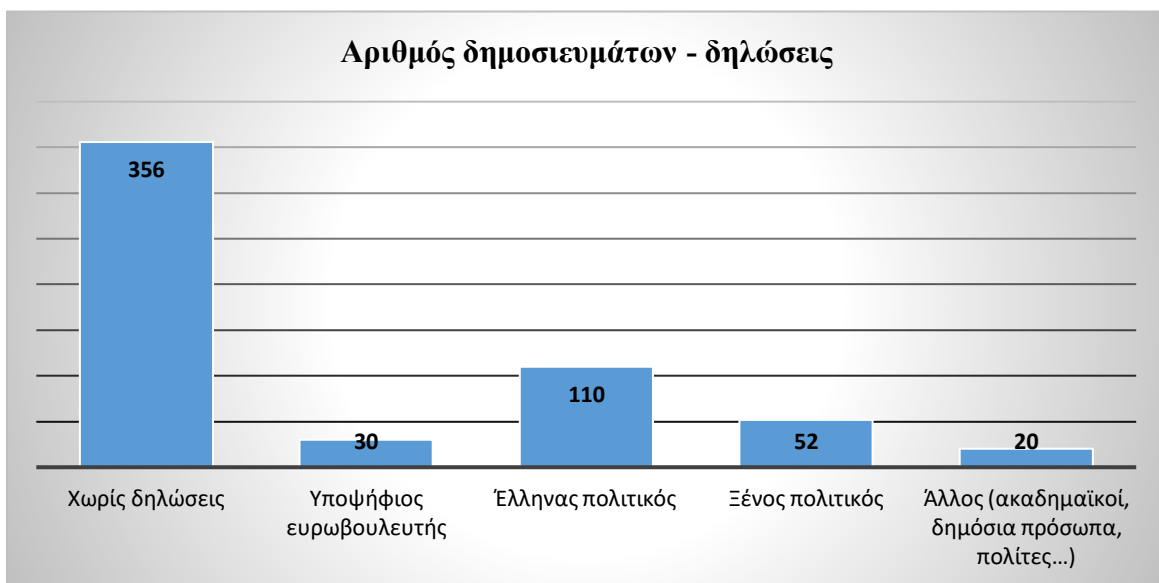
Όπως φαίνεται στο γράφημα 13, η εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ δίνει περισσότερο χώρο στους σχολιαστές (πολιτικούς, ακαδημαϊκούς κ.α.), με συνολικά 114 δημοσιεύματα, έναντι 66 της Εφημερίδας των Συντακτών. Ωστόσο, η Εφημερίδα των Συντακτών επιλέγει να δώσει περισσότερο χώρο στους υποψήφιους ευρωβουλευτές σε σύγκριση με την εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ, προκειμένου να εκφράσουν τις θέσεις και τις απόψεις τους ενόψει των ευρωεκλογών.

Γράφημα 13 – Οι συντάκτες των δημοσιευμάτων ανά εφημερίδα

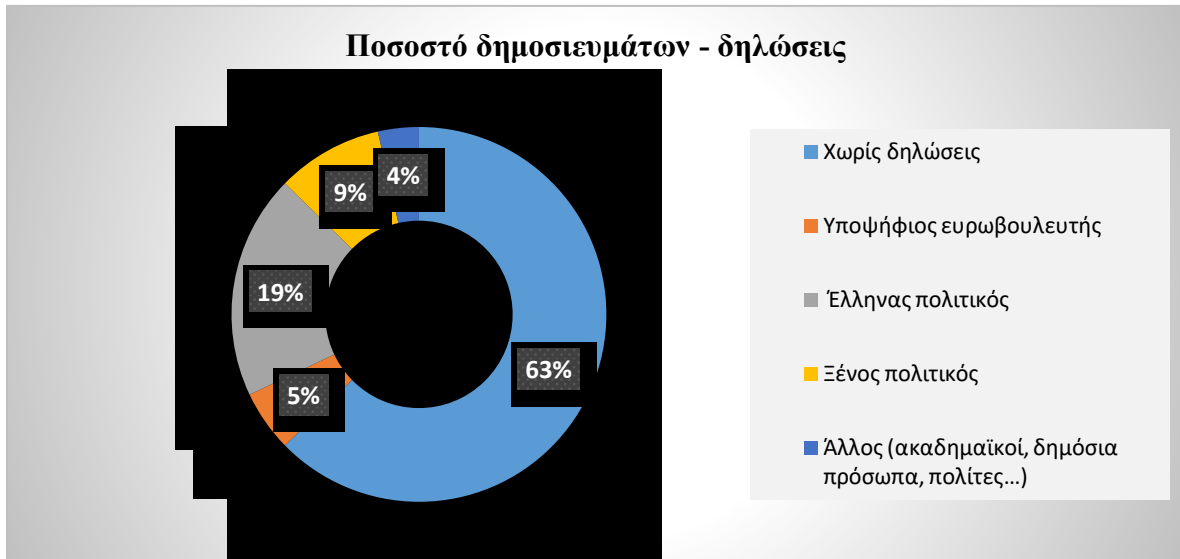
Στο γράφημα 14 φαίνεται ότι η πλειοψηφία των δημοσιευμάτων που εξετάστηκαν -και συγκεκριμένα 356 δημοσιεύματα, αριθμός που αντιστοιχεί στο 63% του συνόλου των δημοσιευμάτων- δεν περιείχαν καμία δήλωση. Αυτό συμβαίνει, καθώς τα δημοσιεύματα σχολιασμού περιορίζονταν στις απόψεις του συντάκτη, ενώ και στις δύο εφημερίδες υπήρχαν ρεπορτάζ που εστίαζαν στις τρέχουσες εξελίξεις, χωρίς να παραπέμπουν σε κάποια δήλωση.

Σε ό,τι αφορά τα δημοσιεύματα που περιείχαν δηλώσεις, πιο συχνά αναπαράγονται δηλώσεις Ελλήνων πολιτικών, και κυρίως των αρχηγών των πολιτικών κομμάτων στο πλαίσιο των προεκλογικών περιόδων τους. Συγκεκριμένα, σε 110 δημοσιεύματα υπήρχαν δηλώσεις Ελλήνων πολιτικών, ενώ δηλώσεις ξένων πολιτικών υπήρχαν σε 52 δημοσιεύματα. Δηλώσεις ή συνεντεύξεις υποψήφιων ευρωβουλευτών καταγράφηκαν σε 30 δημοσιεύματα.

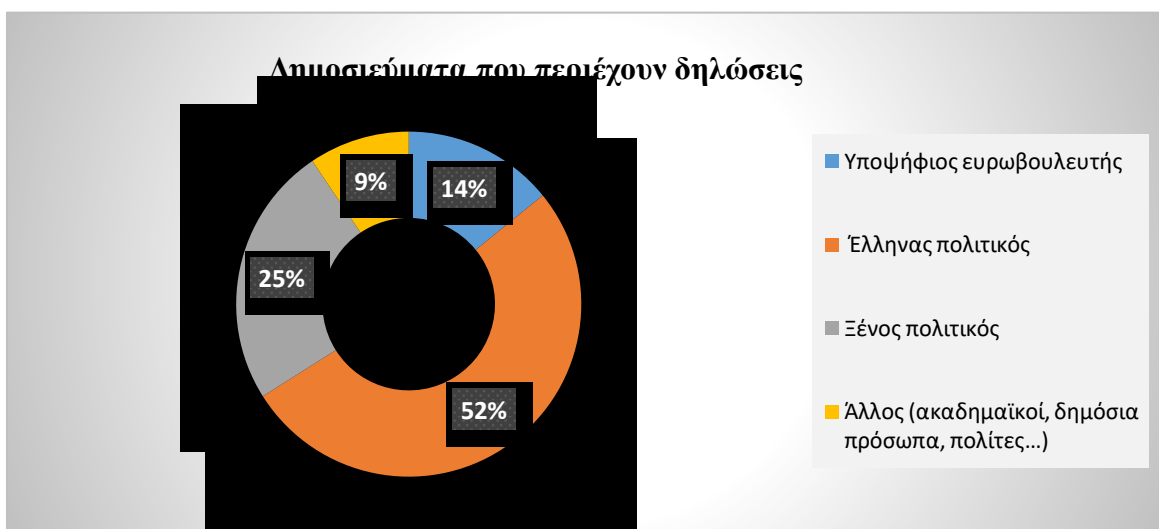
Γράφημα 14 – Αριθμός δημοσιευμάτων και δηλώσεις

Συνεπώς, το 63% των δημοσιευμάτων δε συνοδεύεται από κάποια δήλωση (γράφημα 15). Στο 19% των δημοσιευμάτων αναπαράγονται δηλώσεις Ελλήνων πολιτικών, γεγονός που ενισχύει τη θέση περί εσωτερικοποίησης των ευρωεκλογών, και ακολουθούν οι ξένοι πολιτικοί και κυρίως οι επικεφαλής των πολιτικών κομμάτων στις υπόλοιπες χώρες-μέλη της ΕΕ (9%), οι υποψήφιοι για την Ευρωβουλή (5%) και τέλος άλλα δημόσια πρόσωπα, όπως ακαδημαϊκοί, καλλιτέχνες κα.

Γράφημα 15 – Ποσοστό δημοσιευμάτων και δηλώσεις

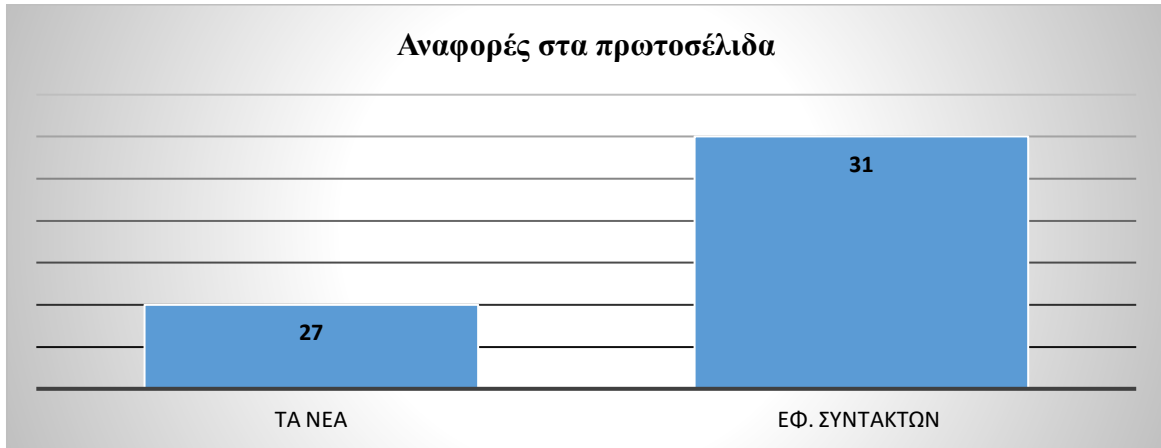
Στο επόμενο γράφημα (16) βλέπουμε πώς διαμορφώνεται το αντίστοιχο ποσοστό εάν υπολογίσουμε μόνο τα δημοσιεύματα που περιέχουν δηλώσεις, εάν δηλαδή αφαιρεθεί το 63% των δημοσιευμάτων που δεν περιέχουν καμία δήλωση. Στο 52% των δημοσιευμάτων υπάρχουν δηλώσεις Ελλήνων πολιτικών, στο 25% των δημοσιευμάτων αναπαράγονται δηλώσεις ξένων πολιτικών και στο 14% υπάρχουν δηλώσεις υποψηφίων ευρωβουλευτών.

Γράφημα 16 – Δημοσιεύματα που περιέχουν δηλώσεις

Η αναφορά μίας είδησης στο πρωτοσέλιδο του εντύπου δείχνει τη βαρύτητα που δίνουν οι επαγγελματίες του Μέσου στο θέμα που προβάλλουν. Συνολικά, κατά τη διάρκεια των τεσσάρων εβδομάδων που εξετάστηκαν, υπήρξαν συνολικά 58 αναφορές θεμάτων που σχετίζονταν με τις ευρωεκλογές στα πρωτοσέλιδα των δύο εντύπων. Πιο συγκεκριμένα, η

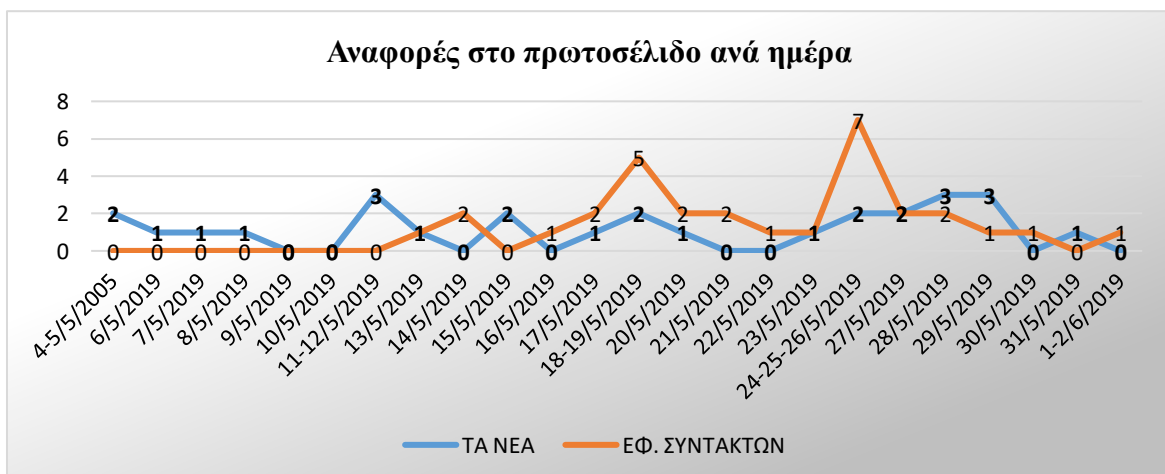
εφημερίδα TA NEA έκανε αναφορά στο πρωτοσέλιδο της σε κάποιο θέμα σχετικά με τις ευρωεκλογές συνολικά 27 φορές, ενώ η Εφημερίδα των Συντακτών είχε 31 αναφορές στην πρώτη της σελίδα σχετικά με τις ευρωεκλογές (γράφημα 17).

Γράφημα 17 – Αναφορές στα πρωτοσέλιδα

Η εφημερίδα TA NEA αφιερώνει χώρο στο πρωτοσέλιδο της για το θέμα των ευρωεκλογών από τις αρχές του Μαΐου, ενώ η συχνότητα αυξάνεται κατά την εβδομάδα των εκλογών (20-26 Μαΐου 2019). Αντίθετα, η Εφημερίδα των Συντακτών δεν κάνει καμία αναφορά στην πρώτη της σελίδα στις ευρωεκλογές κατά την πρώτη εβδομάδα του Μαΐου, ενδεχομένως γιατί κρίνεται ότι χρονικά η ημέρα της κάλπης απέχει ακόμη αρκετά.

Οι αναφορές στα πρωτοσέλιδα και των δύο εφημερίδων αυξάνονται σημαντικά ακριβώς μία Κυριακή πριν ανοίξουν οι κάλπες (18 και 19 Μαΐου 2019) και κορυφώνονται στα φύλλα του Σαββατοκύριακου των εκλογών (24-26 Μαΐου). Αυξημένες είναι οι αναφορές στα πρωτοσέλιδα και τις δύο ημέρες μετά τις εκλογές (27 και 28 Μαΐου), καθώς επιχειρείται η ερμηνεία των αποτελεσμάτων της κάλπης (γράφημα 18).

Γράφημα 18 – Αναφορές στο πρωτοσέλιδο ανά ημέρα

Η τάση για κάλυψη των ευρωεκλογών με βάση τις εθνικές μας ανησυχίες και αγωνίες είναι εμφανής στα πρωτοσέλιδα και των δύο εφημερίδων, και κυρίως στα φύλλα που κυκλοφόρησαν πριν ανοίξουν οι κάλπες. Η ιεράρχηση των θεμάτων στα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων παρουσιάζει σημαντικές ομοιότητες, καθώς τόσο η εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ, όσο και η Εφημερίδα των Συντακτών προτάσσουν τις αλλαγές που θα πυροδοτήσει σε εθνικό επίπεδο το αποτέλεσμα των ευρωεκλογών.

«Επόμενη μέρα: 2+1 σενάρια. ΣΥΡΙΖΑ και ΝΔ θα κληθούν -σε λίγες ώρες- να ερμηνεύσουν την ετυμηγορία της κάλπης», γράφει η εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ στο πρωτοσέλιδο που κυκλοφόρησε για το διάστημα 24-25-26 Μαΐου 2019. Δίνεται, δηλαδή, έμφαση στα ελληνικά πράγματα, ενώ η αναφορά της εφημερίδας στις ευρωεκλογές με καθαρά ευρωπαϊκή διάσταση περιορίζεται στην κορυφή της πρώτης σελίδας, όπου φιλοξενούνται δηλώσεις τεσσάρων σημαντικών προσωπικοτήτων από την ευρωπαϊκή πολιτική σκηνή και οι οποίοι μιλούν για το ρόλο της Ευρώπης, τις δυσκολίες, τις προκλήσεις και τη σημασία που έχει η συμμετοχή των πολιτών στην εκλογική διαδικασία. (εικόνα 1)

Εικόνα 1 – Πρωτοσέλιδο ΤΑ ΝΕΑ 24-26/05/2019

Αντίστοιχα, η Εφημερίδα των Συντακτών επιλέγει να δώσει έμφαση στην εσωτερική ατζέντα στην έκδοση που κυκλοφόρησε το Σαββατοκύριακο των ευρωεκλογών 25 - 26 Μαΐου 2019.

Ο κεντρικός τίτλος για το κύριο άρθρο της εφημερίδας είναι: «Επιλέγουμε σχέδιο με ανοιχτό το σενάριο για πρόωρες εθνικές εκλογές. Αλέξης Τσίπρας – Κοινωνικό κράτος για τους πολλούς απέναντι στις ελίτ. Κυριάκος Μητσοτάκης – Πολιτική αλλαγή με γενναίες δόσεις νεοφιλελευθερισμού». Στο πρωτοσέλιδο δεν υπάρχει καμία αναφορά στις ευρωεκλογές με καθαρά ευρωπαϊκό περιεχόμενο (εικόνα 2).

Εικόνα 2 – Πρωτοσέλιδο ΕΦ.ΣΥΝ. 25-26/05/2019

Στο φύλλο που εκδόθηκε μία ημέρα μετά τη διεξαγωγή των εκλογών (27 Μαΐου 2019) η εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ εξακολουθεί να προτάσσει τις εσωτερικές εξελίξεις (εικόνα 3). Πάντως, στο πρωτοσέλιδο της 27^{ης} Μαΐου υπάρχει και εκτενής αναφορά για τα εκλογικά αποτελέσματα στην υπόλοιπη Ευρώπη με τον σχετικό τίτλο ακριβώς κάτω από το κύριο

θέμα να αναφέρει: «Πώς ψήφισαν σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ένα “πράσινο κύμα” αντίβαρο στον λαϊκισμό».

Εικόνα 3 – Πρωτοσέλιδο TA NEA 27/05/2019

Οι εσωτερικές πολιτικές εξελίξεις παραμένουν κεντρικό θέμα και για την Εφημερίδα των Συντακτών της 27^{ης} Μαΐου. Η εφημερίδα εστιάζει στην ήττα του κυβερνώντος κόμματος και στις πιθανές ημερομηνίες πρόωρης προσφυγής στις κάλπες. Η εφημερίδα αναφέρεται στο πρωτοσέλιδο της και στις ευρωπαϊκές εξελίξεις. Στην κορυφή της σελίδας - συνοδεύοντας μάλιστα τη σχετική αναφορά και με φωτογραφία των Ευρωπαίων πρωταγωνιστών- η εφημερίδα γράφει:

«Κερδισμένη η Ακροδεξιά, οι Πράσινοι και οι Φιλελεύθεροι. Μεγάλες απώλειες για το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα και τους Σοσιαλδημοκράτες, σημαντικά κέρδη για την Ακροδεξιά, τους Πράσινους και τους Φιλελεύθερους και “χαμηλές πτήσεις” για την Αριστερά. Νέα νίκη για Λεπέν, Σαλβίνι και Φάρατζ». (εικόνα 4)

Εικόνα 4 – Πρωτοσέλιδο ΕΦ.ΣΥΝ 27/05/2019

3.4 Συμπεράσματα

Τα ευρήματα σχετικά με τον τρόπο που καλύφθηκαν από τον ελληνικό Τύπο οι ευρωεκλογές του 2019 -κατά τις τρεις εβδομάδες που προηγήθηκαν των εκλογών και τη μία εβδομάδα που ακολούθησε- επιβεβαιώνουν συμπεράσματα προηγούμενων ερευνών, ότι το ενδιαφέρον των ΜΜΕ για τις ευρωεκλογές είναι «κυκλικό». Τα θέματα που αφορούσαν τις ευρωεκλογές αυξάνονταν σταδιακά καθώς πλησίαζε η ημέρα της ψηφοφορίας, κορυφώθηκαν κατά τη διάρκεια των εκλογών και παρέμειναν σε πολύ υψηλά επίπεδα κατά τις δύο ημέρες που ακολούθησαν της ψηφοφορίας. Στη συνέχεια μειώθηκαν σημαντικά. Προκύπτει δηλαδή ότι όσο υπήρχε έντονο πολιτικό ενδιαφέρον, τα θέματα αυτά είχαν ισχυρή παρουσία στα φύλλα των εφημερίδων. Όταν το πολιτικό ενδιαφέρον υποχώρησε, τα δημοσιεύματα ακολούθησαν την ίδια πορεία.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει επίσης και ο τρόπος πλασίωσης των θεμάτων που αφορούσαν τις ευρωεκλογές. Μεταξύ των δύο εφημερίδων καταγράφηκαν πολλές ομοιότητες στον τρόπο

που κάλυψαν τις ευρωεκλογές. Από τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτει ότι η κάλυψη των ευρωεκλογών κινήθηκε κυρίως με άξονα τα εσωτερικά θέματα και για τις δύο εφημερίδες, παρά τον διαφορετικό ιδεολογικό προσανατολισμό τους, δηλαδή υπήρξε μία πολύ ισχυρή τάση εσωτερικοποίησης των ευρωπαϊκών εκλογών.

Το θέμα το οποίο κυριάρχησε αφορούσε τη δράση των ελληνικών πολιτικών κομμάτων, τις περιόδους των αρχηγών τους, τις προεκλογικές παροχές και τις εθνικές, κομματικές αντιπαραθέσεις. Τα δημοσιεύματα αυτού του είδους ήταν διπλάσια σε αριθμό σε σύγκριση με τα δημοσιεύματα, στα οποία κυριαρχούσε η ευρωπαϊκή προοπτική, οι ευρωπαϊκές ανησυχίες και πολιτικές της ΕΕ. Η κάλυψη των ευρωεκλογών δεν αφορούσε την Ευρώπη, αλλά το προβάδισμα των ελληνικών κομμάτων, τη δράση τους και τελικά τα κέρδη και τις ζημιές που κατέγραψαν στην κάλπη. Ο τρόπος κάλυψης των ευρωεκλογών θύμιζε σε πολύ μεγάλο βαθμό τον τρόπο κάλυψης των εθνικών εκλογών.

Μία πιθανή εξήγηση για αυτό θα μπορούσε να είναι ο περιορισμένος βαθμός εξοικείωσης του αναγνωστικού κοινού με τα ευρωπαϊκά θέματα ή η περιορισμένη εξοικείωση και ικανότητα κάλυψης των ευρωπαϊκών θεμάτων από τους επαγγελματίες του χώρου. Είναι σαφώς πιο εύκολο και για τις δύο πλευρές να κατανοήσουν ή να ενδιαφερθούν για εθνικά θέματα σε σύγκριση με τα ευρωπαϊκά. Θέματα που αφορούσαν τη διαδικασία των ευρωεκλογών ή υποψήφιους ευρωβουλευτές στις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ δεν προβλήθηκαν σχεδόν καθόλου από τα δύο έντυπα Μέσα. Ακόμα και τα θέματα που σχετίζονταν με τις ευρωπαϊκές πολιτικές σε κρίσιμους τομείς, όπως της οικονομίας, της μετανάστευσης, της κλιματικής αλλαγής δεν εμφανίζονταν συχνά στα φύλλα των δύο εφημερίδων, παρότι αυτό ήταν το πραγματικό διακύβευμα των εκλογών, γεγονός που ενισχύει την εκτίμηση περί έλλειψης εξοικείωσης όλων των πλευρών με τα ευρωπαϊκά ζητήματα.

Αυτή η έρευνα αποτελεί μία βάση για τον τρόπο που δύο ελληνικές εφημερίδες πανελλαδικής κυκλοφορίας κάλυψαν τις ευρωεκλογές του 2019 στην Ελλάδα. Μελλοντικές έρευνες μπορούν να εξετάσουν περαιτέρω το έλλειμμα που καταγράφεται στην ειδησεογραφική κάλυψη των ευρωπαϊκών θεμάτων, καθώς και το ρόλο των ειδησεογραφικών οργανισμών, ώστε να υπάρξει άρτια κάλυψη των ευρωπαϊκών ειδήσεων.

4 Επίλογος

Η σχέση των χωρών μελών με την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι πολυδιάστατη, το έργο της ΕΕ επηρεάζει όλους τους τομείς της καθημερινότητας των Ευρωπαίων πολιτών, ο αντίκτυπος των ευρωπαϊκών αποφάσεων πολύ συχνά είναι πιο σημαντικός από τον αντίκτυπο των εθνικών αποφάσεων και για το λόγο αυτό το έργο των ευρωπαϊκών θεσμών δε θα πρέπει να μένει έξω από τις ειδήσεις και την καθημερινή ενημέρωση του Ευρωπαίου πολίτη.

Η ανάγκη ανάδυσης της ευρωπαϊκής δημόσιας σφαίρας, είτε με την έννοια της πανευρωπαϊκής δημόσιας σφαίρας, είτε με την έννοια του εξευρωπαϊσμού των μεμονωμένων εθνικών σφαιρών στα κράτη-μέλη, όπου τα Μέσα Ενημέρωσης θα απευθύνονται σε Ευρωπαίους πολίτες, οι οποίοι θα μοιράζονται τις ίδιες αγωνίες για τα κοινά ευρωπαϊκά ζητήματα, απαλλαγμένοι από εθνικές και τοπικές λογικές, καθίσταται σήμερα ακόμη πιο επιτακτική, καθώς οι Ευρωπαίοι πολίτες φαίνεται να απομακρύνονται από την πολιτική και να στρέφουν το ενδιαφέρον προς ακραία ριζοσπαστικά κινήματα.

Κατά τον Olivier Baisnée (2007, σ. 499), η ιδέα ότι οι πολίτες διαφορετικών χωρών θα μπορούν να μοιράζονται κοινά ενδιαφέροντα και συμπεριφορές αποτελεί την καρδιά του πολιτικού οικοδομήματος της ΕΕ.

Ωστόσο, η Ευρώπη αποτυγχάνει να βρει τη θέση της στα δελτία ειδήσεων των εθνικών Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και οι ευρωπαϊκές ειδήσεις χάνονται μέσα σε έναν φαύλο κύκλο, όπου τα ΜΜΕ δεν τις προβάλλουν εκτιμώντας ότι οι πολίτες αδιαφορούν για αυτές και οι πολίτες αδιαφορούν για αυτές γιατί τα ΜΜΕ δεν τις προβάλλουν.

Στο πλαίσιο της έρευνας των Φραγκονικολόπουλου και Παπαδοπούλου (2019), αναζητήθηκαν πιθανές λύσεις που θα μπορούσαν να συμβάλουν, ώστε να αντιμετωπιστεί το έλλειμμα επικοινωνίας γύρω από τα θέματα που αφορούν την ΕΕ, να γίνουν πιο ελκυστικά και κατανοητά και κατ' επέκταση να αυξηθεί το ενδιαφέρον του κοινού για αυτά.

Οι Έλληνες ανταποκριτές που συμμετείχαν στην έρευνα, πρότειναν, μεταξύ άλλων, να αυξηθεί ο χρόνος που αφιερώνουν τα ελληνικά ΜΜΕ στις ευρωπαϊκές ειδήσεις, να χρησιμοποιούν απλή και κατανοητή γλώσσα για τη μετάδοση των ευρωπαϊκών ειδήσεων,

να παρουσιάζουν τις ειδήσεις με τρόπο που να έχει συνέχεια, συνέπεια και νόημα, να αυξηθεί ο αριθμός των ανταποκριτών τις ευρωπαϊκές χώρες, τονίζοντας ότι και οι ανταποκριτές θα πρέπει να εκπαιδεύονται συνεχώς, ώστε να είναι πάντα ενημερωμένοι και επαρκώς καταρτισμένοι για τα θέματα που μεταδίδουν.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, οι δημοσιογράφοι και τα ΜΜΕ στην Ελλάδα εστιάζουν στους Έλληνες πολιτικούς και στο εθνικό πολιτικό σύστημα, καθώς θεωρείται ότι είναι το κέντρο όλων των εξελίξεων. Ωστόσο, η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση δημιουργεί νέους τρόπους άσκησης της δημοσιογραφίας. Οι ευρωπαϊκές ειδήσεις μπορούν να γίνουν ελκυστικές στο ελληνικό κοινό. Ένας τρόπος για να μειωθεί η απόσταση που χωρίζει την Ελλάδα από την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι να παρουσιάζονται οι διαφορετικές πλευρές μίας είδησης, να αναλύεται ο τρόπος που ένα μέτρο θα εφαρμοστεί και σε ποιο βαθμό θα επηρεάσει την καθημερινότητα του Ευρωπαίου πολίτη και για να γίνουν αυτά χρειάζεται να αφιερωθεί περισσότερος χρόνος από τα ελληνικά ΜΜΕ.

Παράλληλα, οι ειδήσεις θα πρέπει να έχουν νόημα και να παρουσιάζεται η συνέχεια και η εξέλιξη τους, ώστε το κοινό να μπορεί να κατανοεί αυτό που παρακολουθεί και κυρίως να αντιλαμβάνεται τις αλλαγές που συνεπάγονται στο άκουσμα μίας ευρωπαϊκής απόφασης. Και αυτό θεωρείται ιδιαίτερα σημαντικό, καθώς είναι ένα από τα βασικά καθήκοντα του δημοσιογράφου, να βοηθά τους πολίτες να κατανοούν αυτά που συμβαίνουν.

Ειδικά στη σημερινή εποχή, η οποία χαρακτηρίζεται από αφθονία πληροφοριών, ο ρόλος που δημοσιογράφου να δίνει νόημα στις πληροφορίες, αναδεικνύεται ακόμη πιο σημαντικός. Αυτό προϋποθέτει, όμως, ουσιαστική κατανόηση των ευρωπαϊκών θεμάτων και από την πλευρά των ανταποκριτών που μεταδίδουν τις ευρωπαϊκές ειδήσεις, αλλά και από την πλευρά των επικεφαλής των ειδήσεων, οι οποίοι θα πρέπει να προσεγγίζουν τα ευρωπαϊκά θέματα με μία ευρωπαϊκή οπτική (Frangonikolopoulos & Papadopoulou, 2019, σσ. 11 - 12).

Σύμφωνα με τους Φραγκονικολόπουλου και Παπαδοπούλου (2019), «η ευρωπαϊκή οπτική δεν απαιτεί περισσότερη προσπάθεια, δουλειά ή χρήματα. Απαιτεί έναν διαφορετικό τρόπο αντίληψης της πραγματικότητας, σε πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο». Χρειάζεται, όπως αναφέρουν, να αποδεσμευτούμε και να απομακρυνθούμε από εσωστρεφείς αφηγήσεις, από

το «εμείς» και η «ΕΕ» και να γίνουμε πιο εξωστρεφείς, όπως «εμείς στην ΕΕ» ή «εμείς σε σχέση με την ΕΕ». Δε σημαίνει ότι το εθνικό υποβιβάζεται σε σύγκριση με το ευρωπαϊκό, αλλά ότι το «εθνικό» και το «ευρωπαϊκό» συνυπάρχουν, είναι συμβατά και αλληλοσυμπληρώνονται.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Adam, S. (2015). European Public Sphere. Στο G. Mazzoleni, *The international Encyclopedia of Political Communication* (First εκδ., σσ. 1 - 9). London: Wiley-Blackwell.
- Baisnée, O. (2002). Can political journalism exist at the EU level? Στο R. Kuhn, & E. Neveu, *Political Journalism - New Challenges, New Practices* (σσ. 108 - 128). London: Political Journalism Routledge.
- Baisnée, O. (2007). The European Public Sphere Does Not Exist (At least it's worth wondering...). *European Journal of Communication*, 4(22), 493 - 503.
- Clausen, L. (2003). Global News Communication Strategies - 9.11.2002 around the World. *Nordicom Review*(1), 105 - 115. doi:<https://doi.org/10.1515/nor-2017-0309>
- de Vreese, C. (2001). 'Europe' in the News - A Cross-National Comparative Study of the News Coverage of Key EU Events. *European Union Politics*, 2(3), σσ. 283 - 307.
- Entman, R. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*, 51 - 58.
- Eurostat. (Απρίλιος 2019). *Foreign language skills statistics*. Ανάκτηση Δεκέμβριος 2019, από https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Foreign_language_skills_statistics#Number_of_foreign_languages_known
- Eurostat. (Οκτώβριος 2019). *Foreign language learning statistics*. Ανάκτηση Δεκέμβριος 2019, από https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Foreign_language_learning_statistics
- Firmstone, J. (2008). Approaches of the transnational press to reporting Europe. 9(4), 423 - 442. doi:10.1177/1464884908091293
- Fragonikolopoulos, C., & Chronaki, D. (2018). Greeks talking Brexit: Greek EU correspondents' accounts of Brexit. *New Perspectives: Interdisciplinary Journal of Central & East European Politics and International Relations*. Ανάκτηση από http://jeanmonnetchair.jour.auth.gr/?page_id=386
- Frangonikolopoulos, C., & Papadopoulou, L. (2019). Greek correspondents and EU: Organic critiques and proposed remedies to address EU's communication deficit. *Journalism Practice*. Ανάκτηση από http://jeanmonnetchair.jour.auth.gr/?page_id=386
- Habermas, J. (1974). The Public Sphere: An Encyclopedia Article (1964). *New German Critique*, 3, 49 - 55. Ανάκτηση από <https://www.jstor.org/stable/487737?origin=JSTOR-pdf&seq=1>
- Habermas, J. (2006, Décembre 27). Ανάκτηση Δεκέμβριος 2019, από Le Monde: https://www.lemonde.fr/idees/article/2006/12/27/construire-une-europe-politique-par-jurgen-habermas_849693_3232.html
- International Press Association and the International Press Center Residence Palace. (2018-2019). *A Correspondent's Guide to Brussels*. Βρυξέλλες. Ανάκτηση Νοέμβριος 2019, από https://residencepalace.be/sites/default/files/documents/api_correspondents_guide_2018-2019.pdf
- Kostarella, I., Theodosiadou, S., & Tsantopoulos, G. (2005). The coverage of the European Elections 2004 by the Greek press. Greece.

- Lauk, E. (2009). Reflections on changing patterns of journalism in the new EU countries. *Journalism Studies*, 10(1), 69 - 84. doi:10.1080/14616700802560542
- Lloyd, J., & Marconi, C. (2014). *Reporting the EU - News, Media and the European Institutions*. (U. o. Reuters Institute for the Study of Journalism, Επιμ.) I.B.Tauris & Co. Ltd.
- Machill, M., Beiler, M., & Fischer, C. (2006). Europe-topics in Europe's media - The debate about the European public sphere: a meta-analysis of media content analyses. *European Journal of Communication*. doi:10.1177/0267323106060989
- Melchior, S. (2017). *A Reporter's Guide to the EU*. Routledge.
- Parlemeter. (2019, Οκτώβριος). Ανάκτηση από <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/files/be-heard/eurobarometer/2019/parlemeter-2019-heeding-the-call-beyond-the-vote/executive-summary/el-executive-summary.pdf>
- Poulakidakos, S., & Frangonikolopoulos, C. (2019). The European Financial and Refugee/Immigrant Crises in the Press: Similarities and Differences of the Greek and German Public Spheres. *Global Media Journal - German Edition*, 9(1), 1 - 20. doi:10.22032/dbt.38716
- Rose, R. (2005). Language, soft power and asymmetrical Internet communication. (7), σσ. 01 - 24.
- Russ-Mohl, S. (2003). Towards a european journalism? - Limits, opportunities, challenges. *Studies in Communication Sciences*, 3(2), σσ. 203 - 216.
- Trenz, H. J. (2004). Media Coverage on European Governance. *European Journal of Communication*, 19(3), 291-319.
- Ευρωβαρόμετρο. (2019, Απρίλιος). Ανάκτηση από <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/files/be-heard/eurobarometer/2019/emotions-and-political-engagement-towards-the-eu/report/en-flash-2019.pdf>
- Θεοδοσιάδου, Σ., Κωσταρέλλα, Ι., & Τσαντόπουλος, Γ. (2005). Η κάλυψη των θεμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης από Έλληνες δημοσιογράφους. *Ζητήματα Επικοινωνίας*(2), σσ. 113 - 130.
- Παπανδρόπουλος, Α. (2017, May 11). Ανάκτηση December 2019, από European Business Edition: <https://www.europeanbusiness.gr/page.asp?pid=2995>
- Φραγκονικολόπουλος, Χ. (2012). Οι εξωτερικές και διεθνείς ειδήσεις στον μετά-εθνικό κόσμο. Η πρόκληση της "παγκόσμιας οπτικής". *Ζητήματα επικοινωνίας*(14-15), σσ. 47-58.
- Φραγκονικολόπουλος, Χ. (2016). Το ζήτημα της Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Φραγκονικολόπουλος, Χ., & Παναγιώτου, Ν. (2019). *Η δημοσιογραφία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης*. Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Παράρτημα Ι

Μαρία Ψαρά

Δημοσιογράφος-Αρθρογράφος

(Εφημερίδα Έθνος, ιστοσελίδα news247 και Euronews)

Παρουσίαση στην ημερίδα

«Ο κόσμος των ειδήσεων σε Ευρώπη και Ελλάδα»

19 Απριλίου 2018, Αθήνα

Τμήμα Δημοσιογραφίας & ΜΜΕ & Έδρα Jean Monnet

«Πώς μας βλέπουν οι Βρυξέλλες;». Ήταν η πρώτη ερώτηση που μου έκανε η μητέρα μου, αλλά και οι συνάδελφοι μου όταν μιλήσαμε για πρώτη φορά στο τηλέφωνο μετά το Μάιο του 2016 που βρέθηκα στις Βρυξέλλες. Συμπωματικά σε λίγο κλείνω δύο χρόνια που είμαι εδώ και ναι μεν δεν έχω ζήσει το δύσκολο 2015, όπου έγιναν 34 έκτακτα Eurogroup, όμως τα έχω πρόσφατα και νομίζω ότι αυτό θα βοηθήσει τη συζήτηση. Λοιπόν, στην ερώτηση «πώς μας βλέπουν οι Βρυξέλλες» υπάρχουν δύο εκδοχές: καταρχάς πώς αντιμετωπίζουν οι Βρυξέλλες την Ελλάδα, και κατά δεύτερον, πώς αντιμετωπίζουν τους εκπροσώπους του ελληνικού Τύπου. Τα πράγματα εκεί δεν είναι εντελώς αυτονόητα... Για να καταλήξω στην απάντηση αυτή θα πρέπει να ορίσουμε κάποιες έννοιες. Και δεν το εννοώ επιστημονικά – αλίμονο, δημοσιογράφος είμαι! Έχοντας ζήσει και δημοσιογραφήσει στην αθηναϊκή δημοσιογραφική «πιάτσα» παραπάνω από 15 χρόνια ήδη όταν ήρθα εδώ, η διαφορά ήταν εντυπωσιακή. Και θα ήθελα να σας αναφέρω τρία βασικά παραδείγματα για να καταλάβετε κι εσείς την εδώ πραγματικότητα:

Τα μη ελληνικά Μέσα Ενημέρωσης που διαθέτουν ανταποκριτή στις Βρυξέλλες περιμένουν από αυτόν να καλύψει όλο το φάσμα των θεμάτων που λέγονται EU affairs, όλα αυτά τα θέματα που προκύπτουν από αυτά που ασχολείται η Κομισιόν, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Ευρωκοινοβούλιο κυρίως. Δεν μιλάω μόνο για τα μεγάλα μέσα, τύπου Financial Times, New York Times ή πρακτορεία τύπου Reuters, Associated Press ή Bloomberg. Αλλά μιλάμε τώρα και για το τελευταίο ισπανικό ραδιόφωνο, γιατί κάθε ισπανικό ραδιόφωνο έχει ανταποκριτή εδώ στις Βρυξέλλες! Πολύ εντυπωσιακό αυτό, μου έχει κάνει εντύπωση! Δεν εννοώ με αυτό ότι ένας Ισπανός δημοσιογράφος δε θα καλύψει θέματα που έχουν να κάνουν με την Ισπανία από τις Βρυξέλλες –ειδικά την εποχή Πουτζντεμόν, οι συνάδελφοι παραμιλούσαν από την κούραση. Έπρεπε να καλύψουν τον Πουτζντεμόν σε κάθε γωνιά των Βρυξελλών, όπου βρισκόταν. Ωστόσο, καλύπτουν και τα υπόλοιπα θέματα της ευρωπαϊκής ατζέντας, από το κράτος Δικαίου στην Πολωνία ή την προστασία δεδομένων στο ίντερνετ, μέχρι την εμβάθυνση της Ευρωζώνης και το Brexit. Για τους Έλληνες ανταποκριτές αυτό δεν είναι εντελώς αυτονόητο. Ως ανταποκρίτρια, είμαι υποχρεωμένη να μεταφέρω στην Αθήνα ό,τι έχει σχέση με την Ελλάδα. Κυρίως το οικονομικό πρόγραμμα, τα πολιτικά κλπ. Αλλά οτιδήποτε άλλο, απλώς εμπίπτει στη δική μου διακριτική ευχέρεια. Τι εννοώ: Τα Μέσα για τα οποία εργάζομαι στην Αθήνα δε μου ζητάνε να καλύψω ευρωπαϊκά θέματα. Το κάνω επειδή θέλω, επειδή πιστεύω ότι έτσι πρέπει να γίνεται, επειδή είναι ενδιαφέροντα, επειδή νιώθω ότι κάνω λογοκρισία αν δεν τα καλύψω και αν καλύψω μόνο ελληνικά θέματα. Τι είναι αυτονόητο για όλους τους συναδέλφους μου, οι οποίοι καλύπτουν κάποια μεγάλα γεγονότα: Εγώ προσπαθώ να είμαι πραγματική ανταποκρίτρια με την έννοια ότι καλύπτω τα πάντα, όσα γίνονται εδώ πέρα και όσα συμπεριλαμβάνονται στον όρο EU affairs. Και από αυτή την άποψη θεωρώ τον εαυτό μου τυχερό που τα Μέσα

στα οποία εργαζομαι τα δέχονται αυτά τα θέματα, είναι ανοιχτόμυαλοι, και μου επιτρέπουν να ασχολούμαι με θέματα πέραν της Ελλάδας που θεωρώ ότι έχουν σημασία. Το πιο πρόσφατο παράδειγμα ήταν οι εκλογές στην Ουγγαρία. Κάναμε ένα θέμα την Κυριακή των εκλογών. Θεώρησα ότι ήταν πολύ σημαντικό να δούμε γιατί ο Ορμπάν επικρατεί τόσο εύκολα και θα επικρατούσε και εκείνη την Κυριακή στις εκλογές. Έγινε χαμός μετά, όλα τα ευρωπαϊκά Μέσα γράφανε κάθε μέρα. Και στην Ελλάδα γράφανε πάρα πολλά Μέσα. Όμως, μέχρι πολύ πρόσφατα τα θέματα αυτά γίνονταν είτε μεταφραστικά είτε από τα διεθνή πρακτορεία.

Ένα ακόμα σημείο σε σχέση με τη δημοσιογραφία στις Βρυξέλλες. Ένας δημοσιογράφος στις Βρυξέλλες σύντομα θα διαπιστώσει ότι η πληροφορία ρέει άφθονη και ο καθένας έχει πρόσβαση σε αυτήν. Μιλάμε για τη βασική πληροφορία. Γιατί υπάρχουν και off the record briefings, που είναι πολύ συχνά και στα οποία καλούνται επιλεγμένοι δημοσιογράφοι. Που είτε έχουν δείξει ενδιαφέρον, είτε έχουν καταφέρει να εμπλακούν με το θέμα ή τον Επίτροπο και το φάκελό του. Είναι πολύ δύσκολο στις Βρυξέλλες να έχεις αυτό που λέμε «αποκλειστικό». Όλα τα θέματα προκύπτουν από τις βασικές πηγές, που αν σε εμπιστευτούν σου λένε κάτι παραπάνω μεν, αλλά στην πραγματικότητα αυτό που σου δίνουν είναι μια πληροφόρηση σε πρώτο επίπεδο. Συχνά οι ειδήσεις και τα «αποκλειστικά» κρύβονται στο τρίτο ή το τέταρτο επίπεδο. Εκεί χρειάζεται να ασχοληθείς εσύ παραπάνω, για τους δημοσιογράφους δηλαδή να ψάξεις να δεις τι γίνεται. Για παράδειγμα, όταν πρωτοέφτασα στις Βρυξέλλες –και το λέω γιατί μου έχει κάνει εντύπωση- ήταν το έκτακτο Eurogroup για την Ελλάδα στις 24 Μαΐου. Εκεί τέθηκαν τα θεμέλια για τα μέτρα για το χρέος, εάν το ΔΝΤ θα μείνει, θα φύγει κλπ. Διαβάζοντας την έκθεση συμμόρφωσης τότε, είχα εντοπίσει τα εκατοντάδες προαπαιτούμενα, που θα χρειαζόταν να υλοποιήσει η Ελλάδα μέχρι το τέλος του προγράμματος και είχε βγάλει ένα θέμα από αυτό. Και είχε πάει καλά ως θέμα, γιατί πραγματικά δεν ήταν το πρωτογενές, δεν ήταν το πρώτο επίπεδο, είχε μία ανάλυση μέσα και αυτή την ανάλυση, μπορείς να τη βρεις. Υπάρχει εκεί, απλώς χρειάζεται να ασχοληθείς.

Τώρα το βασικότερο: Κάτι, για το οποίο εγώ προσωπικά είχα πάθει σοκ. Εδώ στις Βρυξέλλες, οι συνάδελφοι –από όπου κι αν προέρχονται- όσο μεγάλα τα Μέσα τους κι αν είναι, εμπιστεύονται τους θεσμούς για την ενημέρωσή τους. Όταν για παράδειγμα λέει κάτι η Κομισιόν, δεν θα ψάξουν να βρουν αν λέει ψέματα ή αλήθεια, τι κρύβεται από πίσω κλπ. Κατ' αυτούς, λέει de facto αλήθεια. Μιλάμε για την πλήρη ανατροπή από την ελληνική πραγματικότητα. Στην Ελλάδα, όταν λέει κάτι ο εκπρόσωπος ενός υπουργείου, ο δημοσιογράφος θεωρεί αυτονόητο ότι θα ψάξει να βρει το παραπάνω, τι κρύβεται από αυτό. Εδώ αυτό δεν υπάρχει. Ό,τι λέει ο εκπρόσωπος του κάθε θεσμού είναι η επίσημη γραμμή. Τέλος. Αυτό που λέμε εδώ πολύ συχνά LTT (Line to Take). Αυτή θα πουν όλοι, αυτή θα υπηρετήσουν. Όσο και να προσπαθήσεις να το διασταυρώσεις, δε θα βγάλεις λέξη παραπάνω. Μιλάμε για την ουσία τώρα. Όπως για παράδειγμα κάποιες συναντήσεις για το ελληνικό οικονομικό πρόγραμμα. Φανταστείτε, σε αυτές τις συναντήσεις εμπλέκονται Κομισιόν, Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Στήριξης, Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, κράτη-μέλη. Με εξαίρεση τους διπλωμάτες των κρατών-μελών που κι αυτοί είναι προσεκτικοί, και επιλεκτικοί σε ποιους μιλάνε, όλες οι άλλες πηγές είναι «σφραγισμένες». Δε θα πουν τίποτα αν δεν είναι 100% σίγουρες και δεν θα εκμαιεύσεις κουβέντα παραπάνω. Συχνά, μάλιστα, εκδίδουν ένα κοινό ανακοινωθέν – άτυπα, off the record, αλλά κοινό. Μια παράγραφο. Αλλά οι δημοσιογράφοι των διεθνών Μέσων, ακόμη και των μεγαλύτερων, αρκούνται σε αυτό. Ούτε το αμφισβητούν, ούτε το υποτιμούν. Μπορείτε να το φανταστείτε; Στην Ελλάδα νομίζω ότι είναι λίγο δύσκολο να το

φантаστούμε. Επίσης, όλα τα Μέσα του κόσμου που βρίσκονται εδώ και θα ρωτήσουν τους θεσμούς για το ίδιο θέμα, θα λάβουν την ίδια αυτή παράγραφο, την ίδια απάντηση. Προφανώς αν είσαι πρακτορείο διεθνούς φήμης και με μεγάλη επιρροή, η πρόσβαση που θα έχεις σε αυτά τα off the record briefings θα είναι πιο εύκολη, θα είναι πιο αυτονόητη και ίσως πιο σφαιρική. Θα σε καλούν από διάφορες πλευρές, οπότε μπορείς να διασταυρώσεις. Προφανώς και ένας αξιωματούχος θα μιλήσει πιο εύκολα απ' ό,τι σε μια ελληνική εφημερίδα για παράδειγμα, αλλά σε γενικές γραμμές, η πληροφορία είναι κοινή.

Αυτά λοιπόν σε μεθοδολογικό επίπεδο. Πάμε τώρα στο θέμα της Ελλάδας. Όποτε η Ελλάδα βρίσκεται στο κέντρο της επικαιρότητας, στην συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων δεν είναι για καλό. Πέρα από την οικονομική κρίση του 2015, θα σας θυμίσω την προσφυγική κρίση. Και θα σας αναφέρω και κάποια άλλα μικρότερα θέματα που απασχολούν τον διεθνή Τύπο: όπως η στάση της Ελλάδας απέναντι στη Βενεζουέλα ή τέλος πάντων κάποια ψηφοφορία που η Ελλάδα παρεκκλίνει της κεντρικής γραμμής, αλλά αυτό ισχύει και για τα άλλα κράτη μέλη, δεν είναι μόνο για την Ελλάδα. Συχνά, οι συνάδελφοι από ξένα Μέσα έρχονται και με ρωτάνε διάφορα για το τι συμβαίνει στο εσωτερικό της χώρας. Το πιο πρόσφατο παράδειγμα ήταν οι εξελίξεις στην Τουρκία, η σύλληψη των δύο στρατιωτικών, των δύο Ελλήνων. Μου έκανε εντύπωση ότι κανένας από τους συναδέλφους που με ρώτησε τι είχε γίνει εκεί -κι εγώ εδώ ήμουν, δεν ήμουν εκεί- εγώ τους είπα ότι είναι ένα δύσβατο σημείο στα σύνορα μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, που τα σύνορα δεν είναι ακριβώς καθορισμένα, που έχει δάσος κλπ. Μου έκανε, λοιπόν, εντύπωση ότι κανένας δεν αμφισβήτησε αυτό που τους έλεγα. Αργότερα το ίδιο επανέλαβε και η Κομισιόν, και ο Επίτροπος Αβραμόπουλος. Αλλά κανείς δεν έφερε για παράδειγμα έναν χάρτη να του δείξω πού ακριβώς έγινε. Κάτι που εγώ το είχα κάνει από την πρώτη στιγμή, είχα πάρει το χάρτη για να δω και να διασταυρώσω λίγο τι έγινε εκεί. Γενικά πίστεψαν αυτά που τους είπα εγώ και αργότερα βέβαια και αρμοδίως. Η προσέγγιση των ξένων Μέσων για την Ελλάδα, υπό αυτή την έννοια, είναι κάπως επιφανειακή και αφορά στο τι έχει η επικαιρότητα κάθε φορά. Έχει μεγάλο ενδιαφέρον βέβαια γιατί καταρχάς έχεις μια εικόνα για το πώς αντιμετωπίζουν άλλοι συνάδελφοι τα θέματα αυτά, αλλά και γιατί ενδεχομένως έχουν μία απόσταση, μία ψυχραιμία –για να μην πω ψύχρα- στην προσέγγιση τους, που είναι κι αυτή χρήσιμη όχι μόνο για εμάς τους δημοσιογράφους, αλλά και για το κοινό.

Ένας καλός συνδυασμός είναι οι Έλληνες δημοσιογράφοι που δουλεύουν σε διεθνή μέσα. Γιατί και το θέμα ξέρουν βαθιά τις περισσότερες φορές και πρόσβαση έχουν σε διάφορες πηγές. Και το βλέπω τώρα κι εγώ που δουλεύω περιστασιακά στο Euronews, ότι όταν δουλεύεις σε ένα μεγάλο Μέσο οι πόρτες ανοίγουν πιο εύκολα. Ωστόσο, για να μην παρεξηγηθώ, η πρόσβαση δεν αφορά την πρωτογενή πληροφορία, αλλά κυρίως τα πρόσωπα. Η εικόνα της Ελλάδας έχει αλλάξει πολύ από το δύσκολο 2015. Ακόμη και πριν από δύο χρόνια, οι λέξεις αξιοπιστία και εμπιστοσύνη ακούγονταν συνέχεια από τα επίσημα χείλη. Σήμερα, η κατάσταση έχει ομαλοποιηθεί και το βλέπεις και από τους αξιωματούχους ότι θέλουν να δίνουν θετικές ειδήσεις για την Ελλάδα. Όπως ο πρόεδρος του Eurogroup, Μάριο Σεντένο, ο οποίος έσπευσε να τουιτάρει για το πόσο ευτυχής ήταν για την εκταμίευση της τρίτης δόσης. Αυτό δεν το βλέπαμε στο παρελθόν. Τώρα, με την αξιοπιστία και την εμπιστοσύνη που αρχίζει να αυξάνεται, αυξάνουν και οι θετικές δηλώσεις. Δεν ήμουν εδώ, αλλά έχω ακούσει διάφορες ιστορίες, όπου η τρίχα γινόταν τριχιά και η ανταπόκριση δεν αφορούσε το γεγονός ή τη δήλωση, αλλά την ερμηνεία, ακόμη και την παρερμηνεία των δηλώσεων. Ένα σημείο που έχει πάντα σημασία εδώ στις Βρυξέλλες είναι η τήρηση του off the record. Άλλο off the record, άλλο on the record και άλλο background.

Παρόλο που κατά τη γνώμη μου το off the record χρησιμοποιείται παραπάνω απ' ό,τι θα έπρεπε, οι Έλληνες δημοσιογράφοι το έχουν καταπατήσει αρκετά συχνά ακριβώς επειδή δεν το ξέρουμε. Η off the record ενημέρωση έχει γίνει «συνέντευξη», ο Ευρωπαίος αξιωματούχος έχει γίνει επώνυμος και τα λοιπά. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα μια γενικά όχι ευχάριστη ατμόσφαιρα για εμάς, που όμως ανατρέπεται όταν οι πηγές σε γνωρίσουν και χτίσεις μια σχέση εμπιστοσύνης μαζί τους. Στο ίδιο πλαίσιο εντάσσεται και η πολιτική του embargo, δηλαδή μια ώρα και ημερομηνία μετά την οποία επιτρέπεται η δημοσίευση του υλικού που έχεις στα χέρια σου ως δημοσιογράφος. Είναι όροι και κανόνες που αν δεν τους τηρήσεις το σύστημα θα σε αποβάλει. Και θα σε αποβάλει το σύστημα των δημοσιογράφων, όχι μόνο των θεσμών.

Σε επίπεδο social media, οι Βρυξέλλες είναι λίγο... bubble. Οι συνάδελφοι από τα διεθνή μέσα λιγότερο χρησιμοποιούν το twitter για να μεταδώσουν μια είδηση. Περισσότερο το χρησιμοποιούν για να σχολιάσουν μια κατάσταση ή να διαφημίσουν κάτι που έγραψαν, να πουν κάτι στους άλλους δημοσιογράφους των Βρυξελλών κλπ. Εξαίρεση αποτελούν τα online sites, που είναι πολλά στις Βρυξέλλες και τα ονόματά τους έχουν σχέση με την ΕΕ, euobserver, eureporter κλπ. Όσο η Ελλάδα φεύγει από το προσκήνιο και τα πνεύματα ηρεμούν, γίνεται αυτό που λέει και ο Επίτροπος Μοσκοβισί «μια κανονική χώρα». Όχι μόνο στην οικονομία, αλλά και στη δημοσιογραφική κάλυψη. Τον Αύγουστο το ελληνικό πρόγραμμα ελπίζω να τελειώσει και δεν θα έχουμε –ελπίζω τουλάχιστον– νέα δράματα για κάποια χρόνια. Στοιχίμα των ανταποκριτών πιστεύω ότι είναι να αυξήσουν το ενδιαφέρον του ελληνικού κοινού για την ατζέντα της ΕΕ, έτσι ώστε να παραμείνουν χρήσιμοι στο μέλλον. Γιατί όταν θα τελειώσει το ελληνικό πρόγραμμα, τι θα λέμε; Υπάρχουν, όμως, τόσα πράγματα που γίνονται εδώ, τόσο ενδιαφέρουσες ιστορίες που έχεις να πεις, τόσο κρίσιμες αποφάσεις για την καθημερινότητα μας, που είναι δύσκολο να μην τις καλύψεις αν πραγματικά ενδιαφέρεσαι για τη δουλειά σου. Εδώ, λοιπόν, χτυπάει η καρδιά της Ευρώπης όντως, ωστόσο είναι και θέμα νοοτροπίας των Μέσων, που πρέπει να μετεξελιχθεί... Και για να κλείσω όπως ξεκίνησα, δηλαδή για το «πώς μας βλέπουν οι Βρυξέλλες», αυτό αλλάζει συνεχώς και είμαστε κι εμείς μέρος αυτής της αλλαγής. Είμαστε κι εμείς μέρος της εικόνας που έχουν οι Βρυξέλλες για την Ελλάδα.

Παράρτημα II

Μαρία Χούκλη
Δημοσιογράφος
(Ρ/Φ σταθμός Αθήνα 9,84)

Παρουσίαση στην ημερίδα
«Ο κόσμος των ειδήσεων σε Ευρώπη και Ελλάδα»
19 Απριλίου 2018, Αθήνα
Τμήμα Δημοσιογραφίας & ΜΜΕ & Έδρα Jean Monnet

Στην Ελλάδα δεν πιστεύουμε, δεν θεωρούμε εαυτούς ότι είμαστε Ευρώπη και έτσι πολλές φορές προσλαμβάνουμε, επιλέγουμε και παρουσιάζουμε και τις ειδήσεις. Ορισμένες γενικές παρατηρήσεις: η επιλογή των διεθνών ειδήσεων από τους επαγγελματίες της ενημέρωσης υπαγορεύεται από την επικαιρότητα του συμβάντος, από την ένταση της σπουδαιότητας που έχει η συγκεκριμένη είδηση για το κοινωνικό σύνολο, τις παρενέργειες, τις επιπτώσεις, κατά πόσο μπορεί να επιδράσει στο κοινό στο οποίο απευθύνεται, τους πρωταγωνιστές. Όσο πιο επιφανείς, πιο γνωστά πρόσωπα είναι, είναι πιο ελκυστικές ασφαλώς. Αν υπάρχει πολιτιστική, γεωγραφική, αξιακή εγγύτητα με το κοινό στο οποίο απευθύνονται. Γενικώς, αν η είδηση αυτή έχει μέσα στον πυρήνα της, συνειδητά ή ασυνειδητά, αν το καταλαβαίνουμε ή δεν το καταλαβαίνουμε, στοιχεία τα οποία θα ενδιαφέρουν το κοινό στο οποίο απευθύνεται. Καθένα από αυτά τα χαρακτηριστικά, και το λέω με βάση την εμπειρία που έχω δουλεύοντας στην τηλεόραση κυρίως, στο ραδιόφωνο είμαι νεοφώτιστη. Καθένα από αυτά τα χαρακτηριστικά βαραίνει από μόνο του αν συντρέχουν πολλά μαζί, όσο περισσότερα μαζί συντρέχουν τόσο το καλύτερο. Αν τα έχεις όλα αυτά ενδέχεται να έχεις και ένα πολύ μεγάλο θέμα και να είναι και πρώτη είδηση και να ξεπεράσει την εσωτερική είδηση, δηλαδή να προταχθεί.

Η δεύτερη παρατήρηση που θέλω να κάνω είναι ότι η επιλογή των ειδήσεων και η έντασή τους, υπαγορεύεται βεβαίως από την φύση του μέσου. Άλλες ειδήσεις πολλές φορές επιλέγουμε για την τηλεόραση, για το ραδιόφωνο, για τις εφημερίδες, για ένα περιοδικό, για τα προσωπικά blogs, για τα κοινωνικά δίκτυα. Υπάρχει επίσης διαφοροποίηση ανάλογα με τη σοβαρότητα του μέσου. Άλλες διεθνείς ειδήσεις θα επιλέξει το «Μακελειό» και άλλες «ΤΑ ΝΕΑ», άλλες ειδήσεις θα επιλέξει ο «Αθήνα 9,84» και άλλες ο «Derti FM» και βεβαίως άλλες ειδήσεις θα επιλέξει η «Bild» και άλλες η «Frankfurter Allgemeine Zeitung».

Το κοινό γενικώς και αδιαφοροποίητα, ενδιαφέρεται περισσότερο για ειδήσεις που αφορούν την πόλη του, τη γειτονιά του, την πόλη του, τη χώρα του, την ήπειρό του, τον περίγυρό του εν ολίγοις. Και αυτό δεν το λέω εγώ, επικαλούμαι μία μεγάλη έρευνα που έγινε σε όλες τις ηπείρους, σε 38 χώρες, δημοσιεύτηκε πρόσφατα, τον περασμένο Ιανουάριο. Έχει διενεργηθεί από την Pew Research, είναι ένα μη κερδοσκοπικό κέντρο καταγραφής και ανάλυσης κοινωνικών στάσεων και τάσεων σε όλο τον κόσμο. Και στις 38 χώρες όπου έγινε η έρευνα μεγάλες πλειοψηφίες, σχεδόν τα 2/3 των ερωτηθέντων, απάντησαν πρωτίστως ότι τους ενδιαφέρουν τα γεγονότα της γειτονιάς τους, της πόλης τους, της χώρας τους, της ηπείρου τους, του περιγυρού τους. Αυτά τα ποσοστά πρέπει να σας πω πάνω κάτω είναι ίδια, είτε μιλάμε για τον Καναδά, είτε για την Αυστραλία, είτε μιλάμε για τη Ρωσία, την Κένυα, τη Νότια Αφρική, τη Λατινική Αμερική. Μεταξύ των χωρών που ερευνήθηκαν ήταν και η Ελλάδα και πρέπει να σας πω ότι και εμείς δεν ξεφεύγουμε απ' το μέσο όρο, τα 2/3 και εδώ των ερωτηθέντων απάντησαν ότι με αυτήν την σειρά κινείται το ενδιαφέρον τους.

Ο παγκόσμιος μέσος όρος ενδιαφέροντος για διεθνείς ειδήσεις είναι γύρω στο 50-55%. Η Ελλάδα εκεί βρίσκεται. Από τις 38 χώρες εξαιρούνται έξι. Εκεί μόνο βρέθηκε ότι είναι πολύ υψηλότερο το ποσοστό, σχεδόν τα 2/3, ενδιαφέρονται εξίσου πολύ για ειδήσεις που δεν προέρχονται από τον άμεσο περίγυρό τους, γι' αυτό που λέμε διεθνείς ειδήσεις και είναι με τη σειρά Ολλανδία, Αυστραλία, Γερμανία, Βρετανία, Σουηδία και Ιαπωνία. Εκεί τα ποσοστά είναι μεταξύ 70 και 82%. Τα λέω όλα αυτά για να καταλήξω κάπου. Το ενδιαφέρον ποικίλει βεβαίως ανάλογα με τη γεωγραφική περιοχή. Στην Ευρώπη έχουμε μεγαλύτερο ενδιαφέρον για διεθνείς ειδήσεις και στον Καναδά συμβαίνει αυτό. Όσο πηγαίνουμε σε ηπείρους αυτό που λέμε λιγότερο αναπτυγμένες φθίνει το ενδιαφέρον για διεθνείς ειδήσεις. Άνδρας απόφοιτος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης άνω των 50 ετών, σε αναπτυγμένη οικονομικά χώρα είναι ο μεγαλύτερος καταναλωτής διεθνών ειδήσεων. Αυτό συμβαίνει και στην Ελλάδα, αυτό το προφίλ δηλαδή είναι και του ανθρώπου, του πολίτη που ενδιαφέρεται για διεθνείς ειδήσεις στην Ελλάδα. Τραβάω γραμμή και έρχομαι στα συμπεράσματά μου σε ό,τι αφορά την ελληνική μιντιακή πραγματικότητα.

Με βάση λοιπόν την εμπειρία μου, κυρίως στην τηλεόραση αλλά και στο ραδιόφωνο, αλλά και η ίδια ως καταναλώτρια της διεθνούς επικαιρότητας, λέω ότι τα εγχώρια Μέσα Ενημέρωσης δίνουν μεγαλύτερη βαρύτητα σε ειδήσεις αμιγώς ελληνικού ενδιαφέροντος και πολύ λιγότερο σε ειδήσεις αμιγώς διεθνούς ενδιαφέροντος. Και το εννοώ ως γενική τάση, διότι αν περιπτώσιολογήσουμε ασφαλώς θα διαπιστώσουμε ότι άλλες ειδήσεις θα βρούμε στο «Μακελειό» κι άλλες στα «ΝΕΑ» ή στην «Καθημερινή» ή στο «ΒΗΜΑ» ή στα ειδικά περιοδικά και άλλες σε site, τα οποία ενδιαφέρονται μονάχα για αυτό που λέμε το gossip ή και όχι για την ενημέρωση. Τα media της περιφέρειας, η Θεσσαλονίκη και ο Έβρος, λόγω της εγγύτητας με τα Βαλκάνια και την Τουρκία, προφανώς θα δείξουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον για ειδήσεις από αυτές τις περιοχές γιατί αυτό ενδιαφέρει και το κοινό τους.

Όμως δεν πρέπει να κρυφτούμε και δεν θέλω να κρυφτούμε πίσω από το δάχτυλό μας. Πολλά media υποκύπτουν στην ανάγκη να θυσιάσουν την είδηση για τη μη είδηση. Τι φταίει; Φταίει ο ανταγωνισμός, το ανέλεγκτο πεδίο, το επίπεδο κατάρτισης ημών των δημοσιογράφων και των επικεφαλής των τμημάτων των διεθνών ειδήσεων που μπορεί να μην έχουν εκείνη την πνευματική σκευή, το μορφωτικό εκείνο επίπεδο, το ενδιαφέρον και την εξειδίκευση να καταλάβουν τι είναι αυτό το οποίο έρχεται ως τηλεγράφημα και να μπορέσουν να το αναδείξουν.

Οι λέξεις που περιγράφουν την μιντιακή πραγματικότητα στις διεθνείς ειδήσεις είναι εντυπωσιασμός, είναι οφθαλμολαγνία, είναι ευτέλεια, είναι κινδυνολογία, είναι «τιποτολογία», είναι οι τρολιές, είναι τα fake news. Βεβαίως, ο αναζητών και αμειφθήσεται. Δεν θέλω να είμαι ισοπεδωτική, προφανώς αν ψάξουμε θα βρούμε εξαιρετά ρεπορτάζ, εξαιρετές αναλύσεις, πολύ σωστά κομμάτια από τα οποία απουσιάζουν όλα αυτά τα χαρακτηριστικά. Οι διεθνείς ειδήσεις που επιλέγουμε να προβάλλουμε εδώ στην Ελλάδα προέρχονται από το κέντρο, αυτό που λέμε παγκόσμιο κέντρο, απ' το δυτικό κόσμο περισσότερο, διότι εκεί έχουν την έδρα τους τα μεγαλύτερα πρακτορεία ειδήσεων και τα μεγάλα Μέσα Ενημέρωσης, από τα οποία αντλούμε την πληροφόρησή μας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μένουν στη σκιά μεγάλα και σημαντικά γεγονότα που προέρχονται από τις άλλες περιοχές του πλανήτη. Τι τύχη θα είχε, για παράδειγμα, μια είδηση που αφορά την πολιτική ζωή και την κοινωνική πραγματικότητα στην Κένυα; Τι τύχη θα είχε σε ένα ελληνικό Μέσο Ενημέρωσης; Μονάχα αν συνοδευόταν από πολλούς νεκρούς, από κάποια μεγάλη φυσική καταστροφή, από κάτι το ανορθόδοξο, το μη κανονικό, από ένα επιφανές πρόσωπο που επισκέφτηκε την Κένυα. Πρέπει να πω ότι ακόμα και πολύ σημαντικά

γεγονότα, όπως η Βενεζουέλα, δυστυχώς εργαλειοποιήθηκαν στην προσπάθεια να χτυπηθεί ο ΣΥΡΙΖΑ, στην επιθυμία να χτυπηθεί ο ΣΥΡΙΖΑ, ενώ είναι ένα πολύ μεγάλο γεγονός που αυτόνομα αξίζει να το προσέξουμε, να το αναλύσουμε και να το μεταδώσουμε, πολλές φορές μετά από ένα σύντομο lead ακολουθούσε ένας φιλιππικός κατά του ΣΥΡΙΖΑ.

Επίσης, όσα ενέσκυψαν μετά το 2010, αυτό που λέμε η συγκυρία και η σπουδαιότητα της εποχής, και αυτών των οποίων συνέβαιναν στην Ελλάδα άλλαξαν την επιλογή και τον προσανατολισμό των θεμάτων. Ποια θέματα θέλαμε να αντλήσουμε από τη διεθνή επικαιρότητα για να τα μεταδώσουμε, να τα προβάλλουμε, να τα παρουσιάσουμε στην Ελλάδα. Υπήρξε μία μεγάλη ένταση με την οποία παρουσιάσαμε ειδήσεις που αφορούσαν «εμάς», πώς μας βλέπουν οι ξένοι, ακόμη κι αν ήταν μια μικροείδηση σε μια εφημερίδα των εμπόρων της Δρέσδης που μιλούσε για την Ελλάδα, η τάση μας για τον αντιγερμανισμό αξιοποιούσε αυτήν την είδηση, την πρόβαλε, παρόλο που το ίδιο Μέσο, μπορεί να είχε εκτενείς και σωστές αναφορές στην ελληνική παθογένεια, στο θέμα, το οποίο στηλίτευε το συγκεκριμένο αδιάφορο μονόστηλο.

Προσέξτε, εγώ δεν πιστεύω ότι τα Μέσα Ενημέρωσης πρέπει να επιτελέσουν το ρόλο του «σχολείου», δηλαδή για να μπορέσει το ελληνικό κοινό -με βάση αυτά τα χαρακτηριστικά που σας είπα ως γενικότερη τάση, ως παγκόσμια τάση για το τι ενδιαφέρει τον κόσμο- λέω λοιπόν... τα ελληνικά media, είναι ο ρόλος των ελληνικών media να μάθουν στο ελληνικό κοινό να ενδιαφέρεται για το διεθνώς γίνεσθαι; Πρέπει να προηγηθούν το σχολείο, η πολιτική ζωή, η τάση της κοινωνίας μας, αυτό που κουβεντιάζουμε για το ποιο είμαστε, τι θέλουμε, πώς τοποθετούμαστε στον κόσμο. Τα media είναι παρακολούθημα αυτής της ιστορίας. Όχι ότι δεν φέρουν την ευθύνη ούτε τα media ή εμείς οι δημοσιογράφοι, πολύ περισσότερο τώρα που ο καθένας με ένα έξυπνο κινητό μπορεί να ψωνίσει από τη διεθνή επικαιρότητα ό,τι θέλει, όποιο θέμα θέλει. Εκεί, λοιπόν, οι δυσκολίες αυξάνουν.

Επίσης, έχουμε και την θραύση της ιεράρχησης, της γραμμικής παρουσίασης των ειδήσεων, δηλαδή μπορεί να έχουμε την προκήρυξη πρόωρων εκλογών στην Τουρκία, που είναι ένα πολύ σημαντικό γεγονός και αμέσως από κάτω να δούμε ποιος έφυγε απ' το Survivor. Στη συνείδηση του κόσμου, που δεν είναι info junkie, όπως είμαστε νομίζω οι περισσότεροι εδώ μέσα και μπορούμε να κάνουμε τη διάκριση, την αξιολόγηση, τη στάθμιση, την ιεράρχηση, πολλές φορές -και όταν αυτό το πράγμα γίνεται σε βάθος χρόνου- αυτά τα δύο πράγματα αρχίζουν και αποκτούν την ίδια σημασία και την ίδια αξία, όταν τα βλέπουν να τοποθετούνται μαζί και να ακολουθεί το ένα το άλλο. Είναι ένα πρόβλημα, δεν έχω απαντήσει σε αυτό, αυτός ο φαύλος κύκλος πώς μπορεί να θρυμματιστεί, πώς μπορεί να σπάσει. Να λέμε στον κόσμο αυτά που θέλει, να ακολουθήσουμε τις προδιαγραφές του ανταγωνισμού ή να γίνουμε εμείς οι «δάσκαλοι» που θα πούμε διαφορετικά πράγματα, τα σωστά αν θέλετε, με κίνδυνο να μην μας παρακολουθεί κανείς;

Αυτό το οποίο μπορώ να πω όμως με βεβαιότητα είναι ότι η ομφαλοσκόπηση των ελληνικών media σίγουρα βλάπτει τη σωστή ενημέρωση του πολίτη και ένας μη-ορθά ενημερωμένος πολίτης δεν μπορεί να συμβάλει σε καλύτερα σχολεία, σε καλύτερη πολιτική ζωή, σε καλύτερη επιλογή πολιτικών προσώπων, σε καλύτερη κοινωνική δημόσια συζήτηση. Αν δώσεις ανοησία είναι βέβαιο ότι θα εισπράξεις ανοησία. Αυτά και ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας.

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.